

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Blízkého východu

Bakalářská práce

Markéta Vrbová

Populární kazatel muftí Ismá‘íl Menk a analýza jeho diskurzu

Popular preacher mufti Isma‘il Menk and an analysis of his discourse

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Pavlu Ťupkovi, Ph.D. za jeho ochotu, cenné rady při zpracování této práce a všechnen čas, který mi věnoval.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. května 2022

Markéta Vrbová

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá současným populárním islámským myslitelem muftím Menkem. Muftí Menk má miliony sledujících na svých sociálních sítích, které využívá jako hlavní platformy při šíření svých myšlenek. Populární je hlavně mezi mladými muslimy, jeho vliv však sahá i k nezanedbatelnému množství nemuslimů. Cílem práce je analýza Menka prostřednictvím zhodnocení jeho společenských i politických vazeb, jeho celkového postoje k politice a kontroverzí, které ho obklopují. Práce také rozebere témata, kterým se na svých sociálních sítích věnuje, a nastíní tak, jaké jsou hlavní myšlenky, jež se snaží mezi svou cílovou skupinu šířit, a co o něm samotném vypovídají. Na muftího Menka někdy bývá nahlíženo jako na salafistu. Děje se tak pravděpodobně kvůli jeho spojení s Islámskou univerzitou v Medíně, vazbám na jiné salafisty i některým jeho názorům. Na základě poznatků a zjištění, ke kterým autorka v průběhu práce dojde, v závěru také stručně zhodnotí, jak silné je napojení Menka na salafismus.

Klíčová slova

Muftí Menk, Ismá‘il Menk, islám, salafismus, post-salafismus, sociální sítě, da‘wa, Zimbabwe

Abstract

The bachelor thesis deals with the current popular Islamic thinker Mufti Menk. Mufti Menk has millions of followers across his social media accounts that he uses as the main platforms when spreading his thoughts. He is popular mainly among young Muslims, but his influence extends to a significant number of non-Muslims as well. The aim of the thesis is to analyze Menk through the evaluation of his social and political ties, his overall attitude towards politics, and the controversies that surround him. The thesis also analyzes the topics he addresses on his social media and thus outlines the main ideas he is trying to spread among his target group and what these ideas say about him. Mufti Menk is sometimes seen as a Salafi. This is probably due to his connection to the Islamic University of Madinah, ties to other Salafis, and some of his views. Drawing upon the findings of this thesis, the author will also briefly evaluate how strong Menk's connection to Salafism is.

Keywords

Mufti Menk, Isma‘il Menk, Islam, Salafism, Post-Salafism, social media, da‘wah, Zimbabwe

Obsah

1. Úvod	6
1.1. Jazyková poznámka	10
2. Osobnost muftího Menka	12
2.1. Kdo je to muftí Menk?	12
2.2. Vazby na současné islámské myslitele	15
2.3. Politická angažovanost	23
2.4. Kontroverze v Menkově kariéře	29
3. Témata Menkova pole zájmu	34
3.1. Manželství	34
3.2. Rozvod	37
3.3. Rodina	38
3.4. Rozdílnost mezi lidmi	40
3.5. Překážky v životě člověka	41
3.6. Postoj k ostatním náboženstvím	43
3.7. Finanční záležitosti & obchodování	45
3.8. „Bridging the gap“	48
4. Závěr.....	51
5. Bibliografie.....	58
5.1. Prameny	58
5.2. Literatura.....	64
6. Přílohy	67

1. Úvod

Ismá'íl ibn Músá Menk, nebo jen muftí Menk, jak je hlavně známý, je jedním z nejpoblárnějších islámských učenců současnosti. Známy je především mezi mladými muslimy, ale jeho vliv sahá i k celé řadě nemuslimů. Jeho popularita mezi mladými je dána mimo jiné i jeho rozhodnutím své učení šířit převážně skrze sociální média. Snad všechny své přednášky a kázání, která dává po celém světě, sdílí na svém YouTube kanále, kde je doplňuje ještě o kratší videa pojednávající o celé řadě témat. Soustředí se pak hlavně na současné společenské problémy, které se často týkají dnešní společnosti jako celku, bez ohledu na náboženské vyznání.

Záměrem mé práce je celkový rozbor Menka jako kazatele, jeho milieu a společenských vazeb. V první kapitole se budu věnovat jeho osobnosti. Mou metodou zde bude sledování a mapování sociální sítě Menka, jakož i jeho vazeb na politické činitele a celkového postoje k politice. Také nastíním, jakými si Menk prošel kontroverzemi, co to způsobilo a jak na tyto důsledky on sám reagoval. Analýzu jeho osobnosti doplním v kapitole druhé analýzou jeho učení. Rozeberu zde témata, kterým se věnuje, čímž poukážu na to, jaké myšlenky šíří mezi své sledující, a co vypovídají o Menkově poslání a jeho osobních názorech. Celkově v druhé kapitole tedy budu zkoumat Menkův způsob vyjadřování směrem k jeho sledujícím.

Skrze Menkovu osobnost bych chtěla také ukázat, k jakému myšlení inklinují dnešní muslimové a jak celkově vypadá současný islám. Muftí Menk nejen patří k nevlivnějším a na sociálních médiích nejsledovanějším muslimským učencům, ale sám se také stýká a často i přátelí s řadou dalších vlivných soudobých učenců. Pohled na jeho učení nám tedy může pomoci zjistit více o moderním islámském diskurzu.

Navíc z komentářů jeho sledujících u jeho příspěvků na sociálních médiích vyplývá, že se Menkovi velmi daří při získávání nových konvertitů k islámu. Vyskytuje se zde velké množství hlasů, které tvrdí, že konvertovali právě kvůli němu anebo minimálně při jejich konverzi Menk představoval jeden z hlavních vlivů. Také nemuslimové, převážně křesťané, zde často prohlašují, že ho velmi rádi sledují a s velkou částí jeho myšlenek se ztotožňují. Dle mého názoru je tedy důležité blíže si představit osobnost, která má údajně tak velký vliv na nemuslimy a hraje roli při řadě nových konverzí k islámu.

Jeho vliv na mladou generaci muslimů nezávisle na jejich míře duchovnosti je obdobně velký. Mladí muslimové často sdílí jeho příspěvky na svých sociálních médiích a považují ho za jeden ze svých největších vzorů. V práci poukážu i na to, zda jsou mladí opravdu jeho cílovou skupinou a čím na ně tak působí.

Na Menka je často z různých důvodů nahlíženo jako na salafistu. Hraje v tom roli jednak jeho spojení s Islámskou univerzitou v Medíně, jednak také napojení na významné salafisty. Pravděpodobně bychom ale našli i důvody další. V akademickém diskurzu můžeme dát za příklad

osobností, které ho takto vnímají, Jamese Piscatoriho a Amina Saikala. Ti se k němu tímto způsobem odkazují v knize *Islam Beyond Borders: The Umma in World Politics*. O Menkovi zde mluví v souvislosti s Islámskou univerzitou v Medíně.¹ Další významnější případ zmínky Menka v roli salafisty představuje studie nazvaná *Understanding the Salafi Online Ecosystem: A Digital Snapshot*. Autory studie jsou Jakob Guhl a Milo Comerford z *Institute for Strategic Dialogue*. Menka v rešerši představují ve dvou případech. V prvním je to ve spojení se salafitským obsahem na sociální síti TikTok a ve druhém ho dokonce hodnotí jako centrální postavu v největší anglické toxické salafitské síti na Facebooku. Přiznávají, že Menkův Facebookový účet sice není nejtoxičtějším účtem v této komunitě, usnadňuje však tok informací mezi účty dalšími.²

Na to, zda nějaké salafitské rysy u Menkovy postavy najdeme, se pokusím ve své práci také stručně poukázat. Pomocí bližšího rozvedení Menkova způsobu vyjadřování, jeho názorů a postojů a celkových zjištění, ke kterým ve své práci dojdou, v závěru zhodnotím, jakým způsobem je Menk na salafismus napojen, jak silná je tato vazba, a zda ho opravdu můžeme salafistou nazývat. Takové zhodnocení je však svým způsobem problematické, jelikož je těžké definovat, co to salafismus vlastně je. Akademici se stále neshodli na jednotné definici tohoto hnutí, velmi pravděpodobně proto, že je to hnutí samo o sobě nesjednocené a rozmanité, zahrnující myslitele přístupem často značně vzdálené. Na jedné straně je za jednoho z nejvýznamnějších salafistů považován například Nášir ad-Dín al-Albání, který byl známý svým kvietistickým přístupem k politické angažovanosti a odmítáním násilí.³ Na straně druhé jsou salafisty nazýváni třeba také příslušníci teroristické al-Káidy. Z toho důvodu vznikají v akademických kruzích různá rozdělení salafismu na frakce, například dle jejich přístupu k politickým záležitostem.

Nastínit nějakým způsobem co dnes salafitské hnutí představuje, je však potřeba. Přejímám tedy analýzu salafitské doktríny předního islamologa Berdarda Haykela. Vycházím právě z jeho definice salafitského myšlení, neboť se jedná se o erudovaného odborníka na tuto problematiku. Základní rysy salafismu rozvedl v knize *Global Salafism: Islam's New Religious Movement* (ed. Roel Meijer), jež je jednou z nejuznávanějších knih mezi odborníky na toto hnutí.

Porozumět salafismu se dle Haykelova názoru dá skrze tři hlavní sféry – teologii, právo a politiku. V otázce teologie je základním rysem salafismu snaha jeho přívrženců o návrat k prvním třem generacím muslimů, kteří jsou označováni termínem *salaf* (odtud je odvozeno i jméno hnutí). Cílem salafistů je celkově změnit jejich život tak, aby co nejlíže připomínal život těchto prvních muslimů. Dále dávají velký důraz na *tawhíd* (Boží jedinnost) a v souvislosti s ním také vysvětlují svůj postoj k otázce Božích atributů. Muslim by měl Boží atributy interpretovat doslovně,

¹ James Piscatori and Amin Saikal, *Islam Beyond Borders: The Umma in World Politics* (Cambridge, UK: Cambridge University press, 2019), 103.

² Jakob Guhl and Milo Comerford, „Understanding the Salafi Online Ecosystem: A Digital Snapshot,” *Institute for Strategic Dialogue*, November 16, 2021, <https://www.isdglobal.org/isd-publications/understanding-the-salafi-online-ecosystem-a-digital-snapshot/>, 9, 34. (Accessed April 15, 2022)

³ Viz Ťupek Pavel, *Salafitský islám* (Praha: Academia, 2015), 119-122.

nepoužívat antropomorfismy a nevykládat je metaforicky. V podstatě se nesmí vůbec ptát na jejich význam, má je pouze přijímat takové, jaké jsou. Dalším rysem salafistů v otázce teologie je jejich boj s nevěrci a *širkem* (přidružováním k Bohu). Za nevěřící se ale nezdráhají označit ani spoustu muslimů, kteří nenásledují povinnosti jim vírou stanovené. Přistupují tak často k *takfiru* (exkomunikaci z islámu) těchto muslimů. Kritizují i šiity a velký problém vidí v sufismu. Také věří, že jedinými právoplatnými zdroji autority jsou Korán, sunna (soubor výroků a činů proroka Muḥammada) a konsensus Prorokových společníků. Argumentují, že přísná konstruktivní interpretace Koránu a sunny úplně stačí k vedení muslimů. Nakonec také bojují proti všem formám *bid'y* (inovace v náboženství).⁴

V teologických otázkách jsou všichni salafisté zajedno, v otázkách práva už je to ale o něco komplikovanější. V podstatě se zde salafisté dělí na dva proudy. Prvním proudem jsou tradiční wahhábité, kteří následují hanbalitskou právní školu. Proudem druhým je zbytek salafistů, kteří se vyhýbají následování jakékoli právní školy nebo jinými slovy odmítají *taqlid* („slepu“ nápodobu právních škol) a na druhou stranu vyzdvihují *idžtihád* (nezávislé uvažování). Při potřebě právního názoru nebo rozsudku tato skupina upřednostňuje čerpání přímo ze zdrojů zjevení namísto hledání odpovědi u právní školy.⁵

V poslední sféře, politické, je rozštěpení salafistů ještě více zřejmé než ve sféře právní. Příslušníci hnutí se zde názorově velmi rozcházejí. Jde zde hlavně o rozdíly v *manhadži*.⁶ Haykel rozlišuje tři různé skupiny salafistů v souvislosti s jejich odlišným *manhadžem*. Zaprvé jsou tu džihádističtí salafisté, kteří vyzývají k násilí směřovanému proti stávajícímu politickému řádu a volají po vytvoření jednotného islámského státu v podobě chalífátu. Druhá skupina je někdy nazývána jako aktivisté a na rozdíl od džihádistů podporuje nenásilný politický aktivismus. Aktivističtí salafisté převzali některé myšlenky Muslimského bratrstva. Třetí skupina zastává kvietistický postoj a staví se proti všem formám otevřené politické organizace a aktivismu s čímž také odsuzuje násilí. Jejich odůvodněním tohoto postoje je, že jednání opačné může vést k občanským rozporům mezi muslimy. Také tvrdí, že je islámem nařízena poslušnost muslimskému vládci, i když je nespravedlivý. Tato poslední skupina je ztotožňována s učením al-Albáního ale třeba i se všemi oficiálními saudskými šejchy.⁷

⁴ Bernard Haykel, „On the Nature of Salafī thought and Action,” in *Global Salafism Islam's New Religious Movement*, ed. Roel Meijer (New York: Oxford University Press, USA, 2013), 38-42.

⁵ *Ibid.*, 42-45.

⁶ Dle Haykela koncept „*manhadže*“ pro salafisty znamená cestu nebo metodu jakou se zapojují do dění ve světě. Otázky o vztahu salafistů k politice vyvstávají především ve spojitosti s tímto konceptem. Salafitské užití konceptu *manhadže* má pravděpodobně svůj původ v učením Nášir ad-Dín al-Albáního. Správný *manhadž* pro muslimy podle něj spočívá ve vyhýbání se všem organizovaným formám politického života. Myslí si, že taková seskupení vedou k rozpolcenosti a nejednotnosti mezi muslimy. Ne všichni salafisté však tento postoj al-Albáního přijali. Někteří politickou angažovanost podporují.

⁷ *Ibid.*, 47-50.

V sekci o vazbách Menka na současné islámské myslitele také pracuji s pojmem post-salafismus. O definici tohoto pojmu, který se nejspíš zrodil teprve během posledních dvaceti let, se pokouší Théo Blanc v knize *Salafism: Challenged by Radicalization? Violence, Politics, and the Advent of Post-Salafism*. Vznik post-salafitského trendu má podle Blanca kořeny v krizi salafismu v době po 11. září. Během této krize se v rámci salafitského hnutí začaly objevovat určité nové přístupy a tendence, které jsou dnes považovány za znaky post-salafismu. K těmto znakům patří nezávislost na saúdsko-wahhábtské autoritě, politická participace a rekultivace globálního salafismu. Post-salafisté podporují a propagují politický aktivismus a jsou tolerantnější k náboženské rozmanitosti, zejména pokud jde o súfismus. Více se otevírají spiritualitě a pokouší se tak svým způsobem smířit salafitskou teologii a legalismus se súfitskou duchovností. Teologii dokonce někdy až bagatelizují ve prospěch většího přiblížení se k ostatním muslimům a spolupráce s nimi. V neposlední řadě také nejsou tak odmítaví k právním školám, podporují svobodu projevu a vyznání, rovnost pohlaví a všeobecná lidská práva.⁸

Pokud jde o relevantní literaturu k tématu mé bakalářské práce, je zarážející, že neexistuje žádná ucelená studie, která by se muftím Menkem zabývala. Nicméně některé aspekty jeho kazatelského působení jsou předmětem studií, které se zabývají problematikou islámu a sociálních médií. Muhammad Shawal Abdul Rashid ve studii *Twitter & Da'wah: A Look into How Social Media Can Effectively Spread the Message of Islam*⁹ představuje Muftího Menka jako názorný příklad efektivity Twitteru při šíření islámu. Jiné studie pak zase rozebírají situaci, kdy byl Menkovi zakázán vstup do Singapuru. Tomu, co tento zákaz v kontextu Singapuru znamená se věnují například Walid Jumblatt Abdullah ve článku *Conflating Muslim "Conservatism" with "Extremism": Examining the "Merry Christmas" Saga in Singapore*¹⁰, nebo Kumar Ramakrishna ve článku *'Diagnosing "extremism": the case of "Muscular" Secularism in Singapore'*¹¹. Přítomnou mezeru v literatuře zabývající se muftím Menkem se pokusím vyplnit a představit jeho celkovou analýzu.

Mými základními prameny při této analýze jsou hlavně sociální média muftího Menka a učenců na něj napojených. Převážně čerpám z velkého množství přednášek a kázání, které se sledujícími sdílí na svém YouTube kanále, ale i z jeho příspěvků na Twitteru nebo na Instagramu.

⁸ Théo Blanc and Olivier Roy, ed., *Salafism: Challenged by Radicalization? Violence, Politics, and the Advent of Post-Salafism* (San Domenico di Fiesole, Italy: European University Institute, 2021), 19-24.

⁹ Muhammad Shawal Abdulrashid, „Twitter & Da'wah: A Look into How Social Media Can Effectively Spread the Message of Islam” *Academia* (2014), https://www.academia.edu/19830045/Twitter_and_Da_wah_A_Look_Into_How_Social_Media_Can_Effectively_Spread_The_Message_Of_Islam. (Accessed April 30, 2022)

¹⁰ Walid Jumblatt Abdullah, „Conflating Muslim 'Conservatism' with 'Extremism': Examining the 'Merry Christmas' Saga in Singapore,” *Journal of Muslim Minority Affairs* 37, no. 3 (March 2017): 344-5, <https://doi.org/10.1080/13602004.2017.1379690>.

¹¹ Kumar Ramakrishna, „'Diagnosing 'Extremism': the Case of 'Muscular' Secularism in Singapore,” *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression* 11, no. 1 (2019): 35, <https://doi.org/10.1080/19434472.2018.1551919>.

Jsou to zdroje většinou v angličtině, jiným jazykem se Menk na sociálních sítích nevyjadřuje (až na výjimky, kdy třeba v arabštině recituje Korán). Mým zdrojem jsou také kompilace jeho tweetů (ale i vybraných tweetů jeho fanoušků), které vydal v knižní podobě hned ve dvou dílech. V roce 2017 to byla kniha *Motivational Moments I* a v roce 2019 vyšlo její pokračování, *Motivational Moments II*. Nakonec také čerpám z novinových článků pojednávajících o Menkovi i jeho referenční síti učenců.

1.1. Jazyková poznámka

Při přepisu arabského písma do českého se řídím následující tabulkou:

Arabské znaky	České znaky	Arabské znaky	České znaky
ء / ا	' / á	ب	b
ت	t	ث	th
ج	dž	ح	ħ
خ	ch	د	d
ذ	dh	ر	r
ز	z	س	s
ش	š	ص	ṣ
ض	ḍ	ط	ṭ
ظ	ẓ	ع	‘
غ	gh	ف	f
ق	q	ك	k
ل	l	م	m
ن	n	ه	h
و	w/ú	ي	j/í

Doplnění k tabulce

Šadda se projevuje v opakujícím se znaku hlásky a ḥarakāt (fatha, kasra a ḍamma) přepisují jako *a*, *i*, *u*. Znak tá' marbúṭa (ة) přepisují jako *a* nebo v genitivním spojení jako *at*. Hamzu na začátku slova nepíšu. Písmeno alif maqṣúra (ﺀ) přepisují jako *an* nebo *á* závisle na členu.

Ohled beru na transkripci i transliteraci.

Tabulka se nevztahuje na jména arabského původu, pokud jsou jejich nositelé osoby žijící v nearabském prostředí a sami prosazují určitý způsob přepisu svého jména do latinky. Také občas užívám anglických názvů u některých arabských organizací nebo institucí, pokud již tyto názvy v angličtině existují a jsou běžně používány.

Některé citace ponechávám pro lepší vyznění v původním jazyce, angličtině. Týká se to případů, kdy cituji z Menkova Twitteru nebo jeho YouTube kanálu. Menk se zde vyjadřuje poměrně jednoduše a jasně a já předpokládám znalost angličtiny u cílové skupiny čtenářů této práce.

2. Osobnost muftího Menka

2.1. Kdo je to muftí Menk?

Muftí Menk, celým jménem Ismá‘íl ibn Músá Menk, je současný populární islámský učenec, který je známý především skrze svá sociální média, včetně nespočetných videí na YouTube. Narodil se v roce 1975 v Zimbabwe, kde dnes vede Radu islámských učenců Zimbabwe, organizaci, jejíž hlavním pilířem je vzdělávání ale v zemi se mimo to podílí i na četných náboženských, sociálních, humanitárních a dalších aktivitách a službách.¹² Muftí Menk vystudoval šarí‘u na Islámské univerzitě v Medíně a získal doktorát ze sociálního poradenství z Aldersgate College. Se svými sériemi přednášek cestuje po celém světě a dle jeho oficiální internetové stránky se snaží šířit jednoduché poselství: „*Konejte dobro, pomáhejte druhým a připravte se na onen svět.*“¹³ Od roku 2010 bývá pravidelně uváděn na seznamu „500 nejvlivnějších muslimů“ (The 500 Most Influential Muslims) – publikace vydávaná každoročně od svého vzniku roku 2009 a zkompileovaná jordánským výzkumným centrem *The Royal Islamic Strategic Studies Centre*. Zde o něm bylo například v posledním vydání (2022) napsáno: „*Jeho schopnost propojit náboženské principy se současným prostředím ho učinila zvláště vlivným mezi muslimskou mládeží. Díky jeho výmluvnosti a humoru je velmi oblíbený i mezi mnohými nemuslimy. V současné době má dohromady 20 milionů fanoušků online.*“¹⁴

Muftí Menk na sebe moc informací neprozrazuje, své soukromí si snaží chránit. Jeho osobní život tedy musíme rekonstruovat z útržkových informací, které o sobě poskytl při různých příležitostech na sociálních médiích. Nejcelistvějším příkladem je nejspíš poměrně nedávný rozhovor, který s ním vedl Músá Adnán, britský muslimský youtuber. Další informace se člověk dozví už jen z některých kratších videí, kde se občas zmiňuje o svém mládí. Z čerpání z těchto zdrojů vyplývá možné úskalí a tím je stylizovaný pohled. Tato část je postavena na informacích, které o sobě Menk sám sdílet chtěl a jemu samotnému připadaly důležité zmínit. Jiné relevantní zdroje k jeho životu je však velmi obtížné najít.

Narodil se v areálu mešity jako osmý z devíti dětí, jeho otec byl *imámem* (islámský duchovní, který například vede modlitby v mešitě) v Harare.¹⁵ Život jeho rodiny byl velmi prostý, nepochází z bohatých poměrů. Vlastními slovy říká, že byli rodina s omezeným rozpočtem. Náboženství pro ně hrálo hlavní roli a značně dbali na dodržování náboženských povinností. Menk na sebe také prozrazuje, že nikdy neměl přítelkyni, nikdy nebyl v kině ani v nočním klubu a nikdy

¹² „Majlisul Ulama Zimbabwe: Home,” Majlisul Ulama Zimbabwe, <https://majlis.org.zw/>. (Accessed April 15, 2022)

¹³ „Mufti Menk Official: About,” Mufti Menk, <https://muftimenk.com/>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴ S. Abdallah Schleifer, ed., *The Muslim 500: The World's 500 Most Influential Muslims, 2022* (Amman, Jordan: The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2022), <https://themuslim500.com/download/>, 145. (Accessed April 15, 2022)

¹⁵ Mufti Menk, „A Little About Mufti Menk,” YouTube video, 10:00, April 30, 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=VOhtlCZgQcg> (Accessed April 15, 2022)

se nedotkl cigaret nebo drog.¹⁶ Spolu se studiem na sekulární základní škole se také učil *ḥifẓ* (memorování Koránu), s čímž začal už ve svých 3 letech.¹⁷ Zároveň také navštěvoval arabskou ambasádu, kde se učil arabsky. Učil se i další jazyky jako je urdština a gudžarátština. Byl velmi ambiciózní, na základní škole vždy patřil k nejlepším 3 žákům ve třídě. Často v této době imitoval saudské šejchy jako byli například ‘Abdulláh al-Chulajfí (zem. 1993) a Muḥammad as-Sibajl (zem. 2012). Al-Chulajfí byl hlavním imámem Velké mešity v Mekce s napojením na královskou rodinu.¹⁸ As-Sibajl byl podobně jako al-Chulajfí také imámem mešity v Mekce a zároveň byl i členem Rady starších učenců, nejvyššího náboženské orgánu Saudské Arábie.¹⁹ Jména obou šejchů však postupem času zapadla a dnes je již mladší generace muslimů zná jen ve výjimečných případech. Po základní škole Menk navštěvoval soukromou katolickou střední školu zvanou St. John’s College. Dodnes je to jedna z nejlepších středních škol v zemi. To byl nejspíš také důvod, proč si jako muslim vybral školu katolickou. Sám to příliš nekomentuje, ale tvrdí, že to byla nejlepší možnost, jakou v té době měl. Zimbabwe je země s křesťanskou většinou, muslimů je zde pouze zhruba 0.9 procent populace, to znamená kolem 130 000.²⁰ Je tedy možné, že kvalitních muslimských škol zde moc nenajdeme. Navíc vyzdvihuje, že na škole studovali studenti různých vyznání a všichni spolu zacházeli s respektem. Zde se Menk začal také hodně věnovat sportům – rugby, basketbalu, hokeji, tenisu, kriketu, plavání.²¹

Po dokončení školy se chtěl stát očním lékařem, a dokonce si i podal několik přihlášek na americké univerzity. Nakonec ale skončil na Islámské univerzitě v Medíně. Když dostal dopis o obdržení stipendia na této univerzitě, byl tím velmi zaskočený, jelikož si tam žádnou přihlášku nepodával. Až jeho otec mu řekl, že on sám se o něm zmínil dvěma šejchům z Islámské univerzity, kteří Zimbabwe navštívili dva roky zpátky a následně se zasloužili o udělení tohoto stipendia. Otec Ismá‘íla přesvědčil, aby univerzitě dal šanci, když už to má vše hrazené, a pokud by mu to opravdu nevyhovovalo, může se dál vzdělávat v očním lékařství. Menk do Medíny nakonec odletěl a už tam zůstal až do dokončení studií.²² Zdá se, že jeho vztah k náboženství v době, kdy byl ještě mladistvým muslimem možný byl silný, ale ještě pro něj nehrál tak primární roli. Cestou náboženskou se nejspíš vydal na jednu stranu na popud svého otce a současně s tím i kvůli

¹⁶ Mufti Menk, „Exclusive! What You Didn't Know about Mufti Menk - Musa Adnan,“ YouTube video, 1:02:00, November 30, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=5WDG7vzdHbQ> (Accessed April 15, 2022)

¹⁷ Mufti Menk, „A Little About Mufti Menk.”

¹⁸ Maṣṣūr Al-‘Asáf, „Aš-Šajch ‘Abdalláh Al-Chulajfí .. Al-Imám Al-Bukká’,” Džarída-t Ar-Rijád, 2017, <https://www.alriyadh.com/1609336>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹ Muṣṭafá, „Aš-Šajch Muḥammad Ibn ‘Abdalláh As-Sibajl Imám Al-Haram Al-Makkí Aš-Šaríf,” Al-Mrsál, 2017, <https://www.almsal.com/post/471804>. (Accessed April 15, 2022)

²⁰ Office of International Religious Freedom, „2020 Report on International Religious Freedom: Zimbabwe,“ U.S. DEPARTMENT of STATE, May 12, 2021, <https://www.state.gov/reports/2020-report-on-international-religious-freedom/zimbabwe/>. (Accessed April 15, 2022)

²¹ Mufti Menk, „Exclusive! What You Didn't Know about Mufti Menk - Musa Adnan.“

²² Mufti Menk, „A Little About Mufti Menk.”

finančnímu hledisku. Vzhledem k chudším poměrům, ze kterých Menk pocházel, je možné, že si nechtěl nechat ujít příležitost studia plně hrazeného.

Islámskou univerzitu v Medíně studoval mezi lety 1991 a 1998. Účastnil se tam i hodin slavného salafitského šejcha Ibn Báze, tehdejšího hlavního muftího Saudské Arábie. Také se během studií v tomto městě setkal s šejchem Muḥammadem ibn al-Uthajmínem, rovněž jedním z nejvlivnějších salafitských učenců moderní doby. Přiznává, že pobyt a studium v Medíně ovlivnili z velké části jeho osobnost. Po studiu v Medíně se vydal studovat do Indie. Tam se učil urdštinu a právo dle hanafitské právní školy na jedné z univerzit Dár al-‘ulúm.²³ Na které nespecifikuje. Učení hanafitské právní školy si nevybral náhodně, rozhodl se ho studovat, jelikož tato právní škola převažuje v jeho rodné Zimbabwe, a i on ji nejspíš následuje. Z Gudžarátu v Indii navíc i původně pochází jeho rodina, takže je možné, že ho studium v této zemi lákalo i proto, že se chtěl přiblížit svým kořenům.²⁴ Obě zmíněné univerzity v rozhovoru porovnává a vyzdvihuje rozdílnou míru, jakou kladou na vyučování disciplíny. Islámská univerzita v Medíně podle něj tento aspekt přenechává na studentovi samotném, zatímco v Indii je studium zaměřené hlavně na disciplínu.²⁵ Jeho rozhodnutí vydat se po Medíně za studiem ještě do Indie může být překvapivé, protože porovnávané vzdělávací instituce jsou asociovány s různými směry v rámci islámu. Zatímco Islámská univerzita je spojena se salafitským hnutím, univerzity Dár al-‘ulúm jsou asociovány s hnutím Deoband²⁶.

Po studiích se vrátil do Zimbabwe, kde se stal členem Rady učenců Zimbabwe, a především nejvyšším muftím země. Rada učenců Zimbabwe byla založena roku 1975, kdo byl nejvyšším muftím země před Menkem, a zda vůbec nějaký byl, je však obtížné dohledat. Menk po návratu začal vést páteční modlitby v největší zimbabwské mešitě a také zahájil program na podporu vzdělání žen v souladu s islámem. Pravidelně také vedl skupiny poutníků směřujících do Mekky na malou pouť zvanou *‘umra*. Soustředí se i na náboženské vzdělávání dětí a mladistvých, i když na to v poslední době nemá tolik času jako dříve, kvůli nárůstu jeho aktivit v zahraničí. Ve volném čase se často vydává do rurálních oblastí v Zimbabwe, kde se snaží venkovany vést v sociálních a duchovních záležitostech. Během ramadánu bývá muftí Menk pravidelně zván do Jihoafrické

²³ Mufti Menk, „Exclusive! What You Didn't Know about Mufti Menk - Musa Adnan.“

²⁴ Mufti Menk, „Islamic Parenting - Mufti Menk,“ YouTube video, video description, December 4, 2013, <https://www.youtube.com/watch?v=oq410ZoXJac&t=77s>. (Accessed April 15, 2022)

²⁵ Mufti Menk, „Exclusive! What You Didn't Know about Mufti Menk - Musa Adnan.“

²⁶ Hnutí Deoband je silně ovlivněno myšlením indického reformátora z 18. století, Šáha Waljulláha a zároveň učením raného wahhábismu. Šáh Waljulláh byl ortodoxním a puritánským učencem snažícím se o propagování návratu k šarí‘e, který ale na rozdíl od raných wahhábistů nezavrhoval plně súfismus. Kritizoval pouze některé jeho excesy a neislámské prvky v jeho praktikách i přesvědčeních. Sám měl však k súfismu blízko. Deoband je hnutí v řadě aspektů podobné salafismu. Pokouší se navrátit ke Koránu a sunně, bojují proti *širku* a spoustu moderních praktik považují za *bid‘u*. Na druhou stranu však v otázkách práva podporují *taqlíd* a následují hanafitskou právní školu. V otázkách teologie se pak zase hlásí k teologické škole máturidíje. Nevyhýbají se ani studiu *kalámu* (spekulativní teologie) a filosofie.

republiky, kde vede večerní modlitby a následně také přednáší o tom, jak se řídit Koránem.²⁷ Zván je také do spousty dalších zemí jako je Velká Británie, Malajsie, Indie, Spojené arabské emiráty aj. kde přednáší o různých tématech v rámci islámu.

2.2. Vazby na současné islámské myslitele

V této části se budu věnovat Menkovým osobním vazbám a pokusím se tak skrze rozebrání osobností, ke kterým má blízko, sdělit něco i o něm samotném. S jakými islámskými mysliteli se Menk přátelí, hlásí se k jejich myšlenkám, nebo se alespoň vedle jejich jmen při různých příležitostech objevuje jméno Menkovo, je možné zjistit z různých Menkových videí, příspěvků na sociálních sítích, zahraničních konferencí či třeba z webových stránek, za jejichž fungováním Menk alespoň částečně stojí. Jednou z takových stránek je *muslimcentral.com*. V sekci „About“ se můžeme dozvědět, že *Muslim Central Project* je nezisková organizace, kterou založil v Kapském Městě Nathmie Slamang kolem roku 2013. Muftí Menk se k němu později přidal jako spoluředitel. Stránka cílí na inspirování a vzdělávání muslimů z celého světa. Především se pak snaží zajistit přístup k islámskému vzdělání lidem s omezenými finančními prostředky a přístupem na internet (hlavně v Africe) tím, že nabízí všechny lekce zdarma.²⁸ Na stránkách najdeme lekce od více než sta islámských učenců. Autoři, tzn. Menk a Slamang, na úvodní stránce *muslimcentral.com* uvádějí medailonky vybraných 5 učenců a 5 učenkyň, které představují jako populární kanály. Učenci, kteří zde figurují, patří celkově k velmi oblíbeným mezi současnými muslimy a Menk se s většinou z nich i stýká. Jmenovitě jde o Yasira Qadhiho, Noumana Ali Khana, Hamzu Yusufu a Omara Suleimana. Dále na stránkách ale také najdeme lekce od dalších velmi vlivných islámských myslitelů jako jsou Bilal Philips, Zakir Naik, Mohammad Akram Nadwi, Shady Alsuleiman, Siraj Wahhaj, Tawfique Chowdhury nebo Zaid Shakir.²⁹ Všichni z jmenovaných stejně jako Menk figurují na výše uváděném seznamu „500 nejvlivnějších muslimů“.³⁰ Vedle těchto osobností se Menk objevuje také na různých konferencích a s některými z nich se dokazatelně i přátelí. Nouman Ali Khan, populární americký islámský učenec a učitel arabštiny, například sám popsal muftího jako svého přítele a z jeho projevu je zřejmé, že se oba učenci občas vídají.³¹ Spolu s Nouman Ali Khanem ale také Zakir Naikem se v roce 2014 Menk objevil na konferenci *Dubai International Peace Convention*.³² Zakir Naik, vlivný indický salafista, se s muftím Menkem osobně setkal i mimo tuto konferenci. Na

²⁷ Melwin Joy, „Peace Comes Calling a Look into the Life of Mufti Menk, Grand Mufti of Zimbabwe,” *Cochin Herald Magazine*, 2017, <https://web.archive.org/web/20171026074031/http://magazine.cochinherald.com/cover-story/peace-comes-calling-a-look-into-the-life-of-mufti-menk-grand-mufti-of-zimbabwe/>. (Accessed April 15, 2022)

²⁸ „Muslim Central: About,” *Muslim Central*, <https://muslimcentral.com/about/>.

²⁹ „Muslim Central: Channels,” *Muslim Central*, <https://muslimcentral.com/channels/>.

³⁰ S. Abdallah Schleifer, ed., *The Muslim 500: The World's 500 Most Influential Muslims*, 2022

³¹ Hasbunallahu wa ni'mal wakeel, „Nouman Ali Khan On Mufti Menk at Dubai, UAE,” YouTube video, 2:01, April 12, 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=ukcjV0krCV8>. (Accessed April 15, 2022)

³² Zulfiqaar Media, „Understanding Islam: Nouman Ali Khan ~ Zakir Naik ~ Mufti Menk ~ Dubai Peace Convention 2014!!!,” YouTube video, 45:01, May 20, 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=HXkqEHUjP3I>. (Accessed April 15, 2022)

oficiální stránce Naika najdeme zmínku o Menkovi a jejich společnou fotku v sekci *Interactions with VIPs – International Da'ees*, kde Naik Menka uvádí jako *dá'ího* (někoho, kdo se zabývá *da'wou*, volá/zve lidi k přijetí islámu) a dále ho popisuje jako „mocného islámského mluvčího orientovaného na mládež“.³³ Jména těchto dvou učenců se vedle sebe objevují také v různých článcích. Například výzkumný článek o vlivech na současné islámské ideologie v Keni je vedle sebe uvádí jako představitele mezinárodních vlivů na současné keňské náboženské učence.³⁴ K osobním setkáním došlo také mezi Menkem a Yasirem Qadhim³⁵, Sirajem Wahhajem³⁶, Shadym Alsuleimanem³⁷ a Omarem Suleimanem. S Yasirem Qadhim, předním americkým islámským kazatelem a také teologem, se poprvé setkal v roce 2016 v Jihoafrické republice a Qadhi se při té příležitosti o Menkovi vyjádřil jako o dlouho ztraceném příteli. Také přiznal, že po sledování jeho projevů a lekcí došel k tomu, že souhlasí s většinou, ne-li se všemi jeho postoji.³⁸ S Omarem Suleimanem, americkým islámským učencem, lidskoprávním aktivistou a spisovatelem, se muftí vidá pravidelně a zřejmě je i on jeho dobrým přítelem.³⁹ Menk se objevuje na konferencích i vedle dalších postav, které figurují na stránce muslimcentral.com, nejsou to však již islámské osobnosti tak známé a vlivné jako tyto zmínění učenci.

Abychom mohli usoudit něco z těchto asociací, musíme si nejprve příslušné učence někam zařadit. Začneme-li těmi, kteří jsou pravděpodobně Menkovi nejbližší a jsou jeho přáteli, zjistíme, že jde o přední americké islámské mluvčí a učence, kteří jsou často nahlíženi jako názorově a ideologicky velmi blízcí. Yasir Qadhi a Omar Suleiman oba figurují v neziskovém islámském vzdělávacím institutu *AlMaghrib Institute*. Na *AlMaghrib Institute* učí velká řada absolventů Islámské univerzity v Medíně (v čele s Yasirem Qadhim), a tak je někdy institut považován za salafitský.⁴⁰ Oba učenci i spolu s institutem jsou ale v poslední době označováni spíše za

³³ „Dr Zakir Naik: Interactions with VIPs: International Da'ees,“ Dr Zakir Naik, <https://zakirnaik.com/Interactions-VIP-International-Daees-English/#>. (Accessed April 15, 2022)

³⁴ Dr. Halkano Abdi Wario, „Study to Examine the Influence of Contemporary Islamic Ideologies in Kenya: Mandera, Garissa, Marsabit and Isiolo Counties“ (REINVENT, June 2021), 21, <https://www.reinvent-kenya.com/wp-content/uploads/2021/09/Study-to-Examine-the-Influence-of-Contemporary-Islamic-Ideologies-in-Kenya-Target-Counties-Mandera-Garissa-Marsabit-and-Isiolo.pdf>. (Accessed April 15, 2022)

³⁵ Mufti Menk, „Did you know? Dr Yasir Qadhi is my age,“ Facebook, July 29, 2016, <https://www.facebook.com/muftimenk/photos/did-you-know-dr-yasir-qadhi-is-my-age-and-i-met-him-briefly-for-the-first-time-t/10153634235396971/>. (Accessed April 15, 2022)

³⁶ Al Misbah, „Mufti Ismail Menk and Imam Siraj Wahhaj addressing the youth in Orient School,“ Facebook, February 26, 2019, <https://www.facebook.com/2231105443799422/posts/mufti-ismail-menk-and-imam-siraj-wahhaj-addressing-the-youth-in-orient-school/2245629185680381/>. (Accessed April 15, 2022)

³⁷ Zia Ahmad, „Mufti Menk in Sydney: Addresses Crowds at Eid Festival, Inspires School Students,“ AMUST, June 14, 2019, <https://www.amust.com.au/2019/06/mufti-menk-in-sydney-addresses-crowds-at-eid-festival-inspires-school-students/>. (Accessed April 15, 2022)

³⁸ Yasir Qadhi, „Today I met someone for the first time,“ Facebook, July 29, 2016, <https://www.facebook.com/yasir.qadhi/photos/today-i-met-someone-for-the-first-time-but-it-was-as-if-i-was-meeting-a-long-los/10154033217523300/>. (Accessed April 15, 2022)

³⁹ Omar Suleiman, „I don't always do selfies,“ Facebook, July 31, 2016, <https://www.facebook.com/imamomarsuleiman/photos/i-dont-always-do-selfies-but-when-i-do-theyre-usually-with-mufti-ismail-menk-lot/1219864321366940/>. (Accessed April 15, 2022)

⁴⁰ Zareena Grewal, *Islam Is a Foreign Country: American Muslims and the Global Crisis of Authority* (New York: New York University Press, 2014), 331.

představitele amerického post-salafismu.⁴¹ Vedle Meleagrou-Hitchens, jež je tak označila ve své knize *Salafism in America* se k nim obdobným způsobem vyjadřují i Théo Blanc a Olivier Roy. Vidí je jako: „*novou generaci post-salafistů, kteří nosí westernizované šaty a vyzývají americké muslimy, aby se zapojili do politických problémů jako je americká zahraniční politika na Blízkém východě a domácí protiteroristická politika ... kritizují kvietistické salafisty v MENA za jejich podřízenost nespravedlivým režimům a často obviňují wahhábismus z podněcování džihádistického násilí.*“⁴² Sám Yasir Qadhi ve své eseji o salafismu o sobě řekl, že se dříve k salafismu hlásil, dnes už s ním ale spojován být nechce.

V této eseji nabídl svou vlastní definici salafismu, po níž představil i jeho pozitiva a negativa. Na současném salafitském hnutí například kritizuje „*jejich odsunutí teologie k převážně abstraktním a teoretickým doktrínám, které se jen okrajově dotýkají poselství islámu až do té míry, kdy tato abstraktní teologie a člověkem vytvořená kréda zastíňují každý další aspekt islámu.*“⁴³ Také podle něj dnešní salafisté pravidelně kategorizují ostatní muslimy za cenu mnohem důležitějších záležitostí. Například debata o *tawhīdu* (nauka o Boží jedinství) Alláhových jmen a atributů, by neměla primárně být o tom, zda má Alláh ruku či jaká je povaha Trůnu, čímž se dnešní salafisté primárně zabývají. Muslim by se podle něj měl spíše zaměřovat na činy, které v něm tato jména a atributy inspirují a skrze jména si stále připomínat a správně uctívat Alláha. Dále kritizuje jejich malý zájem o duchovní vývoj a duchovno, drsnost v jejich zacházení s jinými, nesalafitskými, muslimy a nepřiměřené zaměření se na identifikaci deviantů a deviací, což vede k absurdnímu důsledku, kdy někteří salafitští laici vědí více o deviantních přesvědčcích než o těch správných. Dnešní salafisté jsou dle Qadhiho také dost extrémističtí v ohledu na téma *bid'ya*, jsou ultraliteralističtí a přehánějí to s tím, co všechno považují za herezi. Zároveň mají pomýlené priority. Problémy dnešní doby se již netýkají nesprávné interpretace Alláhových jmen a atributů ani platnosti oslavy *mawlidu* (narození svěřce či proroka), což jsou témata, o kterých salafisté hlavně a pravidelně mluví. Qadhimu se nelíbí ani jejich zacházení se ženami, odsouvají je podle něj na úroveň, která je až nehumánní. Také následují a jsou téměř bez jakýchkoliv pochyb věrní Radě starších, což by nemělo být případem hnutí, které prosazuje svobodné myšlení a vyhýbá se slepému následování. V neposlední řadě kritizuje jejich poškozené chápání moderní politické arény.⁴⁴ Píše: „*Člověk by se divil, jak ten, kdo tvrdí, že následuje Ibn Tajmīju, a z první ruky si přečte, jak často veřejně vyzýval vládců, může zaujmout tak tichý servilní podlézavý postoj k vládcům, jejichž zločiny dalece přesahují vše, co dělali vládců za dob Ibn Tajmīji.*“⁴⁵ Dle těchto kritických bodů můžeme o

⁴¹ Alexander Meleagrou-Hitchens, „Salafism in America: History, Evolution, Radicalization“ (Program on Extremism, October 2018), 89-90.

⁴² Théo Blanc and Olivier Roy, ed., *Salafism: Challenged by Radicalization? Violence, Politics, and the Advent of Post-Salafism* (San Domenico di Fiesole, Italy: European University Institute, 2021), 21.

⁴³ Yasir Qadhi, „On Salafi Islam,“ Essay, 13, Available at: https://muslimmatters.org/wp-content/uploads/On-Salafi-Islam_Dr.-Yasir-Qadhi.pdf. (Accessed April 15, 2022)

⁴⁴ Yasir Qadhi, „On Salafi Islam“, 13-17.

⁴⁵ Ibid., 17.

Yasiru Qadhim i Omaru Suleimanovi říct, že se pravděpodobně nedistancují od salafismu jako takového, ale silně kritizují chování dnešní salafitské generace a směr jakým se ubírají a požadují reformu tohoto hnutí.

Nouman Ali Khan je populární americký islámský kazatel a učitel Koránu a arabštiny. V roce 2005 založil *Bayyinah Institute for Arabic and Qur'anic Studies* a v roce 2012 i *Bayyinah TV*. Pro jeho působení na *Bayyinah TV* bychom ho mohli nazvat také „televangelistou“ (kazatelem, který volá lidi k náboženství skrze obrazovku televize). Za poměrně málo peněz tento institut i televizní platforma nabízí obsáhlé kurzy arabštiny a Koránu rozdělené do několika znalostních úrovní. Khan se pokouší prosazovat inovativní studium Koránu za využití moderních technologií. Příznivci si mohou koupit jeho kurzy na internetu a učit se Korán skrze edukativní videa, zároveň ale Khan využívá spousty moderních technologií a inovačních vzdělávacích nástrojů i při výuce prezenční. Khana je poměrně těžké zařadit v kontextu současného islámského myšlení. K žádnému hnutí se nehlásí a stýká se, velmi podobně jako muftí Menk, s celou řadou různě orientovaných učenců. Zná se osobně i s několika učenici, kteří jsou uvedeni v této sekci, a má tedy podobné vazby jako muftí Menk. Vzhledem k pravděpodobné salafitské orientaci některých z těchto imámů a učenců, se můžeme dohadovat, jestli i Nouman Ali Khan není salafistou. Některé zdroje ho také uvádějí jako jeden z nejdůležitějších symbolů amerického salafismu.⁴⁶ Na druhou stranu ale najdeme i několik salafitských stránek, které zdůrazňují, že salafistou není a vyjmenovávají jeho chyby. Učenec hlásící se k salafismu Dr. R. K. Noor Muhammad na stránce *The way of salafiyyah.com* například Khana považuje za sůfitu. Posuzuje tak převážně na základě jeho postoje k otázce Božích jmen a atributů, oslav mawlidu a jeho napojení na sůfity.⁴⁷ Kvůli jeho postoji k otázce Božích jmen a atributů Khana kritizuje a varuje od něj i další salafitská indická stránka *ahlulhadith.in*. V tomto ohledu mimo jiné varuje i od samotného muftího Menka.⁴⁸ Ať už je salafistou, post-salafistou, anebo sůfitou, na Noumana Ali Khana je poslední dobou nahlíženo především jako na kazatele, který se chová nemorálně, neeticky a neislámsky. Pár let zpátky si prošel skandálem, kdy byl obviněn z lákání několika dívek do sexuálních vztahů maskovaných jako tajné sňatky, a to vše v době, kdy byl legálně ženatý s někým jiným.⁴⁹ Nějakou dobu po skandálu na veřejnosti nevystupoval, dnes už však zase pokračuje ve své činnosti a skandál jako by byl

⁴⁶ Abudhir, „Silfi Tutíhu Bi-Salafi Amríkí,“ Mukashafat, October 29, 2018, <https://mukashafat.com/%D8%B3%D9%8A%D9%84%D9%81%D9%8A-%D8%AA%D8%B7%D9%8A%D8%AD-%D8%A8%D8%B3%D9%84%D9%81%D9%8A-%D8%A3%D9%85%D8%B1%D9%8A%D9%83%D9%8A/>. (Accessed April 15, 2022)

⁴⁷ Dr. R. K. Noor Muhammad Umari Madani, „Salafi Scholar Dr. R.K. Noor Muhammad on Nouman Ali Khan,“ *The way of salafiyyah.com*, December 15, 2015, <https://thewayofsalafiyyah.wordpress.com/2015/07/12/salafi-scholar-dr-r-k-noor-muhammad-on-nouman-ali-khan/>. (Accessed April 15, 2022)

⁴⁸ Shaykh Yahya Silmy, „Dangers of Mufti Menk and Nouman Ali Khan,“ *Uthman Ibn Affan Library*, accessed April 16, 2022, <https://ahlulhadith.in/en/posts/-KrO1s3ar1FvGeZTBRqN>. (Accessed April 15, 2022)

⁴⁹ NPR Staff, „Muslim Communities Divided over Abuse Allegations against Popular Preacher,“ *NPR* (NPR, November 22, 2020), <https://www.npr.org/2020/11/22/937804223/muslim-communities-divided-over-abuse-allegations-against-popular-preacher>. (Accessed April 15, 2022)

zapomenut. Zda se od té doby, co vyšel skandál na veřejnost, stále vídá s muftím Menkem, není známo.

Zakir Naik je indický konzervativní kazatel a podobně jako Khan také „televangelista“. Dle Gardner, Mayes a Hameed, praktikoval Naik dříve spíše populární formu islámu se súfijskými kořeny. Časem, zvláště po 3 měsících strávených studováním s Ahmedem Deedatem v Jihoafrické republice, došlo k posunu jeho náboženského přesvědčení směrem k aktivistickému a reformnímu postoji, který bývá ostatními nazýván islamistický či salafitský.⁵⁰ Ahmed Deedat (zem. 2005) byl původem indický muslimský myslitel samouk, který se zabýval převážně misionářskou činností a srovnávací religionistikou. Pořádal četné mezináboženské veřejné debaty s evangelikálními křesťany a své náboženství propagoval také skrze video přednášky o islámu, křesťanství a Bibli.⁵¹ V tom, jak se zdá, také silně ovlivnil Zakira Naika. Důkaz Naikovi blízkosti k salafismu udávají autoři i v jeho finančních poutech k Saudské Arábii a napojení na indické salafitské skupiny.⁵² Naik v roce 2016 opustil rodnou Indii poté, co byl v sousedním Bangladéši spáchán teroristický čin v kavárně hlavního města a teroristé za činem stojící prohlásili, že je inspiroval právě Zakir Naik.⁵³ V Indii je od roku 2016 stíhán za podněcování nenávisti mezi různými vyznáními a za inspirování mladých lidí k páchání nezákonných a teroristických činů. Mimo to je obžalován i z praní špinavých peněz.⁵⁴ Dle NDTV indická protiteroristická agentura National Investigation Agency v minulosti o Naikovi prohlásila, že *„záměrně a zlomyslně urazil náboženské přesvědčení hinduistů, křesťanů a muslimů, kteří se nehlásí k wahhábismu, zejména šíitů, súfitů a barelwiů, se záměrem pobouřit jejich náboženské cítění.“*⁵⁵ Později dokonce uvedla, že většina ze 127 agenturou zadržených podezřelých z napojení na teroristickou organizaci Islámský stát tvrdí, že byli inspirováni projevy Zakira Naika.⁵⁶ Kazatel má i svůj vlastní televizní kanál Peace TV, který vysílá z Dubaje. Byl zakázán již v několika státech včetně Indie, Bangladéše nebo Velké Británie.⁵⁷

⁵⁰ Vika Gardner, E. Carolina Mayes, and Salman Hameed, „Preaching Science and Islam: Dr. Zakir Naik and Discourses of Science and Islam in Internet Videos,” *Die Welt Des Islams* 58, no. 3 (2018): 370, <https://doi.org/10.1163/15700607-00583p04>.

⁵¹ Dariusz Dziewanski, „Remembering the Life of Sheikh Ahmed Deedat,” Religion | Al Jazeera (Al Jazeera, August 8, 2015), <https://www.aljazeera.com/features/2015/8/8/remembering-the-life-of-sheikh-ahmed-deedat>.

⁵² Ibid., 388-9. (Accessed April 15, 2022)

⁵³ BBC Staff, „Indian 'Hate Preacher' Zakir Naik Charged with Money Laundering,” BBC News (BBC, May 2, 2019), <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-48132710>. (Accessed April 15, 2022)

⁵⁴ FE Online, „Zakir Naik Charged with Money Laundering by ED, Assets Worth Rs 193 Crore Identified as Proceeds of Crime,” The Financial Express, May 2, 2019, <https://www.financialexpress.com/india-news/zakir-naik-charged-with-money-laundering-by-ed-assets-worth-rs-193-crore-identified-as-proceeds-of-crime/1566037/>. (Accessed April 15, 2022)

⁵⁵ Press Trust of India, „Chargesheet against Zakir Naik for Money Laundering into Real Estate,” NDTV.com (NDTV, May 2, 2019), <https://www.ndtv.com/india-news/chargesheet-against-zakir-naik-for-money-laundering-into-real-estate-2032160>. (Accessed April 15, 2022)

⁵⁶ Namrata Biji Ahuja, „Zakir Naik's Speeches Inspired Majority of 127 Held for Isis Links: NIA,” The Week (The Week, October 14, 2019), <https://www.theweek.in/news/india/2019/10/14/zakir-naik-speeches-influenced-127-terror-accused-who-were-arrested.html>. (Accessed April 15, 2022)

⁵⁷ BBC Staff, „Zakir Naik Charged.“

Bilal Philips, o němž se mi nepodařilo z veřejně dostupných zdrojů prokázat, že by se s Menkem osobně potkal, ale který také figuruje na stránce *muslimcentral.com*, je dalším ze zmíněných učenců se silnou vazbou na salafismus. Philips je kanadským konvertitou k islámu současně sídlící v Qataru. Stejně jako muftí Menk studoval v Saudské Arábii na Islámské univerzitě v Medíně a později i na Univerzitě krále Saúda. Pokud jde o Islámskou univerzitu v Medíně, uvádí Meleagrou-Hitchens, že zde byl Philips dokonce úplně prvním studentem ze Západu.⁵⁸ Farquhar ho jmenuje jako jednoho z mnoha absolventů této univerzity, kteří se dostali až na vrchol a stali se vysoce postavenými učenými pohybuujícími se uvnitř i vně salafitských kruhů. Philips je příkladem prominentního kazatele působícího uvnitř těchto kruhů.⁵⁹ Dle Meleagrou-Hitchens je Philips samotným průkopníkem salafitského hnutí v Americe.⁶⁰ I on se ale nevyhnul kritice ze strany jiných salafistů. Jak poukazuje Hamid, Abu Khadeejah a jeho skupina puristických salafistů na své stránce *Salafi talk.net* vyjádřila své pohrdání Bilalem Philipsem převážně kvůli jeho napojení na politické aktivisty. Z toho důvodu ho ani nepovažují za součást salafitských kruhů.⁶¹ Hamid vidí počátek těchto rozporů mezi salafisty a jejich vzájemné kritiky v rozkolu, ke kterému došlo v 90. letech.⁶² Dle Wiktorowicze se kvůli odlišnému vnímání problémů současného světa, a tak i různým řešením těchto problémů rozdělilo salafitské hnutí na 3 frakce. Tyto frakce se neliší v otázkách teologie a víry, sdílejí stejné vyznání, jejich rozdíly spočívají jen ve zmíněné analýze současných problémů. Převážně jde o vztah frakce k politické scéně a její angažovanost v ní. Autor frakce nazval „puristé“, „politici“ a „džihádisté“.⁶³ Puristé jako je Abu Khadeejah a jeho následovníci byli dle Hamida kvůli jejich „nelítostnému honu na čarodějnice a odsouzení ostatních salafistů za jejich údajné falšování pravé salafijské víry a metodologie“ označeni dokonce za „super salafisty“.⁶⁴ Tato skupina představuje velkou část aspektů salafismu, které ve své eseji *On Salafi Islam* tak kritizuje a negativně kvůli nim nahlíží na celé salafitské hnutí Yasir Qadhi. Také jsou to představitelé právě této salafitské frakce, kteří tak kritizují Noumana Ali Khana i muftího Menka. Dle Wiktorowiczovi analýzy tedy pravděpodobně jak Yasir Qadhi, tak Bilal Philips a dost možná i Nouman Ali Khan i přes jejich snahy o popření tohoto faktu a o zdržení se jakéhokoli značkování, jsou stále představiteli salafismu, jen je salafitské hnutí dnes tak fragmentované, že se nemohou ztotožnit se všemi jeho členy a zařadili bychom je tak pouze do jedné z jeho frakcí. Ve Wiktorowiczově dělení by to byla frakce „politici“.

⁵⁸ Meleagrou-Hitchens, „Salafism in America,“ 46.

⁵⁹ Masooda Bano and Keiko Sakurai, eds., *Shaping Global Islamic Discourses: The Role of Al-Azhar, Al-Medina and Al-Mustafa* (Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2015), 26-27.

⁶⁰ Meleagrou-Hitchens, „Salafism in America,“ 54.

⁶¹ Sadek Hamid, „The Attraction of ‘Authentic’ Islam Salafism and British Muslim Youth,“ in *Global Salafism Islam's New Religious Movement*, ed. Roel Meijer (New York: Oxford University Press, USA, 2013), pp. 384-404, 395.

⁶² Sadek Hamid, „The Attraction of ‘Authentic’ Islam Salafism,“ 8.

⁶³ Quintan Wiktorowicz, „Anatomy of the Salafi Movement,“ *Studies in Conflict & Terrorism* 29, no. 3 (2006): 208, <https://doi.org/10.1080/10576100500497004>.

⁶⁴ Sadek Hamid, „The Attraction of ‘Authentic’ Islam Salafism,“ 10.

Mezi touto řadou sobě názorově i vazbami blízkých výše zmíněných učenců najdeme ale i známého kazatele, který ze skupiny poněkud vybočuje. Tím je americký konvertita k islámu, na něhož je nahlíženo jako na súfitu, Hamza Yusuf. Howe o Yusufovi říká, že je vlivným súfitským představitelem, který však o svém napojení na súfitské síť veřejně nemluví. Spolu s dalším významným americkým učencem také figurujícím na *muslimcentral.com* Zaidem Shakirem jsou dle Howea oba představiteli „pozdního sunnitského tradicionalismu“. Tento proud je význačný tím, že se jeho následovníci hlásí k jedné z akceptovaných sunnitských právních škol, věří v aš'aritskou teologickou školu a jsou součástí nějakého súfitského bratrstva. Na jejich blízký vztah k súfismu také poukazuje fakt, že přisuzují významnou roli pro súfismus důležitým oslavám *mawlidu* i praktice *dhikru* (rituální modlitba; připomínání si Boha častý opakováním jeho jmen).⁶⁵ Hamza Yusuf patří k nejoblíbenějším učencům na světě a *The Guardian* ho dokonce nazval „pravděpodobně nevlivnějším islámským učencem Západu.“⁶⁶ Má ale i své kritiky, kterým se nelíbí jeho napojení na vládu Spojených arabských emirátů či americké prezidenty. Po útocích 11. září se Yusuf ze silného kritika americké vlády změnil téměř až na jejího obhajovatele. Krátce po této tragédii se dokonce i setkal s prezidentem G. W. Bushem, jehož plánovanou invazi do Afghánistánu k překvapení spousty muslimů nijak neodsoudil a pouze mu poradil, aby změnil její název.⁶⁷ V roce 2019 udělal další krok, jenž vedl k ještě větší kritice ze strany muslimů, když začal pracovat pro Trumpovu administrativu a stal se členem komise, která mu měla radit v otázkách lidských práv.⁶⁸ I přes tuto kritiku má však Yusuf i dnes obrovskou základnu podporovatelů a vysoká škola Zaytuna College, kterou spolu se Zaidem Shakirem a profesorem Hatemem Bazianem spoluzaložil, od svého založení v roce 2008 expandovala a zůstává nadále populární.⁶⁹ Zaytuna College je první akreditovanou muslimskou vysokou školou svobodných umění ve Spojených státech.

Další učenci a imámové, se kterými je Menk asociován zahrnují Siraje Wahhaje, amerického sunnitského ortodoxního imáma, který údajně obhajuje džihád a zabíjení cizoložníků.⁷⁰ Alyssa A. Lappen také poukazuje na jeho vazby k Muslimskému bratrstvu v Americe a považuje ho za člena tohoto hnutí.⁷¹ Mimo něj jde i o Shady Alsuleimana, který je také ortodoxním sunnitou,

⁶⁵ Justine Howe, „Contemporary Mawlid in Chicago,” in *Global Sufism: Boundaries, Structures and Politics*, ed. Francesco Piraino and Mark J. Sedgwick (London, UK: Hurst & Company, 2019), 124.

⁶⁶ Jack O'Sullivan, „If You Hate the West, Emigrate to a Muslim Country,” *The Guardian* (Guardian News and Media, October 8, 2001), <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/08/religion.uk>. (Accessed April 15, 2022)

⁶⁷ Azad Essa, „Hamza Yusuf and the Struggle for the Soul of Western Islam,” *Middle East Eye*, 2019, <https://www.middleeasteye.net/big-story/hamza-yusuf-and-struggle-soul-western-islam>. (Accessed April 15, 2022)

⁶⁸ Maha Hilal, „It's Time for Muslim Americans to Condemn Hamza Yusuf,” *Religion | Al Jazeera* (Al Jazeera, July 15, 2019), <https://www.aljazeera.com/opinions/2019/7/15/its-time-for-muslim-americans-to-condemn-hamza-yusuf>. (Accessed April 15, 2022)

⁶⁹ Azad Essa, „Hamza Yusuf and the Struggle for the Soul of Western Islam.”

⁷⁰ Sam Westrop, „American Islamism Flourishes under Trump,” *Middle East Quarterly*, 2020, 3, <https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/pdfs/60019.pdf>. (Accessed April 15, 2022)

⁷¹ Alyssa A. Lappen, „The Muslim Brotherhood in North America,” in *The Muslim Brotherhood: The Organization and Policies of a Global Islamist Movement*, ed. Barry M. Rubin (New York, NY: Palgrave Macmillan, 2010), 163-4.

jenž se staví souhlasně k salafitské doktríně *al-walá' wa-l-bará'*⁷², zmírňuje však její uplatňování z důvodu podmínek, ve kterých se nachází muslimové v dnešní době.⁷³ Dalším zástupcem je Mohammad Akram Nadwi, učenec indického původu sídlící ve Spojeném království. Je děkanem Cambridge Islamic College a autorem řady knih, které se zabývají například hanafitskou právní školou a jejím zakladatelem, nebo ženami na pozici učenkyň v islámu. V pozici překladatele má na svém kontě ještě větší množství knih, mezi nimiž najdeme i knihy o pro salafismus tak významných osobnostech jako je Ibn Tajmíja či Júsuf al-Qaradáwí. Tím jeho spojení se salafismem ale nekončí, jeho učitelem byl vlivný představitel indického salafitského hnutí ahl al-ḥadīth Abú al-Ḥasan an-Nadwí.⁷⁴ An-Nadwí dokonce působil i na Islámské univerzitě v Medíně, přesněji byl spojen s jejím Poradním výborem.⁷⁵ K této univerzitě se pojí i poslední postava, kterou zde uvádím. Vedle Menka a několika zde zmíněných postav je to další její absolvent, kazatel Tawfíque Chowdhury.⁷⁶

V jakých kruzích se tedy Menk pohybuje? Pokud bychom zhodnotili vybrané vlivné postavy, které spadají do jeho referenční sítě islámských učenců, přijdeme na to, že jde o osobnosti z různých islámských hnutí a proudů. Většina z nich jsou však představiteli salafismu či v případě několika amerických myslitelů toho, co někteří nazývají post-salafismus. Můžeme také narazit na opakující se motiv, který spojuje hned několik ze zde uvedených učenců a tím je Islámská univerzita v Medíně. Vazby má Menk na nemálo jejich absolventů. Jak zdůrazňuje Farquhar, Islámská univerzita v Medíně byl už od začátku projekt iniciovaný a financovaný saudskou vládou, který měl za cíl stvořit ze svých studentů misionáře, kteří by po návratu z univerzity šířili saudský salafismus ve svých rodných zemích. Na snahu vyvážet salafismus do celého světa poukazuje i fakt, že velká většina míst na této univerzitě byla rezervována pro zahraniční studenty. Ti byli často rekrutováni skrze velmi štědrá stipendia, která pokrývala veškeré jejich výdaje včetně dopravy z a do jejich rodné země každý rok. Studentům z rozvojových zemích v některých obdobích v historii univerzity dokonce zbylo i dost peněz navíc, které investovali například do výstavby vlastního domu.⁷⁷ Jedním z obdržitelů těchto velkorysých stipendií byl i Menk. Islámská univerzita v Medíně na Menka jistý vliv zajisté měla a ať už je sám salafistou či nikoliv, v určitých salafitských kruzích se minimálně

⁷² Doslova to znamená „věrnost a distancování se“ a je to salafitská doktrína, která urguje muslimy k projevení loajality ostatním muslimům a na druhou stranu nenávisti a nepřátelství vůči nemuslimům. Pro více informací o doktríně např.: Roel Meijer and Joas Wagemakers, „The Transformation of a Radical Concept: Al-Wala' Wa-l-Bara' in the Ideology of Abu Muhammad Al-Maqdisi ,” in *Global Salafism: Islam's New Religious Movement* (New York, USA: Oxford University Press, 2013), 81-107.

⁷³ Mark Durie, „Macron's Vain Hope for an Enlightened Islam by Mark Durie,” Tribune, December 20, 2020, <https://www.yonkertribune.com/2020/12/macrons-vain-hope-for-an-enlightened-islam-by-mark-durie>. (Accessed April 15, 2022)

⁷⁴ „Shaykh Mohammad Akram Nadwi: Biography,” Shaykh Mohammad Akram Nadwi, <https://www.akramnadwi.com/biography/>. (Accessed April 15, 2022)

⁷⁵ Mike Farquhar, „The Islamic University of Medina since 1961: The Politics of Religious Mission and the Making of a Modern Salafi Pedagogy,” In *Shaping Global Islamic Discourses: The Role of Al-Azhar, Al-Medina and Al-Mustafa*, ed. Masooda Bano and Keiko Sakurai (Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2015), 25.

⁷⁶ „Muslim Central: Channels: Tawfíque Chowdhury,” Muslim Central, <https://muslimcentral.com/audio/tawfique-chowdhury/>. (Accessed April 15, 2022)

⁷⁷ Farquhar, „The Islamic University of Medina since 1961,” 21-28.

pohybuje. Hlavně se ale skutečně vrátil do své země s misionářským cílem volat lidi k islámu a stal se *dá'im*. Zajímavý příklad úspěchu projektu této univerzity, jenž nastiňuje Thurston, najdeme i ve skupině salafitských vůdců, absolventů IUM, v nigerském státě Kano.⁷⁸ Menk Kano několikrát navštívil a pro zdejší muslimy přednášel.⁷⁹ Co ho ale především spojuje s touto salafitskou sítí je jejich popularita mezi mladými a silná přítomnost a schopnost se skvěle prezentovat v nových médiích, což jsou i rysy muftího Menka. Také, podobně jako Menk, získali svou popularitu soustředěním se převážně na současná problematická témata týkající se rodiny, manželství, sexu, politiky či komunitních konfliktů.⁸⁰ Tyto zdůrazněné body podobnosti se salafitskou sítí z Kana se zajisté netýkají jen Menka, ale i velké části zde uvedených učenců na Menka navázaných. Je však nutné podotknout, že Menk není navázán pouze na salafisty, vazby má i na pár stoupců sufismu, s nímž má velká řada salafistů značné problémy. Celkově se však zdá, že osobnosti zde nastíněné jak salafitské tak sufitské jsou nejen s Menkem ale i vzájemně různě propojené. Například pokud jde o Noumana Ali Khana, z jeho Facebookových příspěvků to vypadá, že se i on stýká s velkou řadou z výše popsaných postav.⁸¹ Jedná se tedy zřejmě o blízký kruh současných myslitelů s množstvím identických rysů. Všichni se prezentují skrze anglický jazyk a působí tak spíše na nearabské publikum. Velkou část z nich také spojuje jejich působení na sociálních médiích a politická angažovanost. V tomto posledním bodě se ale Menk odlišuje, jeho přístup k politice a jeho politické projevy jsou hlavně od uváděných amerických učenců dost odlišné. Jak nastiňuji v další sekci mé práce, Menk není zdaleka tak hlasitý a výřečný v politických tématech a nenabádá ostatní muslimy ke kritice svých vládců jako to dělá velká část výše zmíněných postav.

2.3. Politická angažovanost

Menk své politické postoje veřejně téměř nikde neprojevuje. Kromě vyjádřené podpory Palestině v pár jednoduchých větách na Twitteru je těžké najít jakýkoli veřejný projev jeho politického přesvědčení.⁸² Přesto se ale něco z jeho činů či vyřčení dozvědět můžeme. V první řadě je to jeho spojení s prezidentem jeho rodné země. Prezident Zimbabwe Emmerson Mnangagwa je jediným člověkem, kterého muftí Menk sleduje na svém twitterovém účtu. Při jeho zvolení prezidentem v roce 2017 mu muftí na svém Twitteru i pogrataloval a zveřejnil jejich společnou fotku (@muftimenk, Nov. 24, 2017). Co za člověka je ale tento muftím podporovaný prezident? Emmerson Mnangagwa a jeho vláda byli za poslední roky několikrát obviněni z porušování lidských práv, korupce, politické represe a mučení protivládních aktivistů. Jen v roce 2019 bylo

⁷⁸ Alex Thurston, „Ahlussunnah: A Preaching Network from Kano to Medina and Back,” in *Shaping Global Islamic Discourses: The Role of Al-Azhar, Al-Medina and Al-Mustafa*, ed. Masooda Bano and Keiko Sakurai (Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2015), 93.

⁷⁹ Např. - Mufti Menk, „Seize Opportunities - Kano, Nigeria - Mufti Menk,” YouTube video, 1:20:58, July 1, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=ytMQe28DDQI>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁰ Thurston, „Ahlussunnah,” 99.

⁸¹ Viz I. příloha, ze zdroje: Nouman Ali Khan, „As the month of Ramadan approaches,” Facebook

⁸² Mufti Menk (@muftimenk), „Almighty. Our final moments of this blessed month,” Twitter, May 12, 2021, <https://twitter.com/muftimenk/status/1392274874954039303?lang=cs>. (Accessed April 15, 2022)

během protivládních protestů státními bezpečnostními silami zabito 17 lidí a znásilněno 17 žen.⁸³ Rok nato byly státními agenty údajně uneseny, zbity a sexuálně napadeny tři opoziční aktivistky. Po těchto tvrzeních byly navíc obviněny z „učinění nepravdivých prohlášení poškozujících stát“ a uvězněny.⁸⁴ Muftí Menk prezidentův účet ale stále sleduje a k jeho tvrdé vládě se od gratulačního příspěvku nijak nevyjádřil.

Menk se v minulosti setkal i s dalšími africkými prezidenty. Jedním z nich je ugandský prezident Yoweri Museveni. Na schůzku s prezidentem byl pozván během své třídenní návštěvy Ugandy, během které se účastnil řady aktivit včetně položení základního kamene *Musa Islamic Centre* - nové islámské základní školy, kde mohou údajně žáci studovat program jak sekulární, tak teologický zahrnující memorování Koránu.⁸⁵ Prezident křesťanského vyznání Menkovi poděkoval, že se za něj a jeho zemi pomodlil a poželhal muftího učení o stavění mostů a harmonii s Alláhem a lidstvem.⁸⁶ Museveni je, i když ne do takové míry jako Mnangagwa, také kritizován za věznění a v některých případech i mučení svých kritiků.⁸⁷

Dalším prezidentem, se kterým se muftí stýká je nigerijský prezident Muhammadu Buhari. I Buhari čelí určité kritice za svá nedemokratická rozhodnutí. Oproti výše zmíněným představitelům jde však již spíše o výjimky jako je například znepřístupnění Twitteru v zemi v červnu roku 2021 poté, co Twitter odstranil Buhariho příspěvek.⁸⁸ Více kritiky čelí prezident za neschopnost zajistit v zemi bezpečí a zlepšit ekonomické podmínky. Míra chudoby za Buhariho vzrostla a stejně tak i míra nezaměstnanosti.^{89,90,91} Muftí Menk se s prezidentem setkal v roce 2018. Na Twitteru o setkání napsal příspěvek doplněný jejich společnými fotkami, kde Buhariho nazval jedním

⁸³ Tafi Mhaka, „The Hypocrisy of Emmerson Mnangagwa,” Human Rights | Al Jazeera (Al Jazeera, December 1, 2021), <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/12/1/the-hypocrisy-of-emmerson-mnangagwa>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁴ Jason Burke and Nyasha Chingono, „Zimbabwean MDC Activists 'Abducted and Sexually Assaulted',” The Guardian (Guardian News and Media, May 17, 2020), <https://www.theguardian.com/world/2020/may/17/zimbabwean-mdc-activists-abducted-and-sexually-assaulted>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁵ Musa Islamic Centre, „Musa Islamic Centre - Informace,” Facebook, 2014, <https://www.facebook.com/Musa-islamic-centre-Uganda-106724564196967/>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁶ Samuel Muhimba, „Museveni Meets Mufti Menk in Kyankwanzi,” Nile Post, April 28, 2021, <http://nilepost.co.ug/2021/04/28/museveni-meets-mufti-menk-in-kyankwanzi/>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁷ Lizzy Davies, „I'm Free at Last': Uganda's Rudest Poet on Prison, Protest and Finding a New Voice in Germany,” The Guardian (Guardian News and Media, January 27, 2022), <https://www.theguardian.com/global-development/2022/jan/27/im-free-at-last-ugandas-rudest-poet-stella-nyanzi-on-prison-protest-and-finding-new-voice-in-germany>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁸ Emmanuel Akinwotu, „Nigeria Suspends Twitter Access after President's Tweet Was Deleted,” The Guardian (Guardian News and Media, June 4, 2021), <https://www.theguardian.com/world/2021/jun/04/nigeria-suspends-twitter-after-presidents-tweet-was-deleted>. (Accessed April 15, 2022)

⁸⁹ Al Jazeera Staff, „Police Fire Tear Gas in Nigeria 'Democracy Day' Protests,” Muhammadu Buhari News | Al Jazeera (Al Jazeera, June 12, 2021), <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/12/police-fire-tear-gas-to-break-up-nigeria-protests>. (Accessed April 15, 2022)

⁹⁰ Dennis Erezi, „Nigeria Statistics on Unemployment, Exchange Rates, Debt Faulty,” The Guardian Nigeria News - Nigeria and World News, January 6, 2022, <https://guardian.ng/news/buhari-faults-statistics-on-unemployment-exchange-rates-debt-profile-under-him/>. (Accessed April 15, 2022)

⁹¹ Ikechukwu Amaechi, „Buhari's 'Nine Priority Areas',” Vanguard News, October 14, 2021, <https://www.vanguardngr.com/2021/10/buharis-nine-priority-areas/>. (Accessed April 15, 2022)

z nejskromnějších a nejuprávnějších světových vůdců (@muftimenk, Nov. 19, 2018). V roce 2021 byl muftí pozván i na svatbu jeho syna, kde předal ženichovi a nevěstě několik rad do manželského života.⁹² Pokud zůstaneme u Nigérie, narazíme ještě na dalšího významného politického či spíše náboženského představitele, kterého muftí potkal. Tím je současný sultán ze Sokota, Muḥammad Sa'ad Abú Bakr. Spirituální vůdce nigerijských muslimů a zároveň vůdce súfijského řádu qádiríje pozval Menka v roce 2018 na interaktivní zasedání o islámu, mírovém soužití a národním rozvoji v Sokotu v Nigérii.⁹³ Před rokem ho sultán pozval i na své 15. výročí na trůnu, aby zde přednesl svou přednášku.⁹⁴

V roce 2018 se Menk také účastnil The Zayed bin Mohammed Family Forum v Dubaji. Fórum se konalo pravidelně každý rok po několik měsíců od založení v roce 2007 až do jeho zrušení v roce 2019.⁹⁵ Patronkou fóra byla bývalá manželka dubajského vládce a viceprezidenta Spojených arabských emirátů šejcha Muḥammada b. Rášida Ál Maktúm. Jak oficiální stránka fóra popisuje, sloužilo fórum k udržování a posilování emirátských zvyků a tradic, podporování produktivity v rodině a dosáhnutí solidarity i tolerance mezi členy společnosti. Fórum představilo programy, které cílily na navázání spolupráce a interakce mezi členy komunity ve všem, co se týká emirátského lidového, intelektuálního a kulturního dědictví, zvyků, tradic a společenských hodnot.⁹⁶ Pořádaly se akce kulturní, náboženské, vzdělávací, společenské i sportovní. Rodiny se na fórum chodily nejenom vzdělat ale především si užít zábavný den.⁹⁷ Muftí Menk zde vystupoval v rámci přednášek islámských učenců, kteří se na fóru snažili šířit myšlenku vzájemné tolerance.⁹⁸ The Zayed bin Mohammed Family Forum ale nebyla jediná událost, které se muftí v Dubaji účastnil. Několikrát také přednášel na různých konferencích pořádaných organizací Al Manar Islamic Centre. Mezi nimi je například již několikrát uspořádaná konference Al Manar International Tolerance Convention, která podobně jako výše zmiňované fórum cílí na posilování tolerance mezi muslimy. Patronkou

⁹² Mufti Menk, „Mufti Menk's advice to President Buhari's Son and his bride!“, Youtube video, 5:06, September, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=3kHOZf6tlzw>. (Accessed April 15, 2022)

⁹³ Mufti Menk (@muftimenk), „The Sultan of Sokoto, His Eminence Al Haji Muhammad Sa'ad Abubakr III,“ Twitter, July 1, 2018, <https://twitter.com/muftimenk/status/101336879493522277?lang=cs>. (Accessed April 15, 2022)

⁹⁴ Nasiru Bello and Abubakar Auwal, „Mufti Menk to Deliver Lecture at Sultan of Sokoto's 15th Anniversary on Throne,“ Daily Trust, November 2, 2021, <https://dailytrust.com/mufti-menk-to-deliver-lecture-at-sultan-of-sokotos-15th-anniversary-on-throne>. (Accessed April 15, 2022)

⁹⁵ Muḥammad Ibn Rášid Ál Maktúm, Ruler of Dubai, *Ilghá'u Multaqá Zájed Ibn Muḥammad Al-'Áilí*, Public Law 3, (2019), Available at: [https://dip.dubai.gov.ae/Legislation%20Ar%20Reference/2019/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86%D8%B1%D9%82%D9%85%20\(3\)%20%D9%84%D8%B3%D9%86%D8%A9%202019.html](https://dip.dubai.gov.ae/Legislation%20Ar%20Reference/2019/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86%D8%B1%D9%82%D9%85%20(3)%20%D9%84%D8%B3%D9%86%D8%A9%202019.html) (Accessed April 15, 2022)

⁹⁶ „Zayed Bin Mohammed Family Gathering: 'An Il-Multaqá,“ Zayed Bin Mohammed Family Gathering, <https://www.almultaqa.ae/about-almultaqa/>. (Accessed April 15, 2022)

⁹⁷ Ṭantáwí, „Tasmija-t Qarija-t Il-'áila-t Bi-Multaqá Zájed Ibn Muḥammad Al-'áilí,“ Al-Baján, March 15, 2020, <https://www.albayan.ae/across-the-uae/news-and-reports/2013-01-07-1.1798621>. (Accessed April 15, 2022)

⁹⁸ ZBM Family Gathering, „Sheikh Dr. Mufti Ismail Menk's lecture at Zayed Bin Mohammed Family Gathering on Jan 19th, 2018,“ YouTube video, 1:18:46, April 4, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=IEka1ufvpl0>. (Accessed April 15, 2022)

Al Manar Islamic Centre je další žena dubajského vládce Muḥammada b. Rášida Ál Maktúm, která je za něj provdána již 43 let, šejcha Hind bint Maktúm ibn Džum‘a Ál Maktúm.⁹⁹

Vedle výše zmíněných politických představitelů, se kterými se Menk setkal nebo (v případě manželek dubajského vládce) alespoň účastnil jimi pořádaných akcí, je možné dohledat ještě Menkovu vazbu na další politiky či prezidenty. Pokud jde o prezidenty, pochlubil se Menk na svém instagramovém účtu fotkami s postavami jako je prezident Sierry Leone Julius Maada Bio (@muftimenkofficial, Mar. 6, 2020), prezident Gambie Adama Barrow (@muftimenkofficial, Nov. 3, 2018) či prezident Libérie a bývalý profesionální fotbalista George Weah (@muftimenkofficial, Apr. 12, 2018). Mimo to na jeho účtu najdeme také fotky s viceprezidentem Ghany (@muftimenkofficial, Jul. 21, 2017), s viceprezidentem Malediv (@muftimenkofficial, Nov. 19, 2016), s jedním z ministrů Srí Lanky (@muftimenkofficial, Nov. 26, 2016) nebo s keňským ministrem turismu (@muftimenkofficial, Oct. 7, 2016). Dokazatelný je také vztah Menka ke kašmírskému politikovi Yawar Mirovi. Tento vztah je považován za poměrně kontroverzní vzhledem k politikově pro-indické orientaci v kašmírské otázce.¹⁰⁰ V neposlední řadě Menk sdílel i příspěvek o jeho schůzce se saudskoarabským velvyslancem v Jihoafrické republice. Podle tohoto Twitterového příspěvku saudské ambasády v Jihoafrické republice se oba muži setkali v listopadu 2021 a diskutovali spolu o stavu muslimské komunity v Zimbabwe (@KSAembassyza, Nov. 18, 2021). Pravděpodobně se Menk setkal i se spoustou dalších politicky angažovaných osob, jen se o tom už sám nikde nevyjádřil a žádné články či příspěvky o takových setkáních napsány nebyly.

Kromě jeho kontaktu s politiky či s lidmi na významné politiky napojenými, který nám nepřímou může sdělit něco o jeho osobních politických postojích, přidám ještě jedno Menkovo přímé vyjádření postoje v rámci politického dění. Tím je jeho názor na demokratický systém vlády. Muftí je k demokracii poměrně kritický. Vyjádřil se k ní při své přednášce o muslimské identitě v Hong Kongu. V jejím průběhu muftí zastával názor, že přestože součástí demokracie je svoboda nesouhlasit s názory ostatních, ta stejná demokracie nesouhlasí s některými (našimi) vyjádřeními nesouhlasu. Myslí si, že je to možná něco, čeho se otcové demokracie dopustili záměrně. Říká, že ostatní mají právo si myslet a otevřeně mluvit o islámu jako o špatném, barbarském náboženství, aniž by se nad tím někdo pozastavil a vyčítal jim to. Jakmile však někdo vyjádří svůj nesouhlas s homosexualitou, celý svět se proti němu postaví a vyčte mu, že nemá právo s tím nesouhlasit.¹⁰¹

⁹⁹ „Al Manar Centre: News & Events,“ Al Manar Centre, <https://almanarcentre.com/events.php>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁰⁰ 5Pillars (RMS), „Mufti Menk Causes Anger in Kashmir after Performing Nikah of pro-Indian Politician,“ 5Pillars, October 11, 2021, <https://5pillarsuk.com/2021/10/11/mufti-menk-causes-anger-in-kashmir-after-performing-wedding-of-pro-indian-politician/>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁰¹ Digital Mimbar, „Muslim Identity - Mufti Menk,“ YouTube video, 1:13:51, June 16, 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=7HecYalPr6A>. (Accessed April 15, 2022)

Celkově se tedy na jednu stranu snaží Menk působit apoliticky a otevřeně své politické názory neprojevuje, až na ne příliš významné výjimky jako je předešle zmíněný postoj k demokracii. Na druhou stranu se ale stýká s poměrně velkým počtem politiků či dokonce samotných prezidentů, o čemž se občas i sám stručně zmíní na svých sociálních médiích. Co se týče prezidentů, mezi nimiž a Menkem je dohledatelné určité spojení, jde sice vždy o prezidenty afrických zemí, ale často s velmi odlišnými přístupy k vládě. Jsou to možná prezidenti demokraticky zvolení, ale ne vždy prezidenti demokraticky vládnoucí. U několika z nich mluví média o násilné represii jejich opozice a protestujících, korupci a jiných známkách porušování práv a svobod občanů, kterým vládnou. A o takových politicích Menk vedle samotného setkání s nimi zveřejňuje i poměrně pozitivní anebo minimálně nekritické příspěvky. Je tedy otázkou, do jaké míry si Menk v realitě stojí za postoji a hesly, které vyjadřuje, jako je mír, spravedlnost, vzájemná tolerance a respektování jeden druhého a dobré vzájemné zacházení i přes naše rozdílné názory. Často se také staví proti násilí a povzbuzuje muslimy k hledání řešení jinými prostředky. To se ale v jeho setkáních se zmiňovanými politiky příliš neodráží. Je také diskutabilní, zda podporuje demokratický systém vlády, pokud vezmeme v úvahu jeho vyjádření k demokracii a nekritický postoj k celé řadě nedemokratických afrických vlád. Mimo tyto africké prezidenty se také, jak bylo výše zmíněno, setkal i s politiky ze zemí Arabského poloostrova nebo z Indie. Celkově se schází s muži i ženami různých politických názorů a orientací a je tedy těžké v těchto setkáních spatřit nějaký opakující se vzorec. Z toho důvodu, a i s ohlednutím na jeho přístup k těmto schůzkám jsem toho názoru, že můžeme Menka zařadit mezi představitele politického kvietismu v rámci islámu.

V dílech akademiků zabývajících se islámem se nejednou objevuje koncepční dvojice „politický kvietismus“ a „politický aktivismus“. Katrin Jomaa v *The Princeton Encyclopedia of Islamic Political Thought* například definuje kvietismus jako pasivitu v politice a aktivismus naopak jako aktivní zapojení do politického dění, a tak také ovlivnění politické moci a její politiky. Historicky až do změny a posunu v moderní éře podle ní sunnitě praktikovaly kvietismus v souvislosti se zkorumpovaným vedením. Drželi se tak Prorokova hadíthu, který je instruuje k poslouchání vůdce, i kdyby to byl etiopský otrok. Dále kvietismem také odpovídali na zásadu říkající, že 60 let tyranie je lepší než jedna hodina občanského sporu. Proto podle nich byl nejlepší přístup k represivní vládě ve snaze ji přetrpět.¹⁰² K politickému kvietismu a aktivismu v islámu se vyjadřovala a definovala je řada dalších akademiků. Jejich postoje shrnuje Saud Al-Sarhan ve své knize *Political Quietism in Islam*. Bernard Lewis třeba kvietismus vidí jako akceptování převládajícího politického, společenského, ekonomického aj. řádu a aktivismus jako jeho oponování a vzdor vůči němu. Podobně dvojici vnímá i historik Michael Cook, jehož definici v kontextu současné doby využil Muhammad Qasim Zaman. Cook vnímá kvietismus jako poddajnou podporu stávajícího režimu a nekonfliktní postoj vůči převládajícím autoritám. Nakonec

¹⁰² Katrin Jomaa, „Quietism and Activism,” In *The Princeton Encyclopedia of Islamic Political Thought*, ed. Gerhard Böwering et al. (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2013), 446–447.

Al-Sarhan zmiňuje užití pojmu „kvietismus“ v nedávných dílech o současných salafitských učencích. Jako kvietistického (džihádistu) tak například nazývá Joas Wagemakers Abú Muḥammada al-Maqdisího. Jeho kvietismus v tomto případě spočívá ve výzvě nevykonávat rozsudek nad politickým představitelem obviněným z odpadlictví od islámu. Al-Maqdisí podporuje *takfír* vládce, jen ale na úrovni jeho vyloučení z *ummy* (muslimské komunity) a ztráty ochrany.¹⁰³ V rámci těchto definic kvietismu a aktivismu zajisté můžeme Menka za kvietistu považovat, vezmeme-li v úvahu jeho akceptování různých – často represivních – politických režimů (včetně toho, ve kterém žije) a nekritický, nevzdorovitý přístup k nim.

Vedle této koncepční dvojice kvietismu a aktivismu, jež někteří akademici užívají, ale existuje ještě určité alternativní rozdělení islámských učenců s ohledem na jejich postoj a chování v rámci politického dění. Al-Sarhan dává najevo své znepokojení nad nedostatečným podložením této koncepční dvojice a neexistencí celkového konsensu nad jejím významem. Vyjadřuje obavy ohledně analytické užitečnosti aplikace termínu „kvietismus“ v politických záležitostech, na které se zmínění učenci odkazovali. Navrhuje místo těchto dvou termínů alternativní dvojici „orientace na vládnutí“ (governance-orientation) a „orientace na vedení“ (guidance-orientation). Dvojici vytvořenu Ahmedem Mukarramem. Orientace na vedení podle něj v sobě nese dvě roviny. Zaprvé umožňuje egocentrické zřeknutí se světa ve smyslu historického kvietismu a zadruhé (poněkud aktivističtější) účast na či organizaci společenských aktivit jako jsou veřejné studijní kroužky. Jediným rozdílem mezi orientacemi na vedení a vládnutí je potom jejich hodnocení vztahu mezi politickou vládou a náboženskou konstitucí společnosti. Představitelé orientace na vládnutí dávají důraz na potřebu solidní a spolehlivé politické struktury, která umožňuje členům společnosti žít život v souladu se šarí‘ou. Představitelé orientace na vedení naopak takovou strukturu nevyžadují, zodpovědnost za víru jedince a jeho věrnost islámu svěřují zpátky společnosti. Do skupiny představitelů orientace na vládnutí Al-Sarhan zahrnuje i všechny salafisty, kteří jsou považováni za kvietisty, vzhledem k jejich zájmu a starosti o celkové společenské záležitosti. Autor knihy ale zdůrazňuje potřebu rozdělení představitelů orientace na vládnutí na tři podskupiny. Ty se od sebe liší podle postojů představitelů k vládci, který spáchal nějaký akt nevíry (kufr). Jsou to skupiny „udržující stát“ (state-sustaining), „jednáním neutrální“ (action-neutral) a „konfrontační“ (confrontational).¹⁰⁴ Menk by v tomto Al-Sarhanově rozdělení pravděpodobně zapadal do skupiny myslitelů „orientovaných na vládnutí“ a zároveň „udržujících stát“. Jako výše zmiňovaní kvietističtí salafisté se zabývá společenskými záležitostmi. Spolu s tím podobně jako Ibn Báz a Muḥammad ibn Šálih al-‘Uthaymín, jež autor v souvislosti s podskupinou „udržujících stát“ zmiňuje, nerozšiřuje praxi *takfíru* na politického vládce a omezuje se na napomenutí a rady. I napomenutí a

¹⁰³ Saud Al-Sarhan, ed., *Political Quietism in Islam: Sunni and Shi'i Practice and Thought* (London, UK: I.B. Tauris, 2019), 18-22.

¹⁰⁴ Ibid., 22-24.

rady jsou však u Menka minimální, a tak nám možná musí stačit k zařazení jeho přístup k *takfiru*. Druhé dvě podskupiny vztahují násilnou či nenásilnou praxi *takfiru* i na vládcе.¹⁰⁵

2.4. Kontroverze v Menkově kariéře

Přestože se Menk těší široké popularitě mezi lidmi různých vyznání, nejenom muslimy, ale i nemuslimy, a zůstává učencem, jenž nevyvolává příliš povyku, najdeme v jeho kariéře dva případy kontroverze. Jedná se zaprvé o jeho výroky týkající se homosexuálů, zadruhé jeho přístup k přáním „veselé Vánoce“ či „šťastné Díválí“ ze strany muslimů. Jeho názory zapříčinily, že mu byl v roce 2017 zakázán vstup na území Singapuru.¹⁰⁶ Stalo se tak poté, co mu pár let předtím nebylo uděleno povolení v zemi přednášet i přesto, že se tam v minulosti už párkrát objevil a žádný problém to nepředstavovalo. V roce 2018 mu byl také zakázán vstup na území Dánska jako jednomu z dnes již 23 dalších náboženských kazatelů. Mezi nimi jsou i někteří z již zmiňovaných učenců, například Bilal Philips, Shady Alsuleiman nebo Yasir Qadhi. Také zde najdeme učence zatím neuváděného, ale na Menka také silně navázaného a tím je Muhammad Salah¹⁰⁷.¹⁰⁸ Salah je Menkův přítel, který studoval a později i učil na univerzitě Al-Azhar v Egyptě. Dnes je členem týmu islámského satelitního kanálu Huda TV.¹⁰⁹ Jaké jsou tedy přesně tyto kontroverzní Menkovy názory, kvůli nimž má zakázaný vstup do dvou států?

Menk byl několikrát kritizován za své homofobní postoje. V roce 2013 měl přednášet na 6 britských univerzitách mezi nimiž byli například i University of Oxford nebo University of Glasgow, jak uvádí *The Independent*. Byl pozván pravděpodobně univerzitními muslimskými asociacemi. Postupně však všech 6 univerzit do jedné jeho přednášky zrušilo. Stalo se tak poté, co si představitelé univerzit zjistili více o jeho názorech a vyjádřili své znepokojení a nesouhlas s nimi. Šlo především o jeho prohlášení na účet homosexuálů. Menk popsal homosexuály jako horší než zvířata a jejich chování označil za špinavé.¹¹⁰ Svá slova však později vzal zpátky. Je očividné, jakou důležitost přikládá tomu, aby to bylo všem známo. Vlastní vyjádření k problému zveřejnil na své oficiální stránce, kde je jedním z pouhých 2 prohlášení figurujících v sekci „Statements“. Ke svému předchozímu pomýlení zde uvedl: „*K otázce LGBT mi dovolte mi objasnit, že nejsem homofobní.*

¹⁰⁵ Al-Sarhan, „Political Quietism in Islam,“ 23-24.

¹⁰⁶ Al Jazeera Staff, „Singapore Bans Mufti Menk from Entering Country,“ Religion News | Al Jazeera (Al Jazeera, October 31, 2017), <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/singapore-bans-mufti-menk-from-entering-country>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁰⁷ Viz 2. příloha

¹⁰⁸ „New to Denmark: Words and Concepts: Religious Preachers with Entry Ban,“ New to Denmark, <https://nyidanmark.dk/en-GB/Words%20and%20Concepts%20Front%20Page/US/Religious%20workers/Religious%20publishers%20with%20a%20ban%20on%20entry>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁰⁹ „Dr Muhammad Salah: Biography,“ Dr Muhammad Salah, <https://www.drmsalah.com/biography>.

¹¹⁰ Sarah Morrison, „Universities Cancel Muslim Cleric's Speaking Tour over Concerns,“ The Independent (Independent Digital News and Media, November 8, 2013), <https://www.independent.co.uk/student/news/universities-cancel-muslim-cleric-s-speaking-tour-over-concerns-about-his-antigay-views-8927902.html>. (Accessed April 15, 2022)

Prohlášení z roku 2011, při kterém jsem řekl: ‚Při vši úctě ke zvířatům, oni jsou horší než ta zvířata‘, bylo založeno na mylné představě. Už nevěřím, že je to pravda. Toto prohlášení plně odvolávám.‘¹¹¹

V jednom videu k tomu ještě dodal, že jeho odvolání předchozích prohlášení však neznamená, že je homosexualita v islámu povolena. On sám s homosexuály sice nesouhlasí, ale jejich přesvědčení a víru respektuje.¹¹²

V roce 2015 měl mít Menk kázání v Singapuru. Vláda mu však neudělila povolení v zemi přednášet, což vyvolalo mezi místními muslimy velké překvapení a rozrušení. Jako důvod svého rozhodnutí vláda udala, že Menkovo učení propaguje nepřátelství vůči nemuslimům a rozbroje mezi různými náboženstvími. Narážela tak na jeho názor, že by muslimové neměli přát nemuslimům k jejich náboženským svátkům, přesněji by neměli vyslovovat výrazy jako „veselé Vánoce“ nebo „šťastné Dívání“.¹¹³ O dva roky později vláda Menkovi vstup do Singapuru úplně zakázala. Mezi veřejností ale i na akademické sféře najdeme na tuto záležitost různé pohledy. Abdullah například vnímá zamítnutí Menkovi návštěvy jako ukázkou zaměňování a slučování pojmů „extrémismus“ a „konzervatismus“. Za odmítnutím vidí čím dál tím větší obavy vlády o bezpečnost v zemi s postupně narůstajícími teroristickými hrozbami za posledních cca 20 let. Vládní představitelé jsou stále opatrnější vůči zahraničním kazatelům, kteří by mohli negativně ovlivnit mladé muslimy a způsobit jejich sklon k terorismu. Kromě toho tento Menkův postoj ohrožuje samotnou strukturu, na které je Singapur, a především jeho ekonomický úspěch postaven. Ekonomika Singapuru dle vlády tolik rozkvetla z velké části díky její schopnosti udržet stabilní vztahy mezi různými rasami v zemi. A to by v jejich očích takové názory, jaké zastává Menk, mohly narušit.¹¹⁴ Abdullah však zdůrazňuje pozici singapurských *‘ulamá’*, kteří tvrdí, že Menkův postoj má solidní jurisdikční základ. Proto by za muftího názory měl být viděn pouze konzervatismus, který jak se snaží naznačit, nemusí mít nic společného s extrémismem, naopak oba tyto pojmy existují ve dvou různých sférách. A tak je rozhodnutí vlády Menka nepřijmout pro jeho extrémismus nepatřičné.¹¹⁵

Ramakrishna na druhou stranu ukazuje, že existuje určité spojení mezi Menkem a extrémismem. Extrémismus by podle něj měl být vždy chápán v kontextu. V tomto případě kontextu singapurské multikulturní společnosti. Extrémistické interpretace islámu v kontextu Singapuru autor vztahuje ke 4 sférám komunitního života – přesvědčení, chování, fyzické projevy (např. odívání) a zákazy.¹¹⁶ Některé islámské projevy v rámci těchto sfér vnímá za kontextově

¹¹¹ „Mufti Menk: Statements,“ Mufti Menk, <https://muftimenk.com/statements/>. (Accessed April 15, 2022)

¹¹² MuslimAkhi, „Homosexual Acts in Islam - Clarification by Mufti Menk,“ YouTube video, 1:49, June 12, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=LKbsoj3ljzc>. (Accessed April 15, 2022)

¹¹³ Walid Jumblatt Abdullah, „Conflating Muslim ‘Conservatism’ with ‘Extremism’: Examining the ‘Merry Christmas’ Saga in Singapore,“ *Journal of Muslim Minority Affairs* 37, no. 3 (March 2017): 344-5, <https://doi.org/10.1080/13602004.2017.1379690>.

¹¹⁴ Ibid., 349-350.

¹¹⁵ Ibid., 351-2.

¹¹⁶ Kumar Ramakrishna, „‘Diagnosing ‘Extremism’: the Case of ‘Muscular’ Secularism in Singapore,“” *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression* 11, no. 1 (2019): 35, <https://doi.org/10.1080/19434472.2018.1551919>.

extrémistické, protože „ohrožují fyzický a psychologický společný prostor potřebný pro zachování náboženské harmonie v Singapuru.“¹¹⁷ Jde například o přesvědčení o potřebě muslimské sociopolitické svrchovanosti vůči nemuslimům, kázání o exkluzivismu, zakrývání si burqou či niqábem obličej, což částečně narušuje běžnou lidskou interakci, či právě zákaz přání nemuslimům k jejich náboženským svátkům a použití přitom jména tohoto svátku. Muslimská komunita v zemi podle Ramakrishny musí chápat náboženství v kontextu tzv. „svalnatého“ sekularismu, tak aby zůstala zachována smířená singapurská muslimská identita.¹¹⁸ Menkovy postoje v rozebíraném tématu by tedy v případě tohoto státu podle autora měly být vnímány jako kontextově extrémistické.

Zvýšené obavy singapurské vlády z projevů extremismu v zemi jsou pravděpodobně spojené nejenom s teroristickými útoky mimo území Singapuru i na něm ale také s vývojem muslimské společnosti v zemi. Mezi Malajci, kteří tvoří velkou většinu singapurských muslimů, začalo zhruba v polovině 70. let minulého století islámské obrození, jehož vývin pokračuje do dnešního dne. Fenomén zanalyzovala Abdul Rahman, která poukazuje na jeho různá označení. Někteří učenci ho nazývají i pojmy jako je wahhábismus či salafismus. Obrození se vyznačuje odporem k existujícímu společenskému řádu, který jeho následovníci vnímají jako neislámský a snaží se ho nahradit řádem islámským. Staví se silně proti Západu a jeho hodnotám a odporují současným sekulárním institucím.¹¹⁹ V rámci této obrozenecké skupiny najdeme i právě ty rysy, které Ramakrishna považuje za kontextově extrémistické, jako například jejich přesvědčení o muslimské svrchovanosti a potřebě držet vládu i administrativu v rukou muslimů.¹²⁰ Během obrození se vyvinula nová malajská identita s puritánským a autoritářským pohledem na islám, která se snaží navrátit ke Koránu a sunně jako odpověď na problémy moderní doby. Tradicionalističtí náboženští vůdci obrozenecké komunity propagují učení a texty klasických učenců islámské historie. Zároveň ale, což je klíčové, se postupem času k vzorům obrozenců kromě starých klasických ideologů přidaly i postavy nové, postavy současné doby. Mezi nimi autorka uvádí právě muftího Menka a vedle něj například také Zakira Naika či Júsufa al-Qaraďawího.¹²¹ Menka tedy staví do společnosti předních salafitských představitelů. Pokud bychom vzali v úvahu i názor různých učenců, že obrozenecké hnutí má rysy wahhábismu či salafismu, stál by Menk vzorem pro řadu malajských salafistů a jeho napojení na salafismus by tak bylo zase o něco silnější.

Prekvapení a rozrušení z Menkova odmítnutí nevyvolala singapurská vláda jen mezi místními muslimy, ale i u samotného muftího. Nedlouho potom se k případu vyjádřil a k rozhodnutí se ohradil. Na přednášce v Malajsií pronesl, že jeho slova byla vyňatá z kontextu a že jeho

¹¹⁷ Ramakrishna „‘Diagnosing ‘Extremism’,“ 35.

¹¹⁸ Ibid., 35-42

¹¹⁹ Noor Aisha Abdul Rahman, „5 - Religious Resurgence amongst the Malays and Its Impact: The Case of Singapore,” In *Alternative Voices in Muslim Southeast Asia: Discourse and Struggles*, ed. Norshahril Saat and Azhar Ibrahim (Singapore: Iseas Yusof Ishak Institute, 2019), 35-7.

¹²⁰ Ibid., 48-9

¹²¹ Ibid., 39-40

prohlášení neznamení, že je někým, kdo nevěří v soužití mnoha náboženství a nesnaží se žádné vyznání urazit. Problém okomentoval následujícím způsobem:

„I grew up in Zimbabwe, we [zde asi myslí místní muslimy] interacted from a young age with the Hindus, the Christians, the Jews, those who are from the African traditional faiths and so on, and we got along, we mixed in the schools from a young age and as I grew up, I went to a high school that was purely Christian catholic. That was the best option we actually had. They allowed me whatever I had ... We catered for them, and they catered for us, there was a lot of respect ... However, when it came to Christmas, there was so many Christians who didn't believe in it ... Is there anything wrong if they don't believe in Christmas? Christians? There's nothing wrong. ... The question you have to ask yourself – did you stop people from celebrating what they want? No. Did you ban them? No. Did you disallow them? Did you spread hatred against them? No ... As we grew up there were a few Hindus who were with me at school ... When it came to eid ul adha of the muslims, they would never congratulate us. Why? Because we are sacrificing or slaughtering their gods! So to speak, we never ever felt bad. Don't expect the Hindu to tell you „Eid Mubarak“ ... Respect them and understand that what you are doing is blasphemous to them. But they've allowed you to continue ... This is what tolerance and coexistence is all about. It's not about a statement, it's more about allowing them to believe what they have to ... The idea is to coexist with your difference. That's what makes you a rainbow nation ... So, from among the muslims there are those who believe that it's okay to participate in Christmas. And from among the Christians there are those who believe that it's not okay to participate in Christmas. Look at the irony. But the idea is if you believe that, by all means, go ahead ... but please don't impose it on me ... There is a big difference between difference of opinion and intolerance. ... I can differ with you on a hundred matters, but I'm so tolerant. I promote tolerance, I promote coexistence.“¹²²

Zároveň i na své stránce zveřejnil prohlášení Rady islámských učenců Zimbabwe (druhé ze dvou prohlášení v sekci „Statements“). Ti tvrdí, že problém vznikl proto, že si singapurští představitelé poslechli pouze sestříhaný klip z celého Menkova kázání a nepochopili tak, že Menka ve skutečnosti v tomto případě charakterizuje umírněnost. Zdůrazňují také, že muftí nezakazuje muslimům zdravit nemuslimy a přát jim během jejich náboženských svátků, jde mu jen o znění tohoto přání. Místo „veselé Vánoce“ tak mohou muslimové použít například „veselé svátky“ nebo „užijte si den“.¹²³

Menk si tedy prošel dvěma kauzami, z nichž ani jednu nenechal bez povšimnutí. Udělal, co mohl, aby získal zpět svou dobrou pověst a možná i předešel dalším zákazům jeho působení v jiných zemích. Dá se říct, že jeho pohled na téma přání k nemuslimským náboženským svátkům je

¹²² Mufti Menk, „Wish others Merry Christmas or Happy Holiday or Seasons Greetings or Happy New Year! By Mufti Menk,“ YouTube video, 8:03, December 24, 2016, https://www.youtube.com/watch?v=OFKU_akfZk4. (Accessed April 15, 2022)

¹²³ „Mufti Menk: Statements,“

poněkud puritánský a konzervativní. Na druhou stranu z jeho okomentování kauzy se zdá, že mu jde opravdu jen o maličkost, a to o jinou formulaci přání, než na co jsou příslušníci ostatních náboženství zvyklí. Je tedy otázkou, zda je zákaz vstupu Menka na území Singapuru oprávněný, pokud jde vládě čistě jen o tuto záležitost. V otázce jeho homofobních postojů zřejmě usoudil, že nemůže udělat nic jiného pro znovunabytí svého dobrého jména, než že přizná svou chybu a svá vyjádření vezme zpět. Zda to byly upřímné pohnutky, či to udělal čistě jen pro své očištění v očích ostatních, můžeme jen hádat.

3. Témata Menkova pole zájmu

V této sekci své práce se budu věnovat tématům, jež Menk rozebírá a která nám pomáhají odhalit kým je na současné scéně islámských učenců. Pokusila jsem se vybrat témata, o nichž mluví nejčastěji, ale také témata, která u něj možná nejsou tak obvyklá, ale jsou nějakým způsobem v kontextu moderního islámského myšlení výjimečná a specifická. Jelikož na jeho YouTube kanále, ze kterého zde primárně čerpám, má ke dnešnímu dni téměř 3 tisíce nahraných videí zabývajících se všemožnými tématy od maličkostí každodenního života muslimů po vážná témata povinností a zákazů plynoucích z Koránu a sunny, musela jsem spoustu témat vynechat i přes jejich významnost. Z důvodu obšírnosti Menkova vyjadřování je všechny ve své práci bohužel obsáhnout nemohu. Témata jsem vybírala především tak, aby ve výsledku vytvořila co nejvěrnější obrázek osobnosti muftího Menka. Čerpala jsem primárně z jeho nejpopulárnějších videí, či z videí o tématech, jež patří k nejvíce zmiňovaným na jeho kanále. Zahrnula jsem i některá méně sledovaná videa, pokud mi přišlo, že pomáhají lépe odhalit Menkovu osobnost a jeho názory. Přestože tvoří velkou část Menkova kanálu, vynechala jsem například videa, kde předčítá Korán nebo vypráví příběhy z životů proroků či Muhammadových společníků. O tom, jakým je učencem a jaká přesvědčení na současné islámské scéně představuje, toho tolik nevypráví.

3.1. Manželství

V muftího videích můžeme s časem zaznamenat určitou změnu ve vyjadřování na téma manželství. Ve svých prvních videích se soustředí hodně na ženu. Zdůrazňuje například, že žena byla věnována muži jako dar poté, co několikrát žádal Boha o pomoc skrze své modlitby. Zde muftí cituje knihu *Al-bidája wa-n-nihája* od Ibn Kathíra. Dle jeho názoru láska muže k ženě závisí na tom, co všechno pro něj žena dělá. Manželka by měla muži sloužit a zbytečně moc od něj nepožadovat. Čím více žena požaduje, tím méně ji její muž miluje. Také si muftí myslí, že pokud se muž kouká po jiných ženách, je to vždy chyba manželky. Znamená to, že pro něj manželka nedělá dost a na druhou stranu toho ale od něj moc vyžaduje. Žena by neměla být líná, měla by rozmazlovat svého manžela a starat se o děti. Muftí také mluví o vztahu manželky s její tchýní. Říká, že by manželka vždy měla o své snaše mluvit s úctou, nikdy by ji před manželem neměla pomlouvat. Matku totiž nic nehradí, muž může mít až 4 manželky, ale jen jednu matku.¹²⁴

Ve svých novějších přednáškách už ale mluví spíše k muži či neutrálně k oběma partnerům. Co se týče role ženy v manželství, je zřejmý určitý posun v míře muftího striktnosti. Má zde o něco mírnější a méně vyžadující přístup. Například v roce 2019 při svém projevu v Anglii v Manchesteru upozorňuje muže, aby se neženil jenom proto, že potřebuje služku. Radí mu, aby pomáhal své manželce, například vzal svou rodinu jednou za čas do restaurace a jeho manželka si tak odpočinula

¹²⁴ Mufti Menk, „Mufti Menk- Marriage (Part 1/14),“ YouTube video, 13:43, January 16, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=U1pEdwqzLew>. (i dalších 13 dílů) (Accessed April 15, 2022)

od vaření. Dále mu říká, že nemůže počítat s tím, že jeho domácnost bude šťastná, pokud bude očekávat, že každý den, když přijde domů z práce, bude navařeno a všude uklizeno. Obzvlášť pokud oba partneři pracují, musí občas muž s domácími pracemi pomoci.¹²⁵ Zde si můžeme všimnout také určitého rozdílu, v porovnání se staršími projevy, v jeho názoru na pracující ženu. Ve starší sérii videí, které jsem citovala výše, muftí říká, že žena pracovat sice může, ale měla by to být až úplně poslední možnost, protože je důležité, aby měla dost času na vychovávání dětí.¹²⁶ V této novější přednášce však již téměř počítá s tím, že žena pracuje. Pozitivní přístup k pracujícím a kariéře smýšlejícím ženám má Menk i v jiných novějších projevech.¹²⁷ Je však možné, že je to z důvodu odlišnosti jeho publika a doby a situace, za které přednáší. Starší série přednášek byla pravděpodobně z roku 2011 z měsíce ramadán, kdy muftí přednášel v jedné z mešit v Jihoafrické republice. Novější videa jsou z jeho přednášek v anglických městech v posledních 4 letech. Často jsou ze série konferencí nazvaných *Light Upon Light*, které Menk zprostředkovává pravidelně každý rok. Ve Velké Británii, ale ostatně snad ve všech rozvinutých zemích, dnes není zvykem, aby žena po mateřské dovolené zůstávala doma a starala se o děti. Míra zaměstnanosti žen zde byla v roce 2020 na 71,8 procentech, zatímco míra zaměstnanosti mužů byla 78,2 procent. Rozdíl mezi ženami a muži tedy činí pouze něco málo přes 6 procent.¹²⁸ V Jihoafrické republice oproti tomu byla míra zaměstnanosti žen v roce 2012, rok po muftího zmiňované návštěvě, pouhých 45,83 procent¹²⁹, zatímco míra zaměstnanosti mužů byla 60,60 procent¹³⁰. Rozdíl je tedy podstatně větší. Zpráva vydaná ve stejném roce organizací OECD zároveň poukazuje na převládající tradiční názory v Jihoafrické republice na roli žen v domácnostech.¹³¹ Muftí Menk se tedy může určitým způsobem přizpůsobovat svému publiku.

Je dobré také zmínit, že starší série videí z měsíce ramadán v Jihoafrické republice není ani součástí playlistu zvaném *Marriage* vytvořeném muftím na jeho YouTube kanálu.¹³² Může to být z prostého důvodu větší aktuálnosti videí, které v playlistu figurují (nejstarší video je z roku

¹²⁵ Mufti Menk, „How To Make Your Spouse Happy Part 1 - Mufti Menk,“ YouTube video, 54:24, March 19, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=AAxJf6lGrCw>. (Accessed April 15, 2022)

¹²⁶ Mufti Menk, „Mufti Menk- Marriage (Part 1/14)“

¹²⁷ Např. - Mufti Menk, „Marriage & Relationship - Part 3 of 3 - Mufti Menk,“ YouTube video, 53:15, March 19, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=9lCkD2Oz5sg>. (Accessed April 15, 2022)

¹²⁸ The House of Commons Library, *Women and the UK economy*, Susannah Irvine et. al., Number 6838, 2 March, 2021, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06838/SN06838.pdf>, str. 8. (Accessed April 15, 2022)

¹²⁹ „The Global Economy.com: Countries: South Africa: Female Labor Force Participation,“ The Global Economy.com, https://www.theglobaleconomy.com/South-Africa/Female_labor_force_participation/. (Accessed April 15, 2022)

¹³⁰ „The Global Economy.com: Countries: South Africa: Male Labor Force Participation,“ The Global Economy.com, https://www.theglobaleconomy.com/South-Africa/Male_labor_force_participation/. (Accessed April 15, 2022)

¹³¹ OECD, *Closing the Gender Gap: Act Now*, OECD Publishing. 2012, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264179370-en>

¹³² Mufti Menk, „Marriage,“ YouTube playlist, January 14, 2022, https://youtube.com/playlist?list=PLs-QYOYqew77kJxdmB6CGX8v0_dKDoj5p. (Accessed April 15, 2022)

2016) anebo si třeba Menk sám uvědomuje, že s postupem času změnil svůj způsob vyjadřování a tyto starší videa už ho tolik nereprezentují.

Určité postoje se ale v Menkových projevech nemění. Například často zdůrazňuje, že naprostá většina manželských problémů je spojena s jazykem – s tím, jakým způsobem spolu partneři komunikují.¹³³ S ohledem na to radí muži, aby denně říkal své ženě věci, které jí vykouzlí úsměv na tváři. Pro zdravý vztah je podle něj důležité, aby se partneři uměli jeden druhému přizpůsobit, nezdráhali se vzdát svých názorů a přijmout názory druhého a také o svých manželských problémech nikdy nemluvily na veřejnosti, protože svůj problém nadcházející den vyřeší, ale lidé budou stále mluvit o tom, jak spolu tito manželé nevycházejí. Také si partneři musí navzájem důvěřovat a zároveň nedávat jeden druhému žádný důvod k nedůvěře, měli by spolu trávit čas a dostatečně komunikovat, být tolerantní, jemní, slušní, shovívaví, obětaví a zkrášlit svou mluvu. Muž by si měl také uvědomit, kolik toho pro něj jeho žena dělá a podle toho se k ní chovat.¹³⁴ Všechny tyto myšlenky se dají jednoduše vztáhnout na páry po celém světě, páry všech etnik, národností, kultur i náboženství. Určitě zde tedy neoslovuje jen nemuslimské posluchače.

Nevyhýbá se dokonce ani tématu sexuality a intimnosti. Například obviňuje muže z toho, že si často myslí, že ženy nemají sexuální potřeby, což není pravda. Instruuje je, aby se raději večer věnovali své manželce než WhatsAppu a lidem, se kterými si tam píšou mnohem více, než tráví času s ní. Ve vztazích by neměla chybět romantika. Muži by měli v zacházení s manželkami následovat vzor proroka Muhammada, který například pil ze stejného místa na skleničce jako jeho manželka. Přiměl své ženy, aby se červenaly. Muftí vtípně poznamenává, že když se dnes zeptá muže, zda se jeho manželka červená díky jeho činům, on odpoví: „Ano, červená se často. Červená se zlostí.“¹³⁵ Muftí považuje intimní zacházení mezi partnery za akt uctívání Boha. Dokonce dává za příklad příběh imáma, který se opozdil na ranní modlitbu v mešitě kvůli pohlavnímu styku se svou manželkou. Lidem v mešitě následně vzkázal, aby ho přestali kritizovat, protože byl zaneprázdněný pouze dalším aktem Božího uctívání.¹³⁶ Příklad z Prorokova života udává také v případě chování muže během menstruace jeho ženy. Poukazuje na to, že Prorok i během období menstruace dělal se svými manželkami všechno kromě samotného pohlavního styku, který není povolen. Muž by se své ženě neměl v těchto chvílích vyhýbat.¹³⁷ Celkově tedy muftí v souvislosti

¹³³ Mufti Menk, „Mufti Menk- Marriage (Part 2/14),“ YouTube video, 13:04, January 16, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=ysFd7oo9mUE>; také Mufti Menk, „How To Make Your Spouse Happy Part 2 - Mufti Menk,“ YouTube video, 40:42, March 19, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=eoflQJT4qD0>. (Accessed April 15, 2022)

¹³⁴ Mufti Menk, „Marriage Pt. 2“

¹³⁵ SHORTIMAANBOOSTERS, „Want a happy marriage? I Marriage Advice I Mufti Menk I 2019,“ YouTube video, 14:18, July 21, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=UdOxK7-uXPU>. (Accessed April 15, 2022)

¹³⁶ Zulfiqaar Media, „Imam was late for Fajr ~ VERY FUNNY Mufti Menk ~ Intimacy in Marriage!,“ YouTube video, 6:29, May 10, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=CdiQvrySNIM>. (Accessed April 15, 2022)

¹³⁷ Mufti Menk, „Satisfy Your Wife's Desire - Powerful Reminder - Mufti Menk,“ YouTube video, 6:25, September 28, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=L-bXiLOh7as>. (Accessed April 15, 2022)

s tímto tématem dává důraz na to, aby se muž snažil uspokojovat potřeby a touhy své ženy a aby své výroky dostatečně podložil, čerpá zde z rozmanitých příkladů ze sunny.

3.2. Rozvod

Muftí Menk si na jednu stranu stěžuje na velmi vysokou rozvodovost v dnešní době a na to, jak se dnes lidé rozvádějí kvůli maličkostem. Snaží se přimět lidi k tomu se hned nerozvádět a nejprve se ujistit, že udělali opravdu vše proto, aby vztah fungoval a aby své manželské problémy vyřešili. Poukazuje na to, že rozdílnost mezi partnery je přirozená a pokud není nepřekonatelná, neměla by být důvodem k rozvodu¹³⁸. Na druhou stranu ale zdůrazňuje, že rozvod není zločin a někdy, když jsou partneři až moc rozdílní a nedokážou vyřešit své problémy, budou třeba šťastnější rozvedení. Dokonce přiznává, že i on sám se kvůli vzájemné přílišné rozdílnosti jednou rozvedl. Široce mluví i o chování bývalých partnerů po rozvodu. Jeho hlavní myšlenkou je, že přestože byli partneři až tak odlišní, že spolu nedokázali v manželství dobře vycházet, neznamená to, že spolu nemůžou vycházet ani po rozvodu. Je důležité, aby spolu komunikovali uctivě a nepomlouvali se, nenadávali si. Můžou být i přátelé.¹³⁹

Muftí Menk rozvádí i otázku, zda by spolu manželé měli zůstat kvůli dětem. Tvrdí, že pokud manželům záleží na jejich dětech tolik, že se jim kvůli tomu povede vyřešit všechny jejich manželské problémy a stanou se lepšími lidmi, potom ano, měli by spolu kvůli dětem zůstat. Ptá se však jaký má smysl udržování vztahu kvůli dětem, pokud tyto děti každý den zažívají nadávky a křik svých rodičů a jsou svědky hrubého vztahu bez lásky a respektu. Takto si děti pouze vezmou špatný příklad do svého vlastního budoucího vztahu a budou se svým partnerem zacházet podobným způsobem. Manželé musí myslet na to, že jejich děti je napodobují a řídí se jejich příkladem, ve svém vlastním manželství se chovají stejně jako oni, protože jiný příklad neznají. Pokud už je vztah nesnesitelný, je odloučení v nejlepším zájmu dětí, které tak mohou být vychovávány v prostředí plném lásky, starostlivosti a péče.¹⁴⁰

Menk se také vyjadřuje k poměrně významné záležitosti islámského práva, tzv. trojitým *taláq*¹⁴¹. Mezi islámskými právníky a učenci existuje rozpor ohledně toho, zda je možné vyřknout *taláq* třikrát za sebou v jedné větě a co trojitě vyřknutí znamená. V podstatě se neshodují na tom, zda je trojitý *taláq* právoplatný, či ne. První, majoritní, skupina sice většinou trojitý *taláq* nepovažuje za dovolený, ale na druhou stranu, když už k němu dojde, staví se k tomu jako k zavazujícímu a právoplatnému činu. Je to podle nich nezvratné ukončení manželství, kdy se

¹³⁸ Muftí Menk, „Respecting the Difference - Mufti Ismail Menk,“ YouTube video, 1:10:16, November 14, 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=XhSinnERfLo>. (Accessed April 15, 2022)

¹³⁹ Muftí Menk, „The BEST DIVORCE - Mufti Menk,“ YouTube video, 16:48, September 3, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=RRms0Qbgn-w>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴⁰ Muftí Menk, „Should we stay together for the sake of the children? - Mufti Menk,“ YouTube video, 6:03, September 17, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=vBfenN9WLPY&t=9s>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴¹ *taláq* v arabštině doslova znamená rozvod

k sobě už partneri nemohou vrátit. Někteří dokonce tvrdí, že je to součástí manželova práva na rozvod.

Někteří však naopak tvrdí, že má toto vyřčení efekt pouze jednoho prohlášení, po kterém by měla následovat ještě další dvě, aby byl rozvod finální a nenávratný. Tato druhá skupina, která je menšinová, nepovažuje vyřknutí trojitého *ṭalāqu* za právoplatné a legální. Mezi zastánce menšinového postoje patří či patřili někteří šíité, záhirité a především vlivní učenci Ibn Tajmíja a Ibn al-Qajjim, k jejichž dílu se hlásí dnešní salafisté. Postoj těchto dvou učenců následně ovlivnil také salafitské hnutí ahl al-ḥadīth v Indii a Pákistánu, kteří jsou dodnes zarytými obhájci neprávoplatnosti trojitého *ṭalāqu*.¹⁴² Indičtí ahl al-ḥadīth zase ovlivnili wahhábity, kteří přijeli do Indie studovat a dále tento názor šířili v Saudské Arábii. Na popularitě v zemi nabyl především po jeho prosazování ve 20. století Ibn Bázem.¹⁴³

Muftí Menk se silně staví proti vyřčení trojitého *ṭalāqu* v jedné větě. Zdůrazňuje, že tato praktika je velice hříšná. Muž by měl vždy vyslovit pouze jeden *ṭalāq* během tříměsíčního období odloučení, kdy se k sobě partneri ještě mohou navrátit. Nikdy nesmí říct více než jeden.¹⁴⁴ Zda tento čin považuje muftí za právoplatný je však nejisté. Muže pouze upozorňuje na to, aby se této činnosti vyhnuli, ale více již k tématu neříká. Je tedy pravděpodobné, že se jako většina učenců staví proti vyřčení trojitého *ṭalāqu*, ale za platné to považuje.

3.3. Rodina

Nepřekvapivým Menkovým postojem je, že pokud chce mít člověk šťastnou rodinu, je prvním, nejdůležitějším krokem rozvinutí vztahu dotyčného s Bohem a Jím seslaným slovem. Všechny rady a upozornění, které muftí posluchači směřuje jsou součástí jeho chápání Koránu a sunny. Zdůrazňuje v té souvislosti zaprvé klíčovou roli rodiny, jakožto jedné z nejdůležitějších věcí v životě člověka, důležitější, než jsou třeba přátelé, kteří by neměli být před rodinou upřednostňováni.¹⁴⁵ Jako problémy dnešní doby s ohledem na rodinu, a to znamená i záležitosti, které člověka vzdalují od Božího slova Menk vnímá následující body. Zaprvé je to špatná komunikace v rodině, což je bod, který Menk vyjádřil i v případě manželství. Zde se ale vztahuje i na soužití sourozenecké a vztah mezi rodiči a jejich dětmi. Sourozenci by spolu měli komunikovat vlídněji a mileji, a především s láskou namísto aby se neustále hádali.¹⁴⁶ Rodiče by pak zase měli

¹⁴² Muhammad Munir, „Triple Ṭalāq in One Session: An Analysis of the Opinions of Classical, Medieval, and Modern Muslim Jurists under Islamic Law,” *Arab Law Quarterly*, April 2011, 30-37, <https://doi.org/10.2139/ssrn.1826942>.

¹⁴³ Claudia Preckel, „Screening Ṣiddīq Ḥasan Khān’s Library,” *Islamic Theology, Philosophy and Law*, 2013, 205-7, <https://doi.org/10.1515/9783110285406.162>.

¹⁴⁴ Muftí Menk, „SINFUL DIVORCE! TALAQ! TALAQ! - MUFTI MENK,” YouTube video, 8:56, September 8, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=9gfdqH_i8rM. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴⁵ SHORTIMAANBOOSTERS, „Want a happy marriage? I Marriage Advice I Mufti Menk I 2019,” YouTube video, 14:18, July 21, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=UdOxK7-uXPU>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴⁶ Muftí Menk, „Towards A Happy Family - Mufti Ismail Menk,” YouTube video, 1:01:20, November 12, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=PM-RfJpaTYc&t=3310s>. (Accessed April 15, 2022)

být schopni své děti dostatečně motivovat, což je zásadní nedostatek mnoha z nich. Své děti často spíše napadají a urážejí například za špatné výsledky ve škole místo toho, aby je podporovali a motivovali k výsledkům lepším. Menk si myslí, že dnes mají málokterí rodiče tak blízký vztah se svými dětmi, aby se jim děti byly schopné svěřit se všemi svými problémy. Doba se ale změnila a oni musí být s to s dětmi probírat problémy moderní doby. Musí v dětech vyvolat dostatečnou důvěru, aby byly schopné za nimi přijít i s tak citlivými záležitostmi, jako je třeba boj syna s pornografií. Důležité je, aby rodiče uměli svým dětem odpouštět a nechali je chybovat.¹⁴⁷

Druhým klíčovým bodem jsou intimní vztahy dnešní mládeže, které většinou před rodiči zůstávají zatajené. A to je právě největším problémem, muftí varuje mladistvé před darováním jejich srdce druhým ještě předtím, než do záležitosti zapojí rodiče a před následným uzavřením sňatku. A to je hlavně z důvodu ochrany mladistvých před utrpením, jelikož je srdce jedním z nejmocnějších orgánů, který může kdokoli jednoduše poškodit. Dá se však říct, že Menk za neislámské intimní vztahy mezi mladými částečně viní právě rodiče. Jejich děti totiž nejsou zvyklí doma slyšet láskyplná prohlášení, a tak jednoduše propadnou někomu, kdo jim vyznání lásky věnuje. Ten stejný člověk se však stejně může vyznávat i dalším dvaceti lidem, takže si mladí musí dávat velký pozor na podobná prohlášení.¹⁴⁸ Celý tento zákaz nemanželských intimních vztahů má tedy podle Menka za cíl pouze ochranu mladých a předejití jejich zranění.

Třetím a posledním bodem v Menkově vyjadřování k hlavním problémům spojeným s rodinou je otázka přílišné kontroly rodičů nad jejich dětmi. Menk si stěžuje na rodiče, které nutí své děti do sňatku s někým, koho nechtějí, dokonce je kvůli tomu nazývá zločinci, protože tak ničí život nevinnému dítěti, které by bylo šťastnější s někým jiným.¹⁴⁹ Zároveň je podle něj důležité, aby rodiče daly i po svatbě svým dětem nezávislost a nezasahovaly nijak do jejich životů, pokud vyloženě nečiní něco, co je proti Bohu. Pro lepší vztah s rodiči je dle muftího také lepší, když partneři bydlí daleko od rodičů spíše než s nimi, což může být poněkud překvapivý názor přicházející od něj vzhledem k jeho důrazu na základní roli rodiny v životě každého člověka a potřebu jejího vnímání jako lidí člověku nejbližší. Menk si však myslí, že pokud rodiče bydlí se svými dětmi, které jsou již sezdané či blízko nich, způsobuje to jen nesnáze. Pro zdůvodnění tohoto názoru užívá svá vlastní hesla, což je například, že nemůžou být dva králové nebo dvě královny v jednom království či „jedna žena na jednu kuchyni“.¹⁵⁰

Zajímavé na Menkově vyjadřování k tématům spojeným s rodinou je jeho tendence mluvit spíše k rodičům než k dětem. Velká část učenců v tomto ohledu směřuje své proslovy spíše směrem opačným a více kritiky a varování se dostane dětem, které jsou neustále upozorňované na potřebu

¹⁴⁷ Mufti Menk, „Marriage & Relationship - Part 1 of 3 - Mufti Menk,“ YouTube video, 46:58, March 19, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=JEi4FwFvFUg>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Mufti Menk, „Marriage Pt. 2“

respektování svých rodičů. To Menk samozřejmě nepopírá a také nabádá potomky k uctivému chování k jejich rodičům. Zároveň ale zdůrazňuje, že nemusí souhlasit se vším, co jejich rodiče dělají a pokud se jim něco na jejich chování nelíbí, můžou je na to zdvořile a s respektem upozornit.¹⁵¹ Celkově však v porovnání s ostatními islámskými učenci více oslovuje rodiče a dává důraz na potřebu zlepšení určitých aspektů v jejich výchově. Možná se zmíněnou tendencí muftí snaží zaplnit tuto mezeru v učeneckém narativu k tématu rodiny. Také je ale pravděpodobné, že se pokouší přiblížit svým mladším posluchačům skrze snahu vidět chyby i na straně jejich rodičů.

3.4. Rozdílnost mezi lidmi

Další téma, kterému se muftí často ve svých proslovech věnuje a následně se k němu vztahuje například i v souvislosti s ostatními náboženstvími, je téma v islámském učeneckém diskurzu ne příliš časté, a to je respektování rozdílnosti. Rozdílnosti mezi lidmi, mezi jejich vkusem, názory, vzhledem, rozdílnosti v přírodě a jiné. Lidé se dle Menka musí naučit žít s rozdíly a respektovat je, protože je to jeden z úkolů, který člověku Bůh přidělil a skrze který ho testuje.¹⁵² Zároveň se jim to však snaží usnadnit a nechává je obdivovat spoustu krásných rozdílů v přírodě (v rozličných stromech, rostlinách i zvířatech). Nikdy totiž podle Menka nebudou lidé schopni respektovat a přijímat rozdíly, pokud neuvidí jejich krásu. Muftí mluví dokonce i na téma ekologie. Staví se silně proti ničení ekosystému. Varuje lidi před kácením lesů, znečišťováním řek a oceánů. Člověk podle něj nemá právo jakkoli do přírody negativně zasahovat, protože jen Bůh se může rozhodnout vzít něčí život, a to se týká i zvířat a rostlin. Menkovy přednášky na téma rozdílnosti patří k těm nejpůsobivějším, Menk se nebojí využívat množství přirovnání a metafor. U příkladů, které si zde bere z přírody nejednou využívá personifikace. Například svůj život přirovnává k životu stromu, snaží se stejně jako strom jen nehybně bez zájmu o své okolí prožít život od začátku do konce. Jen tak si růst, stát na místě a nezajímat se co o něm kdo říká a kdo si na něj sedá. Pouze s pozitivitou plnit svůj účel.¹⁵³ Skrze takové příklady se Menk pokouší v člověku vzbudit lásku k přírodě a k její rozdílnosti, a tak zabránit znečišťování přírody ze strany lidí a zároveň povzbudit jejich celkové pozitivní vnímání rozdílů i mezi nimi samotnými.

Kvůli lidské neschopnosti respektovat rozdílnost mezi lidmi vzniká dle Menka i většina dnešních válek a problémů mezi národy i jednotlivci. Lidstvo totiž neví, jak zacházet s někým, kdo má odlišný názor. Odlišné názory jsou součástí přirozené lidské rozdílnosti, což si lidé neuvědomují a každý chce zbytku světa vnutit své vlastní myšlení. Není špatně, když si člověk myslí, že zrovna jeho názor je ten správný. Neznamená to však, že bude snižovat či fyzicky ubližovat jiným, kteří jeho názor nesdílejí. Musí si uvědomit, že samotnou názorovou rozdílnost mezi lidmi stvořil Bůh a je tu z nějakého důvodu. Nesouhlasit je přirozené a správné, na čem je hlavně potřeba zapracovat

¹⁵¹ Mufti Menk, „Marriage & Relationship“

¹⁵² Mufti Menk, „Dealing with Differences - Mufti Menk,“ YouTube video, 51:57, February 20, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=I8oVE4A_hxQ. (Accessed April 15, 2022)

¹⁵³ Mufti Menk, „Respecting the Difference“

je způsob, jakým spolu lidé nesouhlasí. Měli by přitom být civilizovaní, o svých odlišných názorech diskutovat, pokud je to potřeba, ale nikdy nezvyšovat svůj hlas. Vztahuje se zde především k muslimské *ummě* (komunitě) a kritizuje je za to, že se neumí dnes na ničem shodnout a jsou nejednotní a rozpolcení. Silně kritizuje muslimy za to, jak se k sobě v případech názorových střetů chovají. Tvrdí, že by dnes jen málokteré muslimské rodině svěřili úřady dítě do pěstounské péče kvůli tomu, jak vypadají jejich domácnosti. Jsou plné křiku a nadávek.¹⁵⁴

Základní myšlenkou muftího je tedy, aby se lidé naučili souhlasit, že nesouhlasí. Aby vždy zacházeli s ostatními s respektem, i když mají jiný názor než oni. S tím také odsuzuje jakékoli násilí a terorismus. Zdá se, že je přesvědčen, že uchýlovat se k násilí není za žádných okolností přípustné, vše se dá vyřešit diskuzí a přijetím a smířením se s nesouhlasem druhého. S respektem by měl muslim zacházet i se stoupenci jiných náboženství. S Božím stvořením podle něj nikdo nesmí zacházet, jak se mu zachce a Bohem byli stvořeni právě i zastánci jiných náboženství. I k nim by se muslim měl chovat spravedlivě a s úctou a své náboženství mezi nimi propagovat ale pouze nenásilným způsobem.¹⁵⁵

3.5. Překážky v životě člověka

K muftího nejpopulárnějším videím patří řada videí motivačního charakteru, které se zabývají například překonáváním a řešením lidských problémů a překážek, pokračováním v cestě životem i přes její náročnost a neohlížením se za minulostí. Dalo by se říct, že motivace člověka v době těžkostí a starostí je jedním z hlavních Menkových posláních. Zabývá se tím nejen v nemalém množství jeho videí na YouTube ale i na svých ostatních sociálních médiích. Například jeho Twitterový účet (@muftimenk) je postaven převážně na krátkých motivačních citátech. Také na tom založil své dvě knížky, které z jeho nejpopulárnějších tweetů vycházejí a příznačně se nazývají *Motivational Moments 1 a 2*. Muftí se neustále snaží ukázat svým sledujícím, že překážky nemusí mít jen negativní konotaci. Naopak jsou právě tím, co člověka v životě nejvíc posouvá, a hlavně jsou odměnou, ve kterou se promění v jedincově posmrtném životě. Čím více člověk trpí a tyto útrapy překonává v životě pozemském, tím větší bude jeho odměna v životě posmrtném.¹⁵⁶ Zároveň upozorňuje posluchače, že pokud mají v životě příliš problémů, musí jejich řešení hledat nejprve u sebe, než se obrátí k Bohu. Zde Menk vyjadřuje své zklamání se současnou muslimskou obcí ale i s moderní nemuslimskou společností. Tak jako je primárním cílem salafitského hnutí reforma dnešní zkažené společnosti a návrat k ranému islámu, tak muftí kritizuje soudobý společenský řád, volá po jeho změně a návratu k Bohu. Naznačuje, že problémy dneška mají co dočinění s tím, že lidé dnes příliš hřeší, jsou zkorumpovaní, špatně se oblékají (nebo spíše se téměř neoblékají), ztratili

¹⁵⁴ Mufti Menk, „Dealing with Differences“

¹⁵⁵ Mufti Menk, „Respecting the Difference“

¹⁵⁶ Ibid.

morálku a hodnoty, podvádí a kradou.¹⁵⁷ Řešením je se od toho všeho oprostít a najít si svou vlastní cestu k Bohu, což připomíná základní hesla salafismu poukazující na potřebu vytvoření nové, nadřazené komunity, jež by žila čistě v souladu se sunnou. Adraoui přisuzuje velký zájem o učení salafismu ve Francii právě takovým tendencím: „*Přitažlivost salafitského puritanismu spočívá v jeho schopnosti poskytnout způsob jak nejen nebýt součástí dnešní společnosti a nežít tak jako většina lidí, ale také vytvořit alternativní, nadřazenou komunitu založenou na Boží jedinství (tawhīdu). To může zdůvodnit odcizení salafitského puritanismu od společnosti a zároveň podřízení se pouze Bohu a bojování proti všem formám náboženské heterodoxie.*“¹⁵⁸

Muftí ve svých projevech neustále opakuje, aby lidé věřili v Boží plán, nezabývali se minulostí a pouze hleděli do budoucna.¹⁵⁹ Vše v životě člověka by mělo směřovat k jedinému cíli a tím je ráj. Celý tento proces přirovnává k GPS, nazývá ho „Boží GPS“.¹⁶⁰ To je jeden z celé řady případů, kdy Menk využívá v proslovech příkladů z běžného života, a hlavně moderní terminologie populární mezi mladou generací, zřejmě za cílem odlehčit svá kázání a usnadnit vstřebávání někdy pro mladé nudných a náročných náboženských myšlenek. Díky tomu jsou jeho projevy lehce pochopitelné a přístupné lidem všech úrovní vzdělání. V tématu překonávání problémů Menk svým sledujícím primárně radí, ať se spoléhají pouze na Boha a stejně jako salafitští představitelé se jim pokouší vsugerovat myšlenku, že člověku v jeho cestě životem stačí jen Korán a sunna, těmi se má řídit a v nich najde všechny odpovědi.

Výše vyjádřené myšlenky jsou základními myšlenkami, které muftí Menk pravidelně opakuje a rozvíjí. Video, ze kterých jsem v přechozích dvou odstavcích čerpala jsou někdy až 5 let staré. Stejně myšlenky, které v nich vyjádřil vyjadřuje i nyní, v roce 2022 v jeho tweetech. Uvádím dva příklady z posledních dní:

Don't be discouraged by what you see. It may be a huge obstacle in front of you but don't forget that the greater the trial, the bigger the reward. The Almighty won't test you beyond your capabilities. Stay firm and your faith will emerge stronger than before. (@muftimenk, February 16, 2022)

Often in life we get upset with what happens, especially when things don't go according to our plan. We forget who is in control. The Lord of the Worlds has the best plans for us always, yet we often doubt, get upset and start questioning Him! Remember, He is the Best Planner. (@muftimenk, February 11, 2022)

¹⁵⁷ Mufti Menk, „Solutions to your problems - Mufti Menk,“ YouTube video, 23:58, August 17, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=5MjMUEi2pn8>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁵⁸ Mohamed-Ali Adraoui, „Salafism In France - Ideology, Practices and Contradictions,“ in *Global Salafism Islam's New Religious Movement*, ed. Roel Meijer (New York: Oxford University Press, USA, 2013), 366-7

¹⁵⁹ Mufti Menk, „Keep Moving. Don't Look Back! - Mufti Menk,“ YouTube video, 23:50, October 10, 2020. https://www.youtube.com/watch?v=2H9EN_c0E7Q (Accessed April 15, 2022)

¹⁶⁰ Ibid.

Muftího tak populární motivační citáty na Twitteru, síti, kde má také nejvíce sledujících (více než 8,5 milionu) jsou dle mého názoru určené především pro nemuslimské publikum a jsou součástí jeho *da'awy* (pozvání či volání k islámu). Svědčí o tom už jenom fakt, že v jeho psaném projevu na Twitteru stěží najdeme slovo „Allah“. Muftí přistoupil k alternativě „the Almighty“ dost možná právě proto, aby slovem „Allah“ neodradil nemuslimy a jeho slova dosáhla až k nim. Dokonce i v jeho obou dílech *Motivational Moments* toto slovo nefiguruje ani jednou. U většiny citátů se dokonce ani nedá poznat, zda pocházejí od islámského učence, křesťanského či třeba buddhistického. A někdy znaky náboženství vůbec nenajdeme. Muftí vyjadřuje myšlenky, s nimiž se dokáže ztotožnit téměř každý nezávisle na víře. Jsou to často jednoduchá motta či rady do života. Rady, jak překonat nástrahy, které nám život připraví. Příkladem nám může být následující citát z jeho knihy:

„People will criticize. People will misjudge. That's okay. As long as you're at peace, with good intent and a pure heart, that's what matters.“¹⁶¹

Muftího spojení se snahou motivovat, a to především nemuslimské publikum je ale ještě větší, než se může zdát. V roce 2016 mu byl udělen doktorát v oboru „Social Guidance“ z filipínské nemuslimské vysoké školy Aldersgate College.¹⁶² Je tedy svým způsobem profesionálním motivačním mluvčím, jak se ostatně také sám často charakterizuje.

3.6. Postoj k ostatním náboženstvím

Menkův postoj k ostatním náboženstvím jsem už krátce uvedla výše v souvislosti s tématem rozdílnosti. Jelikož ale kontroverze, jež Menk vyvolal, jsou spojené právě s jeho výroky o ostatních náboženstvích, zasluží si bližší rozvedení. Základní myšlenka, kterou muftí neustále prosazuje je potřeba zacházení s nemuslimy s respektem. Určitě by se muslimové od stoupenců jiných náboženství neměli distancovat, čímž se muftí staví proti jednomu z hlavních salafitských konceptů *al-walá' wa-l-bará'*. Za příklad dává proroka Muhammada, který v Medíně žil také vedle křesťanů a židů a nedistancoval se od nich. Naopak s nimi uzavřel dohodu, že si nebudou zároveň bránit v praktikování své víry. Pokud se má člověk od někoho distancovat, má se tak dle muftího rozhodnout na základě povahy druhého. Záleží pouze na tom, jestli jde o charakterově dobrého či špatného člověka, ne na jeho víře. Špatný člověk, to znamená někdo, kdo ostatní vzdaluje od Boha, může být jak nemuslim, tak muslim, a to samé platí i naopak u člověka dobrého. Muslimům tedy podle Menka není bráněno v přátelství se či dokonce sňatku s lidmi Knihy (křesťany a židy).¹⁶³ Na druhou stranu však ve svých starších videích od manželského sňatku s nimi odrazuje. Myslí si, že takový sňatek nemůže fungovat a partneři k sobě dříve či později začnou cítit zášť kvůli přílišné

¹⁶¹ Mufti Menk, *Motivational Moments* (Dubai, UAE: Book Konzeptz Stationery L.L.C. , 2017), 12.

¹⁶² „Mufti Menk Official: About.“

¹⁶³ Heading to Paradise, „The Christians & Jews? | Mufti Menk,“ YouTube video, 5:09, October 11, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=JdhlzamEESM>. (Accessed April 15, 2022)

rozdílnosti, a tak by se muslimové neměli dívat po partnerech z jiných náboženství.¹⁶⁴ V jeho proslovech na toto téma tedy narazíme na určitou dávku rozporuplnosti. I co se týče uctivého zacházení s nemuslimy, vidí za ním muftí primárně jeden hlavní cíl a tím je propagace islámu. Skrze uctivé zacházení s nemuslimy by měli muslimové zbytku světa ukázat, že nejsou zlí a špatní lidé, jak je na ně v dnešní době často nahlíženo. A pokud se jim tento úkol podaří splnit, budou schopni dále šířit islám mezi nemuslimy nenásilným, nenuceným a pozitivním způsobem.¹⁶⁵ Měli by tedy s ostatními nehledě na náboženství zacházet uctivě, pomáhat jim, starat se o ně, být slušní a milí, a to vše hlavně proto, aby je ke svému náboženství přilákali.

Ve svých dalších starších vyjádřeních se blíže zabývá propagací islámu, zdůrazňuje zásadní roli *da'wa* a radí muslimům, jak ji správně činit. Myšlenka, kterou staví do popředí je, že by muslimové nikdy neměli nahlížet na nemuslimy jako na nepřátele. Každý nemuslim je totiž potencionálním muslimem. Zároveň by však muslimové neměli mít za cíl konvertování ostatních. Jejich misí je pouze předat zprávu či poselství a s tím začít nejprve u těch, kteří jsou od islámu nejdál.¹⁶⁶ V souvislosti s tím se muftí také vyjadřuje k chybě, kterou činí spousta dnešních '*ulamá*' a to, že se soustředí jen na svůj kruh stejně smýšlejících lidí, zatímco by jejich hlavní starostí mělo být, jak osloví ty, kteří islám nenávidí.¹⁶⁷ Předtím však než se začne muslim soustředit na jiná náboženství, měl by se nejprve zaměřit na své vyjadřování a chování. Dnešní muslimové v očích Menka nejdou vůbec příkladem a jsou často hrubí a nenávistní, což se přeneso i na ostatní, kteří následně začnou nábožensky založené lidi také nenávidět.¹⁶⁸

Muftí Menk se nevyhýbá ani občasným přirovnáním islámu ke křesťanství, pokud chce poukázat na to v čem má islám navrch a proč je to ta lepší volba. Například kritizuje křesťanství za to, že nechává lidem procházet jejich utlačování. Třeba v případě, kdy člověk dostane od někoho facku, má muslim na rozdíl od křesťanství právo dát druhému facku nazpět. V křesťanství by člověk po dostání facky nastavil ještě svou druhou tvář. V islámu má však muslim zvážit jaké je nejlepší řešení jak pro něj, tak pro toho, kdo mu facku dal. Člověk by měl především používat mozek a sám usoudit, zda situace takovou reakci vyžaduje. Nejvíce podporované řešení Bohem je být trpělivý a odpouštějící, zároveň by však nemělo nikomu projít něčí utlačování, a tak má člověk na odvetu právo. Lidská dobrota je velmi důležitá, ale na prvním místě je vždy spravedlnost.¹⁶⁹ Zde opět vidíme určitý rozpor v Menkově postojích, pokud zvážíme jeho jasné odmítání násilí v přednáškách

¹⁶⁴ Mufti Menk, „Mufti Menk- Marriage (Part 3/14),“ YouTube video, 13:06, January 16, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=kNsyogH8o0>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁶⁵ Mufti Menk, „Respect People of all Faiths - Mufti Menk,“ YouTube video, 10:41, March 13, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=G9wILHCaIf8>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁶⁶ Muslim Knight, „Interfaith Relations - Mufti Menk (1 of 5),“ YouTube video, 13:25, April 22, 2012, <https://www.youtube.com/watch?v=zvYIhxkbrBc>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁶⁷ Mufti Menk, „Exclusive!“

¹⁶⁸ FreeQuranEducation, „Your Lipstick is Too Much | Can Muslim Woman Wear Make-up?,“ YouTube video, 5:55, April 19, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=o5ayW67u69g>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁶⁹ Mufti Menk, „Mufti Menk- Temper (part2/3) RARE VIDEO!!!,“ YouTube video, 13:02, January 8, 2011, https://www.youtube.com/watch?v=TcV_JR9Kfd8. (Accessed April 15, 2022)

o lidské rozdílnosti. Jako v případě jeho s časem se měnícího pohledu na manželství to ale může být způsobeno jeho názorovým posunem, jelikož právě zmíněný příklad je součástí jeho již 10 let staré přednášky, zatímco u tématu rozdílnosti lidí jsem čerpala z přednášek novějších.

3.7. Finanční záležitosti & obchodování

Současný stav muslimské společnosti ve věcech finančnictví je muftímu trnem v oku. Hlavní mínus muslimů vidí v jejich materiálnosti a konzumním způsobu života. To však vnímá do jisté míry jako výsledek tendence muslimů napodobovat nemuslimský Západ. Myslí si, že se dnes muslimové nazývají modernizovanými, civilizovanými a westernizovanými, za všemi těmito pojmy se však skrývá pouze jediné a to, že jejich rozhodnutí jsou založené jen na penězích. Příliš se upínají na svůj pozemský majetek, který ale ve výsledku nemá žádnou hodnotu. Tu by měl člověk hledat spíše v práci na svém charakteru. Neznamená to, že člověk nemá pracovat a vydělávat peníze. Musí však znát své limity a pochopit, že peníze nehrají hlavní roli.¹⁷⁰ Dnes jsou lidé velmi náchylní vlivu influencerů, kvůli kterým cítí potřebu utrácet za značky. Žijí život druhých a kupují si kvůli tomu věci, které nepotřebují. Tím, že se chtějí předvést ve společnosti a utrácejí peníze pouze za jméno však jen slouží jiným, stávají se otrokem jména a nežijí pro Alláha.¹⁷¹ Menk se tedy snaží propagovat skromnější způsob života, kdy se člověk nesoustředí na peníze ale na opravdové bohatství, čímž je jeho rodina a komunita a především Bůh. Má dojem, že se dnes Boží nepřátelé opravdové bohatství ve formě rodiny snaží zničit. Vzhledem k jeho pohledu na Západ jako konzumní, materialistický a také čím dál tím více individualistický zřejmě jako Boží nepřátelé vnímá právě nemuslimy ze Západu.¹⁷²

V zásadním tématu islámského bankovníctví, *zakátu* (jeden z 5 pilířů islámu; akt odvádění almužny), se Menk vyjadřuje jen velmi obecně. Zmiňuje jeho důležitost a odkazuje se na verše 9. súry Pokání, která zní: „*Vy, kteří věříte! Věru mnoho z učenců a z mnichů pohlcuje majetky lidí způsobem podvodným a odvrací lidi od cesty Boží! A těm, kdož shromažďují zlato a stříbro a nevynakládají je na cestě Boží, těm oznam zvěst radostnou o trestu bolestném v den, kdy tyto kovy budou rozpáleny v ohni pekelném a budou jimi vypálena znamení na čela, boky i záda jejich a bude zvoláno: ‚Toto je to, co jste hromadili, okuste nyní toho, co jste tak hromadili!‘.*“¹⁷³ Menk vysvětluje, že v názoru na to, jaké zlato a stříbro (z něhož mají muslimové odvádět *zakát*) je zde míněno, se *‘ulamá’* liší. Například právní škola hanafitská zastává názor, že jde o všechno zlato a stříbro, které člověk má, i to, které zrovna používá. Škola šafiitská zase říká, že jde o zlato a stříbro, které si člověk nechal a nepoužil ho. Muftí se k žádnému názoru nepřiklání a v podstatě nepřikládá

¹⁷⁰ Mufti Menk, „Mufti Menk-- Abdud-Dunya: Slave Of The World (Part 6 of 6),“ YouTube video, 9:28, November 21, 2010, <https://www.youtube.com/watch?v=4UKjZEI1geE>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷¹ Mufti Menk, „She is extravagant? or He is Stingy? 🤔 🙄 🙄 - Mufti Menk,“ YouTube video, 6:16, December 1, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dV9viE44ddk>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷² Mufti Menk, „Bosses, managers and stingy people - Mufti Menk,“ YouTube video, 3:39, February 2, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=CUZ2sY7j1rk>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷³ Korán 9:34-35 (přeložil Ivan Hrbek)

žádnou důležitost tomu, jakou právní školou se muslim řídí. Co by si podle něj měl muslim z této súry odnést je, že pokud si něco nechal a nepoužíval to, měl by se sám sebe zeptat, zda za to zaplatil *zakát*.¹⁷⁴ To není jediný případ, kdy Menk vyjadřuje názor, že nezáleží na tom, jakou právní školu muslim následuje. Zároveň ale právní školy nezavrhuje, jejich následování podporuje. Myslí si tedy, že názorová rozdílnost mezi *madhaby* (4 islámskými právními školami) je přirozená a jejich odlišné postoje jsou platné. Takto je charakterizován myšlenkový proud zvaný *ichtiláf*. *Ichtiláf* je zpravidla kritizován salafisty, z nichž se většina snaží od právních škol a *taqlidu* (slepého následování a napodobování právních škol) oprostít. Jak naznačuje Hamdeh, purističtí salafisté (salafitská frakce jež dnes převažuje nad frakcemi ostatními) se pokouší prosadit neplatnost rozdílných názorů právních škol, a dokonce až jejich úplné opuštění a spoléhání se pouze na Korán a sunnu. Tradicionalisté (druhá významná skupina islámských učenců vedle salafistů) se naopak pokouší prosadit platnost všech názorů v rámci právních škol, což je postoj, který jak se zdá, zastává i Menk.¹⁷⁵

K dalšímu základnímu tématu v rámci islámského finančnictví a bankovníctví čímž je *ribá* (nespravedlivé a neoprávněné zisky v obchodě, lichva; někdy chápáno také jako úrok) se muftí opět vyjadřuje spíše povrchně. V podstatě jen vysvětluje, proč by se měl muslim vyvarovat lichvy a úroku a co se mu stane, pokud tak neučiní. Zajímavé ale je například, že Menk nepovažuje za chybné, když muslim vkládá své peníze na účet u neislámské banky, kde mu může vzniknout určitý profit. Pokud to je muslim žijící v neislámském prostředí, v zemi, kde nemají islámský finanční systém, může využívat systém jejich (zde je dobré si uvědomit, že i Menk vyrůstal a stále žije v zemi s křesťanskou většinou). Získá-li však v rámci tohoto systému profit, měl by utržené peníze věnovat chudším muslimům. Problém nastává pouze v situaci, kdy by tyto peníze chtěl použít pro sebe.¹⁷⁶ Ve starších videích se muftí odkazuje na Korán, a dokonce o člověku, který využívá úroku ve svůj prospěch říká, že se nebude schopný chovat jinak než jako osoba posedlá ďáblem.¹⁷⁷ S ohledem na obchodování muftí také upozorňuje, že by se muslimové měli zdržet jakéhokoli partnerství v obchodě. Říká, že je to sice povolené, ale měla by to být až poslední možnost, a to i pokud se jedná o člena rodiny. Z tohoto partnerství se totiž do 20 let určitě stane nenávisť. Proto i v záležitosti dědictví je potřeba, aby došlo k jeho rozdělení co nejdříve, aby mezi příbuznými zůstala vzájemná láska. Časem by vznikalo jen čím dál tím více rozporů.¹⁷⁸

¹⁷⁴ Mufti Menk, „Mufti Menk- Miserliness (Stinginess) Part (2/3),“ YouTube video, 14:44, January 9, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=fiRrtkGYKbg>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷⁵ Emad Hamdeh, *Salafism and Traditionalism. Scholarly Authority in Modern Islam* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2021), 103-4.

¹⁷⁶ Mufti Menk, „RIBA! INTEREST! 🚫 - Mufti Menk,“ YouTube video, 2:30, May 31, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=tU7U---F7a0>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷⁷ Mufti Menk, „Mufti Menk- Shaitaan (Satan, The Accursed) Part 4/5,“ YouTube video, 14:49, January 21, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=-ojBbXwzHz0>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁷⁸ Mufti Menk, „Mufti Menk- Miserliness (Stinginess) Part (3/3),“ YouTube video, 12:33, January 9, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=LrDJuzcGys0>. (Accessed April 15, 2022)

Velkým tématem dnešního finančnictví jsou kryptoměny. Muftí se často vyjadřuje k současným tématům a problémům moderní doby a ani kryptoměny nejsou výjimkou. Názory na kryptoměny se mezi islámskými učenými a vládami v islámských zemích různí. Někteří kryptoměny považují za šari‘ou povolené (*ḥalál*) a někteří za zakázané (*ḥarám*). Mezi ty, kteří se staví proti používání kryptoměn jsou například hlavní muftí Egypta Šawqí Ibráhím ‘Abd al-Karím ‘Allám, centrum fatew v Palestině, náboženská autorita turecké vlády nebo britský šejch Haitham al-Haddad.¹⁷⁹ Egyptský hlavní muftí třeba o bitcoinu říká, že může být použit k nezákonným činnostem, lidé ho používají převážně pro nelegální účely, aby se vyhnuli a skryly před vládami a příslušnými úřady. Dále kritizuje, že je bitcoin nehmotný a lze jej používat pouze prostřednictvím internetu. Také umožňuje praní špinavých peněz a podvody. A naposled, nemá žádnou centrální autoritu, která by monitorovala jeho systém, ale spíše ničí kontrolu centrálních bank a vlád při sledování a kontrole měnového systému. Problém s použitím bitcoinu k nezákonným činnostem a jeho postavením mimo státní dohled vyzdvihuje i turecká náboženská autorita. Názor opačný, a to že bitcoin je v zásadě povolený má například centrum fatew v Jihoafrické republice. Ty se řídí pravidlem, že u obchodních a finančních transakcí je vše povolené, dokud není dokázáno, že je to v rozporu s principy šari‘y. A to podle nich u bitcoinu dokázáno nebylo.¹⁸⁰ Stejně argumentuje také Rada pro fiqh v severní Americe (The Fiqh Council of North America) včetně vlivného Yasira Qadhiho. Yasir Qadhi tvrdí, že všechny aspekty kritiky bitcoinu, které byly vyčteny, nejsou dost silné na to, aby bitcoin učinily zakázaným.¹⁸¹ Muftí Menk, jenž se velmi často vyskytuje v Jihoafrické republice, sdílí názor jejich centra fatew i svého přítele Yasira Qadhiho. Bitcoin za zakázaný nepovažuje, pravděpodobně ho i sám používá, a dokonce si myslí, že kryptoměny jsou budoucnost.¹⁸²

Co se tedy týká finanční problematiky, vyjadřuje se muftí k velké části základních témat islámského finančnictví – k *zakátu*, *ribá*, partnerství v obchodě, vzdálení se materialismu apod. Nezabíhá však do velkých detailů, pouze rozvíjí základní myšlenky vyjádřené v Koránu a sunně. Nepřichází s žádným převratným postojem v rámci finančnictví ani neprosazuje názory jiných, například se nestaví na stranu žádné právní školy. Jen vysvětluje jednoduchým způsobem povinnosti a zákazy ve světě islámského finančnictví. Sám dokonce radí lidem, aby se ptali na tyto záležitosti jiných učenců, protože on se na to nespécializoval a rád jim pomůže najít někoho, kdo

¹⁷⁹ Abdulfathi I. S. Al-hussaini, Mohamad Fauzan Noordin, and Hazwani Mohd Mohadis, „Users Perception of Cryptocurrency System Application from the Islamic Views,” *International Journal on Islamic Applications in Computer Science And Technology* 7, no. 1 (March 2019): 15, https://www.researchgate.net/publication/337007103_Users_Perception_of_Cryptocurrency_System_Application_from_the_Islamic_Views. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸⁰ Muhammad Abu-Bakar, „Shariah Analysis of Bitcoin, Cryptocurrency, & Blockchain,” Blossom Labs, Inc, April 5, 2017, <https://blossomfinance.com/posts/shariah-analysis-of-bitcoin-cryptocurrency-and-blockchain>, 15. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸¹ Yasir Qadhi, „Bitcoin & Cryptocurrencies: A Second Look | Ask Shaykh YQ EP 242,” YouTube video, 25:10, November 17, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=aaCzGFagR1c>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸² Mufti Menk, „Dealing with Differences“

ano. Je podle něj důležité se na toto téma radit s učiteli, kteří jsou vzděláni v aktuálních finančních záležitostech, jsou zbláhli v ekonomii a znají současné trhy.¹⁸³

3.8. „Bridging the gap“

„Bridging the gap“ nebo jak bychom mohli říct v češtině „překlenutí propasti“ je název seznamu videí, který vytvořil Menk na svém kanále. Je to také poslední záležitost, kterou bych ve druhé části své práce chtěla uvést. Přestože zde nejde příliš o to, co Menk říká, ale spíše o to, co dělá, zařadila jsem tuto sekci právě sem protože si myslím, že tato videa ve svém celku jsou také určitým muftího vyjádřením. Muftí tak svým sledujícím sděluje, že je i on jen obyčejným člověkem, co dělá věci od učence možná nečekané. Snaží se skrze tato videa svému publiku více přiblížit a ukázat jim, že každý může žít jako on – snažit se být co nejbližší Bohu, ale zároveň si život užívat. Najdeme zde tak například videa, kde muftí skáče z letadla nebo letí v horkovzdušném balóně. Zároveň s humorem ukazuje, že i on dělá určité práce v domácnosti. Například můžeme vidět muftího grilovat maso pro svou rodinu v zástěře a s kšiltovkou – oblečením pro islámského učence velmi nezvyklém. Narazíme zde na videa, kde se učí dělat indické placky zvané Roti, anebo péct. Na jeho zahradě pak natočil video „Crackdown during Lockdown“, kde louská makadamové ořechy nebo video, kde hřebenem češe srst svým kočkám a radí sledujícím, aby se dobře starali o své domácí mazlíčky.¹⁸⁴ Spoustu z těchto videí patří k těm vůbec nejoblíbenějším a nejsledovanějším na muftího kanále, což dokazuje, že se mu jeho záměr skrze videa tohoto typu více přiblížit sledujícím a pravděpodobně i získat větší ohlas a přilákat sledující nové, daří realizovat.

Podobných zábavných videí, které v seznamu „Bridging the gap“ nenajdeme, ale jistě by se v něm nacházet také mohli, má muftí ještě spoustu. Například se pochlubil svými dovednostmi v pletení¹⁸⁵ nebo tím, jak jednou v Jihoafrické republice řídil Lamborghini, které mu půjčil jeho přítel¹⁸⁶. Často ve formě videí sdílí i své vtipy, kde si většinou nějakým způsobem hraje s angličtinou či jiným jazykem. Asi nejpopulárnějším příkladem je krátké video, ve kterém v dlouhé bílé róbě a bílé látce přehozené přes hlavu cvičí na trenažéru a u toho vypráví: „*The Arabic language is extremely important. We start with alif, we move to bā, tā, thā. Once you get to thā, then you gotta go to the jeem.*“¹⁸⁷ Jeho náhodných vtipů najdeme spoustu i v řadě jeho přednášek, kázání a diskuzí. Na diskusi v roce 2015 v Malajsii, kde vystupoval spolu s dalšími 2 učiteli, Muhammadem Salahem a Abdur Raheem Greenem, například dostal otázku od chlapce, kterého

¹⁸³ Mufti Menk, „RIBA! INTEREST!“ 🤖“

¹⁸⁴ Mufti Menk, „#BridgingTheGap“, YouTube playlist, February 24, 2021, <https://youtube.com/playlist?list=PLs-QYOYqew77ugvzjli9KVHXCvRbumnsO>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸⁵ Mufti Menk, „Mufti Menk teaching his kids knitting!“ 🧶🧶🧶, YouTube video, 0:46, February 22, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=R-XPhtiDOXg>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸⁶ Mufti Menk, „Mufti Menk Drives a Lamborghini“, YouTube video, 1:32, September 9, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dVd148vE8NU>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸⁷ Mufti Menk, „Funny - Finally made it to the GYM! - Mufti Menk“, YouTube video, 0:10, March 1, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=mBzcb5_PIn0. (Accessed April 15, 2022)

nutí jeho otec si oholit vousy a on neví, co má dělat. Muftí Menk na to řekl, že otázku přijme i když šejch Abdur Raheem Green má více vousů než on. Green na to zřejmě něco odpověděl a na to se Menk se smíchem zeptal, jestli si chce vousy přeměřit. Green odpověděl, že má Menk větší objem vousů než on, na což Menk řekl: „za objem prostě může šampon, bratře.“¹⁸⁸ Jeho humor se projevuje i v jeho výrazech, mimice a gestikulacích, což je dobře vidět třeba v jeho přednášce „How To Make Your Spouse Happy“ z Londýna z roku 2019.¹⁸⁹ Právě Menkův humor je jedním z hlavních důvodů jeho oblíbenosti. Domnívám se, že jeho popularita tkví především v jeho pozitivním vystupování, častých vtipcích, kterými prokládá svá kázání a jednoduchým, smysluplným a přímým vyjadřováním. Menk je velmi charismatickým člověkem, o kterém jeho sledující v komentářích například často říkají, že ho mají rádi pro jeho úsměv, který nutí se usmívat i je.

Propast mezi sebou, islámským učencem, a svými sledujícími, většinou mladými muslimy ale i nemuslimy, překonává Menk také skrze vyjadřování se k běžným tématům moderní doby. K záležitostem, které se často vyskytují v životech mladistvých a mohou pro ně představovat důležité otázky, kterými se ale blíže příliš islámských učenců nezabývá. Zaměření se Menka i na taková témata je dalším důvodem jeho popularity. Mluví tak třeba o tom, zda je v islámu povolené nechat si udělat plastiku nosu nebo nosit rovnátka. Jeho názor v této záležitosti je takový, že to povolené je v případě, že je s nosem či se zuby člověka něco v nepořádku, nejsou v normálním stavu. Pokud je to však pro účely módy či pouhého vylepšení vzhledu, přestože s ním není nic špatného, povolené to není. U zubů tak může k povolení jejich úprav vést třeba to, že jsou křivé a u nosu zase že je ohnutý až příliš a není to již považováno za ohnutí u člověka normální. Menk zde mluví částečně z vlastní zkušenosti, jelikož i on ještě donedávna nosil rovnátka a v jeho videích či fotkách si toho mohou lidé nejdříve všimnout, což je u člověka jeho postavení dost netypické.¹⁹⁰ Dále se zabývá také tím, jaké extrakty marihuany jsou a nejsou povolené.¹⁹¹ Nebo zda si muslim může nechat udělat nějaké tetování.¹⁹² Rozebírá i, jestli masturbace člověka během dne v měsíci ramadánu přerušuje jeho půst¹⁹³ či jak správně používat záchod – a to je nebrat si tam sebou mobil

¹⁸⁸ Hasbunallahu wa ni'mal wakeel, „Panel Discussion By Mufti Menk, Muhammad Salah & Abdur Raheem Green Q&A March 29 2015,“ YouTube video, 1:15:15, April 7, 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=k2Q26wk0lhs>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁸⁹ Mufti Menk, „How Po Make Your Spouse Happy Part 1“

¹⁹⁰ Mufti Menk, „Nose Jobs and Braces for Teeth! - Mufti Menk,“ YouTube video, 4:43, October 1, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dLO-HWR6Wao>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹¹ Mufti Menk, „WEED! IS IT REALLY HARAM? - MUFTI MENK,“ YouTube video, 4:59, September 9, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=tvaKtu-Do9s>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹² Mufti Menk, „Halaal Tattoo Ideas? - Mufti Menk,“ YouTube video, 7:37, September 2, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=KY0hz1w20FY>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹³ Mufti Menk, „Does masturbation break the fast? Mufti Menk,“ YouTube video, 9:02, May 22, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=YZ24f89ycFY>. (Accessed April 15, 2022)

nebo noviny, jen ho použít a zase jít.¹⁹⁴ Hovoří ale i o takových maličkostech jako jak správně psát frázi *In šá' Alláh* (dá-li Bůh).¹⁹⁵

Jde tedy často o činy u osobnosti s takovým postavením nevšední, které asi jen stěží najdeme u jiného islámského učence. A pokud takové věci jiní učenci také dělají, asi by je nenapadlo je sdílet s veřejností, protože by se báli o ztrátu své autority. U Menka to však jak se zdá funguje velmi dobře, a právě skrze taková videa získává svou popularitu. V komentářích u těchto videí najdeme nejednu poznámku o tom, jaká je škoda, že není více islámských učenců jako on a jak je Menk skvělým ztělesněním toho, jak by měl duchovní vůdce v dnešní době vypadat. Málokdy zde člověk narazí na negativní komentář. Zdá se tedy, že Menk uspěl v zapůsobení na mladé muslimy a našel účinný způsob, jak s nimi komunikovat a předávat jim své učení. Je možné, že se tímto způsobem snaží přilákat i publikum nemuslimské, což se mu ostatně také velmi daří. Nespočet jeho komentářů pochází od křesťanů, ateistů nebo i nedávných konvertitů z nichž někteří přiznávají, že k islámu konvertovali právě díky Menkovi. Příkladem nám může být komentář od *Kelvin Yankah* u videa „Halaal Tattoo Ideas? - Mufti Menk“, který říká: „I'm not a Muslim but I love hearing him speak so much, when I hear him there is this peace that comes with his teaching.“¹⁹⁶

¹⁹⁴ Mufti Menk, „How do you use the Toilet - Mufti Menk“, YouTube video, 4:20, March 14, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=MnuQ3EL9qeo>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹⁵ Mufti Menk, „Don't ever write INSHAALLAH! - Mufti Menk“, YouTube video, 6:09, September 27, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=oOkInMWxyBg>. (Accessed April 15, 2022)

¹⁹⁶ Mufti Menk, „Halaal Tattoo“, YouTube comment, Kelvin Yankah

4. Závěr

Ve své práci jsem se věnovala řadě aspektů Menkovy kazatelské činnosti a profesního života. Rozebrala jsem na jedné straně to, jak je Menk vnímán navenek, to znamená, jak působí na člověka, který se blíže nezabývá jeho učením a pouze sleduje jeho činy a názory okolí na Menka (to představuje první sekce – jeho vazby na soudobé islámské myslitele, politická angažovanost a kontroverze). Na straně druhé jsem také rozebrala myšlenky, které šíří mezi své sledující. Z bodů, kterým jsem se věnovala, vyplývá řada klíčových poznatků, jež nám pomáhají blíže Menkovu osobnost poznat a pochopit. Přispívají k určení jeho hlavních cílů v roli islámského myslitele a také částečně odpovídají na otázku, jak silná je jeho vazba k salafismu. Celkově se často zdá, že je Menk postavou relativně rozporuplnou. Jeho chování ne vždy odpovídá myšlenkám, které propaguje. Zároveň se někdy za jeho slovy skrývá snaha nevyslovená, která ve výsledku význam těchto slov mění. Spolu s tím je těžké Menka kamkoliv zařadit, protože když už člověk přijde na více společných rysů, které ho spojují s nějakým hnutím nebo myšlenkovým proudem, najde se hned rys opačný, který tuto spojitost zpochybňuje. Znat je to hned u prvního bodu, který jsem ve své práci rozebírala.

Vazby Menka na jiné současné islámské učence jsou poměrně různorodé. Velká část těchto učenců jsou sice prominentní salafisté – například Zakir Naik či Bilal Philips, nebo post-salafisté – v čele s Yasirem Qadhim a Omarem Suleimanem. Najdeme zde ale i osobnosti jiných ortodoxních islámských směrů a hnutí jakým je například Muslimské bratrstvo – a osobnost Siraje Wahhaje, anebo významné příznivce súfismu, směru, který od salafistů čelí velké kritice – Hamzu Yusufa či Zaida Shakira. Mezi nastíněnými učenci salafitskými najdeme v pár případech i význačný rys, který je ještě blíže s Menkem spojuje a tím je Islámská univerzita v Medíně. Menk tuto univerzitu propagující salafismus a šířící ho do celého světa absolvoval v 90. letech, a přestože se s danými učiteli přímo na univerzitě nesešel, poznal je až později během své kariéry, zdá se, že má k různým absolventům univerzity blízko. S rozebíranými osobnostmi ho mimo napojení na tuto univerzitu spojuje často také jejich působení na sociálních sítích a cílení na nearabské publikum skrze prezentování jejich učení v angličtině.

Menk se vedle islámských učenců stýká také s celou řadou politických představitelů. Pozvání k osobnímu setkání přijal hned od několika afrických prezidentů, z nichž je velká část obviňována z vládnutí nedemokratickými prostředky, porušování lidských práv a politické represe. Jde zde například o prezidenta jeho rodné země Zimbabwe Emmersona Mnangagwu, nigerijského prezidenta Muhammada Buhariho či prezidenta ugandského Yoweri Museveniho. Menk se k jejich stylu vlády však nijak nevyjadřuje a svými setkáními s nimi se sledujícím pouze pochlubil na svých sociálních sítích zveřejněním nějaké jejich společné fotky. Žádné kritiky se jim od Menka nedostalo, a dokonce jim skrze příspěvky nevěnoval ani žádné rady, jak by měli vládnout. Je tedy v politických záležitostech velmi kvietistickým učencem, který se vyhýbá projevování svých

politických postojů a snaží se být co nejvíce nestranný. Také se nestaví příliš pozitivně k demokratickému stylu vlády, což může částečně vysvětlovat jeho nekritický přístup ke zmíněným africkým prezidentům. Jelikož Menk nenabádá k *takfíru* vládců a k vládci, který spáchal nějaký *kufír* se staví velmi tolerantně a zároveň se zabývá společenským záležitostmi, můžeme ho vedle kategorie politického kvietismu zařadit v alternativním dělení Al-Sarhana také do kategorie učenců „orientovaných na vládnutí“ a její podskupiny „udržující stát“.

Během své kariéry si zatím muftí prošel dvěma většími kauzami. V jejich výsledku mu byl zakázán vstup do Singapur a do Dánska a byly zrušeny jeho přednášky na anglických univerzitách. V jednom případě šlo o jeho homofobní vyjádření a v případě druhém o konzervativní a negativní postoj k přáním ze strany muslimů k náboženským svátkům nemuslimů, přesněji pak o formulaci tohoto přání, kdy by přání nemělo zahrnovat název daného nemuslimského svátku. Menk se po projevení následků těchto kauz snažil, jak mohl, aby zpět nabyl své dobré jméno a k oběma kauzám se na své oficiální stránce i na některých přednáškách zveřejněných na jeho YouTube kanále vyjádřil. Jeho nenávistná slova směřovaná homosexuálům úplně odvolal a prohlásil, že se v této záležitosti zmýlil a od doby, kdy slova z úst vypustil, již svůj názor změnil. V kauze druhé své postoje sice nepopřel, ale poměrně výstižně vysvětlil, že nemají co dočinění se vzbuzováním disharmonie mezi náboženstvími a nepřátelství muslimů k nemuslimům. Naopak vyzdvihuje, že nemuslimové muslimům také nepřejí k jejich svátkům, protože třeba kolidují s jejich vlastní vírou a muslimové to chápou a respektují. Navíc dodává, že mu jde opravdu a pouze jen o potřebu jiné formulace přání, a ne o nemožnost přání jako takového. Určité aspekty však mohou napovídat, že Menkovy osobní názory zůstávají relativně puritánské a konzervativní i přesto, že se pokouší ve svém ospravedlnění působit jako mluvčí velmi tolerantní a otevřený všem přesvědčením. Můžeme si toho všimnout na příkladu jeho přístupu k homosexualitě. Svá vyjádření odvolal, ale homosexualitu stále nepodporuje. Jediné, co se změnilo je, že nyní prosazuje myšlenku potřeby zacházení se všemi lidmi nehledě na jejich přesvědčení s respektem. Zda byl tedy při očišťování svého jména upřímný zůstává otázkou.

Ve svých přednáškách se Menk zabývá celou řadou témat. Ve většině jde však o témata týkající se společnosti a jejích současných problémů. V práci jsem rozebírala jeho postoje v otázkách manželství, rozvodu, rodiny, rozdílnosti mezi lidmi, překážek v životě člověka, zabývala jsem se jeho postojem k ostatním náboženstvím, k finančním záležitostem a obchodování a také jsem nastínila značně specifické téma, které snad u jiného islámského učenice nenajdeme, a to je téma, které Menk sám nazývá „bridging the gap“. Jak si můžeme všimnout, Menk se příliš nevěnuje problematice islámského práva nebo různým rozporům v teologii. Neúčastní se například debat o tom, jaké hadíthy jsou silné a jaké slabé nebo jak interpretovat Boží jména a atributy. Nerozebírá ani co přesně tkví ve víře v *tawhíd* či otázku svobodné lidské vůle a předurčenosti. Pokud se některým z těchto témat zabývá, tak jen nepřímo nebo okrajově. Muftí se soustředí primárně na společenské záležitosti a pokouší se muslimům i nemuslimům ukázat správnou cestu životem.

V jeho postojích je možné spatřit určitý posun od doby, kdy na sociálních médiích začínal. S časem ubral na své přisnosti a požadavcích, a to především v případě žen. Ve věci manželství Menk dříve vykresloval ženu v celkem podřadné pozici vůči muži, dnes se již soustředí spíše na rady muži, jak jeho manželství zlepšit a svou manželku udělat šťastnou. Oběma partnerům pak radí, jak se k partnerovi chovat, a to především s jemností a tolerancí. Vztahuje se přitom i na vztah sexuální, přičemž oslovuje hlavně muže a obviňuje je ze zanedbávání svých manželek. Rozvod potom doporučuje jen pokud je to opravdu nutné a rozdíly mezi partnery jsou nepřekonatelné. Dnešní společnost viní z neschopnosti v manželství překonat i ty nejmenší problémy a nepodstatné vzájemné odlišnosti. Rozebírá také záležitost rozvodu prostřednictvím vyřčení formule „*taláq*“ třikrát v jedné větě, což představuje bod sporu mezi islámskými právníky a učenici. Většina sice muslimy od tohoto činu odrazuje, dělí se však na dva tábory, pokud jde o jejich pohled na právoplatnost takového vyřčení, když už k němu dojde. Skupina, která trojitý *taláq* považuje za neprávoplatný, je menšinová a patřili k ní v minulosti třeba Ibn Tajmíja nebo Ibn al-Qajjim. Ti ovlivnili i řadu hnutí, které tento postoj prosazují v současnosti. Příkladem takového hnutí může být ahl al-ḥadīth v Indii. Menk sám tuto praktiku silně odsuzuje, na druhou stranu ale nikdy přímo neříká, že by nebyla právoplatná. Pravděpodobně se tak ztotožňuje s názorem většiny islámských učenců.

Při komentování tématu rodiny Menk často oslovuje rodiče a kritizuje určité aspekty jejich výchovy. Například mu vadí, že své děti neumí dostatečně motivovat a podporovat. Zároveň nemají se svými dětmi dost blízký vztah za což viní hlavně je. Kvůli tomu se jejich děti často také vzdalují Bohu, protože si namísto svých rodičů chodí pro rady k přátelům. Každý mladistvý je však velmi lehce ovlivnitelný a vliv jeho přátel na něj nemusí být vždy pozitivní na rozdíl od rodičů, kteří to s ním vždy myslí dobře. I lásku pak mladistvý hledá jinde, protože se mu ji doma dost nedostává. A tak také dochází k některým neislámským, zakázaným vztahům mezi mladými muslimy. Z toho Menk tedy opět částečně viní rodiče. Vedle vztahu rodičů s jejich mladistvými dětmi se Menk odkazuje i na jejich vztah potom, co se děti provdají nebo ožení. Rodičům v tomto případě vytýká, že někdy až moc zasahují do života svých dětí a nedávají jim a jejich vlastní rodině dostatek svobody. A to začíná již před svatbou při samotném výběru partnera.

Neschopnost respektovat rozdílnost mezi lidmi, k čemuž se Menk vztahuje i v problémech manželských vnímá jako příčinu většiny obtíží a nesnází dnešní společnosti. Je to téma, které ve svém učení velmi vyzdvihuje a považuje ho za jedno z nejdůležitějších. Také je takto neschopnost a netolerance podle něj příčinou většiny současných válek a sporů mezi národy i jednotlivci. Svě sledující povzbuzuje v tom, aby byli více snášenliví a respektovali odlišnosti, které jsou Božím výtvozem a testem pro každého člověka. Překonáváním Božích testů se Menk rovněž široce zabývá. Jako motivačnímu mluvčímu, který i obdržel doktorát ze sociálního poradenství mu nikdy nedochází slova podpory a útechy věnované jeho sledujícím při bojování s těmito těžkosti. Jeho schopnost vzbudit v člověku pocit, že vše zvládne a přežije všechny své problémy je jedním

z hlavních důvodů Menkovy oblíbenosti. Skrze jeho motivační citáty navíc dosahuje vliv muftího také k značnému množství nemuslimů. Ve svých postojích k nemuslimům je celkově velmi vstřícný a tolerantní. Respektuje všechny náboženství, i ty které nejsou součástí *lidu Knihy*. Zdůvodňuje to tím, že jsou i oni Božím stvořením a s tím by nemělo být zacházeno špatně. Takový přístup se snaží vzbudit i v jiných muslimech.

Ve věcech finančnictví především kritizuje tendenci muslimů napodobovat Západ a sklouzávat tak k jejich materialismu a konzumu. O finančních záležitostech pak mluví jen velmi všeobecně a nepřichází s žádným specifickým názorem. Sám doporučuje muslimům se v těchto věcech obracet na učence, kteří se tomuto oboru blíže věnují. Zajímavý je však jeho postoj k novince diskurzu islámského finančnictví – ke kryptoměnám. Menk je relativně modernistický, a nejen že kryptoměny podporuje, ale dokonce se zdá, že je i sám využívá. Co také není pravidlem v otázkách bankovníctví je jeho smířlivý přístup k založení si účtu v neislámské bance. Muslim by však měl být opatrný v nakládání s profitem, který mu tam díky úroku vzniká.

Nakonec jsem ve své práci rozvedla také poměrně netradiční přístup Menk k jeho publiku a překvapivé činnosti, které sdílí se svými sledujícími a u jiného islámského učence bychom je stěží hledali. Zveřejnil tak třeba některé své adrenalinové zážitky, pokusy o vaření či pečení anebo způsob, jakým se stará o své domácí mazlíčky. Jde mu přitom hlavně o snahu překonat propast mezi sebou a svými sledujícími. Chce se tak přiblížit mladým muslimům i nemuslimům a nabýt na popularitě, což se mu i daří. Právě tato videa jsou na jeho kanále nejoblíbenější.

Muftí Menk je dnes velmi populární osobností hlavně mezi mladými muslimy i nemuslimy a jak se zdá, jsou mladí také jeho cílová skupina, na kterou nejvíce směřuje svůj vliv. Je to zřejmé už jen ze samotného Menkova výběru platformy, na níž primárně působí. Své učení se snaží šířit převážně skrze sociální média, která využívá, jak jen může, ve svém působení na nich rozhodně není nijak zdrženlivý. Kanály má snad na všech hlavních a nejoblíbenějších sociálních médiích od YouTube až po TikTok a své příspěvky na ně přidává denně. Jeho snahu o zapůsobení převážně na mladé můžeme vidět i výběru témat, kterými se zabývá a ve způsobu jakým o nich mluví. Vztahuje se k mnohým problémům dnešní doby, které trápí mladou generaci a pokouší se jim pomoci z jejich depresí, úzkostí a jiných psychických potíží. Zároveň často využívá moderní terminologie i slangových frází populárních mezi mladými a většinu přednášek prokládá i svým humorem, který zapůsobí na kdekoho nehledě na jeho vyznání. Odlehčuje tím svá kázání a přibližuje se mladému publiku. Hraje tak jednak roli respektovaného islámského učence vzdělaného v centru konzervativního salafitského učení a na druhou stranu také influencera na sociálních sítích, který motivuje sledující všech typů a pomáhá jim v překonávání jejich překážek. Jsem však toho názoru, že většina jeho úsilí jako učence a kazatele ale také motivačního mluvčího směřovaného k jeho publiku je jen součástí jeho *da`wy*.

Přestože při svých přednáškách, za kterými se vydává do celého světa, oslovuje hlavně muslimské publikum, jeho cílem jsou podle mě spíše nemuslimové. Část svého úsilí sice věnuje pokusu o reformu muslimské obce, ale i za touto reformou se skrývá ještě úsilí směřující jiným směrem. Muslimové by podle Menka měli své chování zlepšit mimo jiné i proto, aby na ně nemuslimové nahlíželi lépe a neměli při pohledu na ně oči plné nenávisti a opovržení. Jen tak je mohou ke svému náboženství přilákat. I za jeho reformou muslimské společnosti tedy můžeme vidět určitý podíl *da'wy*. Zároveň bych ale chtěla zdůraznit, že Menk není žádným velkým reformátorem, který by cítil potřebu muslimskou obec co nejdříve a zcela předělat. Je v tomto ohledu velmi umírněný. Pokud muslimy kritizuje, dělá to tak, aby nikoho neurazil a nenaštval a spíše je motivuje k větší snaze a ujišťuje je, že nemusí nic přehánět, měli by dělat co je v jejich silách a být trpěliví. Jeho snaha o zapůsobení na nemuslimy a jejich přilákání k islámu je ale také zřejmá z Menkova způsobu vyjadřování a výběru slov v jeho výstupech na veřejnosti ale i na sociálních médiích. Na Twitteru se například zcela vyhýbá slovu „Allah“. Při svých přednáškách zase často Boží slovo vztahuje na příklady běžných každodenních záležitostí, které se mohou týkat každého, i nemuslima. Velmi zásadním důkazem jeho zaměření se na nemuslimy je také fakt, že se na sociálních sítích i na svých přednáškách vyjadřuje pouze v angličtině, přestože umí plynule arabsky. Arabštinu užívá jen při recitaci súr z Koránu. Větší část jeho přednášek se také koná mimo arabský svět, často vystupuje ve Velké Británii, v celé řadě afrických zemí a v zemích jihovýchodní Asie jako je třeba Malajsie.

Celkově si myslím, že muftí Menk velmi dobře zhodnotil dnešní situaci, kdy jsou muslimové na Západě často vnímáni jako nepřátelé a původci zla a násilí a předsevzal si tak představovat úplný opak tohoto obrazu muslima, aby dosáhl jeho změny. Přestože třeba plně nesouhlasí s názory lidí, které oslovuje, rozhodl se působit co nejvíce tolerantně, otevřeně a pozitivně. Je velmi pravděpodobné, že některé své názory občas potlačuje a ustupuje v nich, aby se mu podařilo uskutečnit jeho cíl. Je to očividné i v případě kontroverzí, které ho v určitých bodech jeho kariéry obklopovaly. Aby si očistil své jméno a vyvrátil názory některých lidí, že je netolerantním a extrémistickým učencem, vzal například zpátky své homofobní vyjádření a prohlásil, že se v tomto případě zmýlil. Jak je ale vidět při jiných příležitostech, homosexualitu stále nepodporuje, jediné, co se změnilo je, že nyní prosazuje myšlenku potřeby zacházení se všemi lidmi nehledě na jejich přesvědčení s respektem.

Řada rysů Menkova učení a působení poukazuje na jeho možné napojení na salafismus. Vezmeme-li v úvahu jeho vazby na samotné salafisty či jeho studium na Islámské univerzitě v Medíně, která salafismus propaguje a šíří do světa, jeho spojení se salafismem už jen kvůli těmto dvěma aspektům zajisté není zanedbatelné. Jak silná je však tato vazba? Je dost silná na to, abychom ho samotného mohli salafistou také nazývat? Určit, zda je salafistou, je dost obtížné kvůli množství rozporuplností, které ho obklopují. V určitých záležitostech má k hnutí velmi blízko, v jiných zase

poměrně daleko. Hodí se zde tedy celkové shrnutí Menkových postojů a jeho působení rozebraných v této práci s ohledem na znaky salafismu tak jak je popsal Bernard Haykel.

V otázce Menkova vyjadřování v otázkách teologie najdeme určité shodné rysy se salafismem, například primární cíl salafistů navrátit se k *salaf* by mohl dost dobře být i Menkovým cílem. Velmi často ve svých proslovech udává příklad Proroka a zdá se, že se snaží muslimům vsugerovat, že by se mu měli ve svém chování co nejvíce přiblížit. Kritizuje jejich napodobování Západu a nemuslimů a motivuje je k tomu, aby raději napodobovali Proroka. Na druhou stranu Božím atributům a jejich výkladu se Menk nevěnuje. Zřejmě to nepovažuje za tak důležité, což ho od salafismu zase trochu vzdaluje vzhledem k zásadnímu postavení této záležitosti v salafitském diskurzu. Salafisté dávají na rozdíl od Menka velký důraz na správnou interpretaci Božích atributů. Pokud jde o *širk*, našli bychom v Menkově učení také určité znaky podobnosti se salafismem, jsou ale jen velmi okrajové. O *širku* se vyjadřuje spíše nepřímě, například s ohledem na finanční záležitosti odrazuje muslimy od kupování si oblečení jen kvůli značce, čímž se člověk zaprodává jménu a vzdaluje se Bohu. Tuto činnost tedy vnímá svým způsobem jako přidružování k Bohu. Co se týče jeho přístupu k *takfiru*, opět můžeme vidět jeho odstup od salafismu. Menk rozhodně nenazývá žádné muslimy nevěřícími a neúčastní se tak *takfiru*. Není tak přísný v souzení muslimů a jejich činů jako jsou salafisté. Naopak neustále opakuje, že každý chybuje a někteří více než jiní, to ale ještě neznamená, že již nepatří k islámu, pouze si procházejí těžším obdobím a musí opět nalézt správnou cestu. A v tomto hledání své posluchače Menk neustále povzbuzuje, motivuje je a vyjadřuje jim svou důvěru. Velmi tolerantní je i k nevěřícím, což opět salafismu není příliš vlastní. Boj salafistů s nevírou je Menkovi dosti vzdálený. Existenci různých náboženství bere jako samozřejmost a nesnaží se tuto situaci nijak změnit. Své posluchače ponouká k tomu, aby respektovali každého nehledě na náboženství. Vše to souvisí s jeho filozofií respektování rozdílnosti na světě. Rozdílnosti včetně těch náboženských jsou podle něj stvořeny Bohem a jsou testem pro člověka, a tak je člověk musí přijímat a nebojovat proti nim. O šíitech či súfismu se příliš nezmiňuje. Z jeho politické angažovanosti však víme, že se Menk setkal, a zřejmě nejen jednou, s vůdcem qádírského súfitského řádu ze Sokota a těmito setkáními se pochlubil i na svých sociálních sítích. Zdá se tedy, že na rozdíl od salafistů jeho vztah k súfismu není nijak negativní. Posledním bodem v otázce teologie je Menkův vztah ke zdrojům autority. Zde se od salafistů neliší. Stejně jako oni vyzdvihuje, že člověku v životě stačí následovat Korán a sunnu, ty ho správně provedou celým životem. Nic jiného nepotřebuje. Korán a sunna mu dají všechny odpovědi. Zároveň si člověk při sledování Menka může všimnout, že ve svých přednáškách a kázáních nikdy nečerpá z jiných zdrojů než z Koránu a hadíthů. Nenarazila jsem na případ, kdy by se odkazoval třeba na nějakého jiného učence, ať už současného, či učence z minulosti.

V právu bychom u Menka shodné rysy se salafismem nejspíš nenašli. Jak jsem v práci rozebírala, Menk se sám hlásí k právní škole hanafitské, jejíž učení i v Indii studoval a celkově se vyjadřuje tak, že nezáleží na tom, jakou školu, kdo následuje, jejich následování však podporuje.

Ve svých kázáních navíc občas poukazuje na různé názory právních škol a dává důraz na to, že na této rozdílnosti nezáleží, jde vždy o to hlavní poselství, které má daná záležitost přinést a v tom se školy shodují. Následuje tak proud v islámském právu zvaný *ichtiláf*. Tím se neztotožňuje s ani jedním ze dvou proudů, na které se salafisté dělí v otázkách práva. Nenásleduje hanbalitskou právní školu jako tradiční *wahhábité* a neodmítá *taqlíd* jako salafisté ostatní.

V otázkách politiky je Menkův postoj velmi kvietistický, tak jako třeba u al-Albáního nebo režimem podporovaných saudských '*ulamá*'. Dost možná je ještě vyhýbavější formám otevřené politické organizace a aktivismu než oni. Žije v sekulární zemi, kde je muslimů jen velmi málo a vládne jí nemuslimský prezident, kterého Menk otevřeně minimálně dvakrát podpořil. Stýká se i s řadou jiných afrických a často křesťanských prezidentů. K žádnému aktivismu proti politickému řádu své publikum nenabádá a o politice se vyjadřuje jen ve velmi výjimečných případech. Pravděpodobně bychom ho tedy v politických otázkách mohli ztotožnit se skupinou kvietistických salafistů, s tím že je jeho postoj k politickému aktivismu ještě vyhýbavější.

Všeobecně tedy určité shodné rysy se salafismem u Menka najdeme, dle mého názoru ale tyto rysy nestačí na to, abychom ho považovali za salafistu. V některých teologických záležitostech se s hnutím ztotožňuje, v podstatném množství z nich se ale salafismu vzdaluje. V právu u něj se salafismem dokonce žádné shodné rysy nenajdeme. V politice bychom je našli a nejspíš ho i mohli považovat za následovníka jedné ze tří salafitských skupin v této sféře, na celkové ztotožnění Menka s hnutím je to však málo. I přes určité další aspekty, které jsem ve své práci zmínila a které v nás mohou vzbuzovat pocit Menkovy silné vazby na salafismus, je náznaků, proč by za součást hnutí považován být neměl, příliš na to, abychom je ignorovali. Sice tak třeba můžeme v jeho učení nalézt znaky puritánství, kterým se salafisté vyznačují a stejně tak jako oni se pokouší specifickým způsobem o reformu muslimské společnosti, na druhou stranu však třeba není příznivcem klíčové salafitské doktríny *al-walá' wa-l-bará'*. Obecně sice můžeme někdy v jeho názorech najít podobnost se salafismem, jeho podání těchto názorů je však salafismu vzdálené. Od příslušníků hnutí se liší převážně svou pozitivitou a tolerancí. Nesnaží se vzbuzovat nenávisť vůči ostatním náboženstvím, naopak povzbuzuje vzájemný respekt mezi nimi. Dává důraz na rovnováhu, podporu rozdílnosti, respektování všech lidských bytostí a vesměs neustále posluchače motivuje a ujišťuje je, že chybování je lidské. Jeho přístup k publiku je velmi nenaléhavý a mírný a své názory dokonce často vyjadřuje i se špetkou humoru.

5. Bibliografie

5.1. Prameny

5Pillars (RMS). „Mufti Menk Causes Anger in Kashmir after Performing Nikah of pro-Indian Politician.” 5Pillars, October 11, 2021. <https://5pillarsuk.com/2021/10/11/mufti-menk-causes-anger-in-kashmir-after-performing-wedding-of-pro-indian-politician/>. (Accessed April 15, 2022)

Abudhir. „Sílfí Tuříhu Bi-Salafí Amríkí.” Mukashafat, October 29, 2018. <https://mukashafat.com/%D8%B3%D9%8A%D9%84%D9%81%D9%8A-%D8%AA%D8%B7%D9%8A%D8%AD-%D8%A8%D8%B3%D9%84%D9%81%D9%8A-%D8%A3%D9%85%D8%B1%D9%8A%D9%83%D9%8A/>. (Accessed April 15, 2022)

Ahmad, Zia. „Mufti Menk in Sydney: Addresses Crowds at Eid Festival, Inspires School Students.” AMUST, June 14, 2019. <https://www.amust.com.au/2019/06/mufti-menk-in-sydney-addresses-crowds-at-eid-festival-inspires-school-students/>. (Accessed April 15, 2022)

Ahuja, Namrata Biji. „Zakir Naik's Speeches Inspired Majority of 127 Held for Isis Links: NIA.” The Week. The Week, October 14, 2019. <https://www.theweek.in/news/india/2019/10/14/zakir-naik-speeches-influenced-127-terror-accused-who-were-arrested.html>. (Accessed April 15, 2022)

Akinwotu, Emmanuel. „Nigeria Suspends Twitter Access after President's Tweet Was Deleted.” The Guardian. Guardian News and Media, June 4, 2021. <https://www.theguardian.com/world/2021/jun/04/nigeria-suspends-twitter-after-presidents-tweet-was-deleted>. (Accessed April 15, 2022)

Al Jazeera Staff. „Police Fire Tear Gas in Nigeria 'Democracy Day' Protests.” Muhammadu Buhari News | Al Jazeera. Al Jazeera, June 12, 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/12/police-fire-tear-gas-to-break-up-nigeria-protests>. (Accessed April 15, 2022)

Al Jazeera Staff. „Singapore Bans Mufti Menk from Entering Country.” Religion News | Al Jazeera. Al Jazeera, October 31, 2017. <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/singapore-bans-mufti-menk-from-entering-country>. (Accessed April 15, 2022)

Al Manar Centre. „Al Manar Centre: News & Events.” <https://almanarcentre.com/events.php>. (Accessed April 15, 2022)

Al Misbah. „Mufti Ismail Menk and Imam Siraj Wahhaj addressing the youth in Orient School.” Facebook, February 26, 2019. <https://www.facebook.com/2231105443799422/posts/mufti-ismail-menk-and-imam-siraj-wahhaj-addressing-the-youth-in-orient-school/2245629185680381/>. (Accessed April 15, 2022)

Al-‘Asáf, Manřúr. „Ař-řajch ‘Abdalláh Al-Chulajfí .. Al-Imám Al-Bukká’ .” Dřarída-tu-r-Rijád, 2017. Accessed April 15, 2022. <https://www.alriyadh.com/1609336>. (Accessed April 15, 2022)

Amaechi, Ikechukwu. „Buhari's 'Nine Priority Areas'.” Vanguard News, October 14, 2021. <https://www.vanguardngr.com/2021/10/buharis-nine-priority-areas/>. (Accessed April 15, 2022)

BBC Staff. „Indian 'Hate Preacher' Zakir Naik Charged with Money Laundering.” BBC News. BBC, May 2, 2019. <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-48132710>. (Accessed April 15, 2022)

Bello, Nasiru, and Abubakar Auwal. „Mufti Menk to Deliver Lecture at Sultan of Sokoto's 15th Anniversary on Throne.” Daily Trust, November 2, 2021. <https://dailytrust.com/mufti-menk-to-deliver-lecture-at-sultan-of-sokotos-15th-anniversary-on-throne>. (Accessed April 15, 2022)

Burke, Jason, and Nyasha Chingono. „Zimbabwean MDC Activists 'Abducted and Sexually Assaulted'.” The Guardian. Guardian News and Media, May 17, 2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/may/17/zimbabwean-mdc-activists-abducted-and-sexually-assaulted>. (Accessed April 15, 2022)

Davies, Lizzy. „I'm Free at Last': Uganda's Rudest Poet on Prison, Protest and Finding a New Voice in Germany.” The Guardian. Guardian News and Media, January 27, 2022. <https://www.theguardian.com/global-development/2022/jan/27/im-free-at-last-ugandas-rudest-poet-stella-nyanzi-on-prison-protest-and-finding-new-voice-in-germany>. (Accessed April 15, 2022)

Digital Mimbar. „Muslim Identity - Mufti Menk.“ YouTube video, 1:13:51. June 16, 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=7HecYalPr6A>. (Accessed April 15, 2022)

Dr Muhammad Salah. „Dr Muhammad Salah: Biography.“ <https://www.drmsalah.com/biography>. (Accessed April 15, 2022)

Dr Zakir Naik. „Dr Zakir Naik: Interactions with VIPs: International Da'ees.“ <https://zakirnaik.com/Interactions-VIP-International-Daees-English/#>. (Accessed April 15, 2022)

Durie, Mark. „Macron's Vain Hope for an Enlightened Islam by Mark Durie.” Tribune, December 20, 2020. <https://www.yonkertribune.com/2020/12/macrons-vain-hope-for-an-enlightened-islam-by-mark-durie>. (Accessed April 15, 2022)

Erezi, Dennis. „Buhari: Nigeria Statistics on Unemployment, Exchange Rates, Debt Faulty.” The Guardian Nigeria News - Nigeria and World News, January 6, 2022. <https://guardian.ng/news/buhari-faults-statistics-on-unemployment-exchange-rates-debt-profile-under-him/>. (Accessed April 15, 2022)

Essa, Azad. „Hamza Yusuf and the Struggle for the Soul of Western Islam.” Middle East Eye, 2019. <https://www.middleeasteye.net/big-story/hamza-yusuf-and-struggle-soul-western-islam>. (Accessed April 15, 2022)

FreeQuranEdducation, „Your Lipstick is Too Much | Can Muslim Woman Wear Make-up?,” YouTube video, 5:55, April 19, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=o5ayW67u69g>. (Accessed April 15, 2022)

Hasbunallahu wa ni'mal wakeel. „Nouman Ali Khan On Mufti Menk at Dubai, UAE.” YouTube video, 2:01. April 12, 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=ukcjV0krCV8>. (Accessed April 15, 2022)

Heading to Paradise, „The Christians & Jews? | Mufti Menk,” YouTube video, 5:09, October 11, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=JdhlzamEESM>. (Accessed April 15, 2022)

Hilal, Maha. „It's Time for Muslim Americans to Condemn Hamza Yusuf.” Religion | Al Jazeera. Al Jazeera, July 15, 2019. <https://www.aljazeera.com/opinions/2019/7/15/its-time-for-muslim-americans-to-condemn-hamza-yusuf>. (Accessed April 15, 2022)

Joy, Melwin. „Peace Comes Calling a Look into the Life of Mufti Menk, Grand Mufti of Zimbabwe.” Cochin Herald Magazine, 2017. <https://web.archive.org/web/20171026074031/http://magazine.cochinherald.com/cover-story/peace-comes-calling-a-look-into-the-life-of-mufti-menk-grand-mufti-of-zimbabwe/>. (Accessed April 15, 2022)

Khan, Nouman Ali. „As the month of Ramadan approaches.” Facebook, May 24, 2017. <https://www.facebook.com/185523868247030/photos/pb.100044605831726.-2207520000/1049619191837489/?type=3>. (Accessed April 15, 2022)

Madani, Dr. R. K. Noor Muhammad Umari. „Salafi Scholar Dr. R.K. Noor Muhammad on Nouman Ali Khan.” The way of salafiyyah.com, December 15, 2015.

<https://thewayofsalafiyyah.wordpress.com/2015/07/12/salafi-scholar-dr-r-k-noor-muhammad-on-nouman-ali-khan/>. (Accessed April 15, 2022)

Majlisul Ulama Zimbabwe. „Majlisul Ulama Zimbabwe: Home.” <https://majlis.org.zw/>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „#BridgingTheGap,” YouTube playlist, February 24, 2021, <https://youtube.com/playlist?list=PLs-QYOYqew77ugvzjli9KVHXCvRbumnsO>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „A Little About Mufti Menk.” YouTube video, 10:00. April 30, 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=VOhtlCZgQcg>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Bosses, managers and stingy people - Mufti Menk,” YouTube video, 3:39, February 2, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=CUZ2sY7j1rk>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Dealing with Differences - Mufti Menk.” YouTube video, 51:57. February 20, 2020. https://www.youtube.com/watch?v=I8oVE4A_hxQ. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Did you know? Dr Yasir Qadhi is my age.” Facebook, July 29, 2016. <https://www.facebook.com/muftimenk/photos/did-you-know-dr-yasir-qadhi-is-my-age-and-i-met-him-briefly-for-the-first-time-t/10153634235396971/>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Exclusive! What You Didn't Know about Mufti Menk - Musa Adnan,” YouTube video, 1:02:00. November 30, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=5WDG7vzdHbQ>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Funny - Finally made it to the GYM! - Mufti Menk,” YouTube video, 0:10, March 1, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=mBzcb5_Pln0. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „How To Make Your Spouse Happy Part 1 - Mufti Menk.” YouTube video, 54:24. March 19, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=AAxJf6lGrCw>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „How To Make Your Spouse Happy Part 2 - Mufti Menk.” YouTube video, 40:42. March 19, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=eoflQJT4qD0>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Islamic Parenting - Mufti Menk.” YouTube video, video description. December 4, 2013. <https://www.youtube.com/watch?v=oq410ZoXJac&t=77s>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Keep Moving. Don't Look Back! - Mufti Menk.” YouTube video, 23:50. October 10, 2020. https://www.youtube.com/watch?v=2H9EN_c0E7Q (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Marriage & Relationship - Part 1 of 3 - Mufti Menk.” YouTube video, 46:58. March 19, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=JEi4FwFvFUg>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Marriage & Relationship - Part 3 of 3 - Mufti Menk.” YouTube video, 53:15. March 19, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=9IcKD2Oz5sg>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Marriage.” YouTube playlist. January 14, 2022. https://youtube.com/playlist?list=PLs-QYOYqew77kJxdmB6CGX8v0_dKDoj5p. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk - Ramadan 2016 - Save Yourself Series - Episode 05,” YouTube video, 30:33, June 14, 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=c2Wq-doF9HE&t=1196s>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk-- Abdud-Dunya: Slave Of The World (Part 6 of 6),“ YouTube video, 9:28, November 21, 2010, <https://www.youtube.com/watch?v=4UKjZEI1geE>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk Drives a Lamborghini,“ YouTube video, 1:32, September 9, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dVd148vE8NU>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Marriage (Part 1/14).“ YouTube video, 13:43. January 16, 2011. <https://www.youtube.com/watch?v=U1pEdwqzLew>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Marriage (Part 2/14).“ YouTube video, 13:04. January 16, 2011. <https://www.youtube.com/watch?v=ysFd7oo9mUE>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Marriage (Part 3/14),“ YouTube video, 13:06, January 16, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=kNsyogH8o0>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Miserliness (Stinginess) Part (2/3),“ YouTube video, 14:44, January 9, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=fiRrtkGYKbg>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Miserliness (Stinginess) Part (3/3),“ YouTube video, 12:33, January 9, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=LrDJuzcGys0>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Shaitaan (Satan, The Accursed) Part 4/5,“ YouTube video, 14:49, January 21, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=-ojBbXwzHz0>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk teaching his kids knitting! 🧶🧶🧶,“ YouTube video, 0:46, February 22, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=R-XPhitDOXg>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Mufti Menk- Temper (part2/3) RARE VIDEO!!!,“ YouTube video, 13:02, January 8, 2011, https://www.youtube.com/watch?v=TcV_JR9Kfd8. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Respect People of all Faiths - Mufti Menk,“ YouTube video, 10:41, March 13, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=G9wILHCalf8>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Respecting the Difference - Mufti Ismail Menk.“ YouTube video, 1:10:16. November 14, 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=XhSinnERfLo>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „RIBA! INTEREST! 🙄 - Mufti Menk,“ YouTube video, 2:30, May 31, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=tU7U---F7a0>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Satisfy Your Wife's Desire - Powerful Reminder - Mufti Menk.“ YouTube video, 6:25. September 28, 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=L-bXiLOh7as>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Seize Opportunities - Kano, Nigeria - Mufti Menk.” YouTube video, 1:20:58. July 1, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=ytMQe28DDQI>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „She is extravagant? or He is Stingy? 🤔🤔🤔 - Mufti Menk,“ YouTube video, 6:16, December 1, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dV9viE44ddk>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Should we stay together for the sake of the children? - Mufti Menk.“ YouTube video, 6:03. September 17, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=vBfenN9WLPY&t=9s>. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „SINFUL DIVORCE! TALAQ! TALAQ! TALAQ! - MUFTI MENK.“ YouTube video, 8:56. September 8, 2020. https://www.youtube.com/watch?v=9gfdqH_i8rM. (Accessed April 15, 2022)

Menk, Mufti. „Solutions to your problems - Mufti Menk.“ YouTube video, 23:58. August 17, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=5MjMUEi2pn8>. (Accessed April 15, 2022)

- Menk, Mufti. „The BEST DIVORCE - Mufti Menk.“ YouTube video, 16:48. September 3, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=RRms0Qbgn-w>. (Accessed April 15, 2022)
- Menk, Mufti. „Towards A Happy Family - Mufti Ismail Menk.“ YouTube video, 1:01:20. November 12, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=PM-RfJpaTYc&t=3310s>. (Accessed April 15, 2022)
- Menk, Mufti. „why Muslim WOMEN wear HIJAB ? why Muslim MEN keep BEARD ? Brigitte Gabriel Vs Mufti Menk VERY FUNNY,“ YouTube video, 16:16, March 8, 2019, https://www.youtube.com/watch?v=CV_NzuBhxWY. (Accessed April 15, 2022)
- Menk, Mufti. „Wish others Merry Christmas or Happy Holiday or Seasons Greetings or Happy New Year! By Mufti Menk.“ YouTube video, 8:03. December 24, 2016. https://www.youtube.com/watch?v=OFKU_akfZk4. (Accessed April 15, 2022)
- Menk, Mufti. *Motivational Moments II*. Dubai, UAE: Book Konzeptz Stationery L.L.C, 2019.
- Menk, Mufti. *Motivational Moments*. Dubai, UAE: Book Konzeptz Stationery L.L.C., 2017.
- Mhaka, Tafi. „The Hypocrisy of Emmerson Mnangagwa.” Human Rights | Al Jazeera. Al Jazeera, December 1, 2021. <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/12/1/the-hypocrisy-of-emmerson-mnangagwa>. (Accessed April 15, 2022)
- Morrison, Sarah. „Universities Cancel Muslim Cleric's Speaking Tour over Concerns.” The Independent. Independent Digital News and Media, November 8, 2013. <https://www.independent.co.uk/student/news/universities-cancel-muslim-cleric-s-speaking-tour-over-concerns-about-his-antigay-views-8927902.html>. (Accessed April 15, 2022)
- Mufti Menk. „Mufti Menk Official: About.” <https://muftimenk.com/>. (Accessed April 15, 2022)
- Mufti Menk. „Mufti Menk: Statements.” <https://muftimenk.com/statements/>. (Accessed April 15, 2022)
- Muḥammad Ibn Rāšid Āl Maktūm, Ruler of Dubai. *Ilgħá'u Multaqá Zájid Ibn Muḥammad Al-'áili*. Public Law 3 (2019). Available at: [https://dlp.dubai.gov.ae/Legislation%20Ar%20Reference/2019/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86%20%D8%B1%D9%82%D9%85%20\(3\)%20%D9%84%D8%B3%D9%86%D8%A9%20019.html](https://dlp.dubai.gov.ae/Legislation%20Ar%20Reference/2019/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86%20%D8%B1%D9%82%D9%85%20(3)%20%D9%84%D8%B3%D9%86%D8%A9%20019.html)
- Muhimba, Samuel. „Museveni Meets Mufti Menk in Kyankwanzi.” Nile Post, April 28, 2021. <http://nilepost.co.ug/2021/04/28/museveni-meets-mufti-menk-in-kyankwanzi/>. (Accessed April 15, 2022)
- Musa Islamic Centre. „Musa Islamic Centre – Informace.” Facebook, 2014. <https://www.facebook.com/Musa-islamic-centre-Uganda-106724564196967/>.
- Muslim Central. „Muslim Central: About.” <https://muslimcentral.com/about/>. (Accessed April 15, 2022)
- Muslim Central. „Muslim Central: Channels.” <https://muslimcentral.com/channels/>. (Accessed April 15, 2022)
- Muslim Central. „Muslim Central: Channels: Tawfique Chowdhury.” <https://muslimcentral.com/audio/tawfique-chowdhury/>. (Accessed April 15, 2022)
- Muslim Knight, „Interfaith Relations - Mufti Menk (1 of 5),“ YouTube video, 13:25, April 22, 2012, <https://www.youtube.com/watch?v=zvYIxxkbrBc>. (Accessed April 15, 2022)

MuslimAkhi. „Homosexual Acts in Islam - Clarification by Mufti Menk.“ YouTube video, 1:49. June 12, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=LKbsoj3ljzc>. (Accessed April 15, 2022)

Muṣṭafá. „Aš-Šajḥ Muḥammad Ibn ‘Abdalláh As-Sibajl Imám Al-Ḥaram Al-Makkí Aš-Šaríf.“ Al-Mrsál, 2017. <https://www.almrsal.com/post/471804>. (Accessed April 15, 2022)

New to Denmark. „New to Denmark: Words and Concepts: Religious Preachers with Entry Ban.“ <https://nyidanmark.dk/en-GB/Words%20and%20Concepts%20Front%20Page/US/Religious%20workers/Religious%20publishers%20with%20a%20ban%20on%20entry>. (Accessed April 15, 2022)

NPR Staff. „Muslim Communities Divided over Abuse Allegations against Popular Preacher.” NPR. NPR, November 22, 2020. <https://www.npr.org/2020/11/22/937804223/muslim-communities-divided-over-abuse-allegations-against-popular-preacher>. (Accessed April 15, 2022)

Office of International Religious Freedom. „2020 Report on International Religious Freedom: Zimbabwe.” U.S. DEPARTMENT of STATE, May 12, 2021. <https://www.state.gov/reports/2020-report-on-international-religious-freedom/zimbabwe/>.

Online, FE. „Zakir Naik Charged with Money Laundering by ED, Assets Worth Rs 193 Crore Identified as Proceeds of Crime.” The Financial Express, May 2, 2019. <https://www.financialexpress.com/india-news/zakir-naik-charged-with-money-laundering-by-ed-assets-worth-rs-193-crore-identified-as-proceeds-of-crime/1566037/>. (Accessed April 15, 2022)

O'Sullivan, Jack. „If You Hate the West, Emigrate to a Muslim Country'.” The Guardian. Guardian News and Media, October 8, 2001. <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/08/religion.uk>. (Accessed April 15, 2022)

Press Trust of India. „Chargesheet against Zakir Naik for Money Laundering into Real Estate.” NDTV.com. NDTV, May 2, 2019. <https://www.ndtv.com/india-news/chargesheet-against-zakir-naik-for-money-laundering-into-real-estate-2032160>. (Accessed April 15, 2022)

Qadhi, Yasir. „Bitcoin & Cryptocurrencies: A Second Look | Ask Shaykh YQ EP 242,” YouTube video, 25:10, November 17, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=aaCzGFagR1c>. (Accessed April 15, 2022)

Qadhi, Yasir. „On Salafi Islam.“ Essay. Available at: https://muslimmatters.org/wp-content/uploads/On-Salafi-Islam_Dr.-Yasir-Qadhi.pdf. (Accessed April 15, 2022)

Qadhi, Yasir. „Today I met someone for the first time.“ Facebook, July 29, 2016. <https://www.facebook.com/yasir.qadhi/photos/today-i-met-someone-for-the-first-time-but-it-was-as-if-i-was-meeting-a-long-los/10154033217523300/>. (Accessed April 15, 2022)

Shaykh Mohammad Akram Nadwi. „Shaykh Mohammad Akram Nadwi: Biography.“ <https://www.akramnadwi.com/biography/>. (Accessed April 15, 2022)

SHORTIMAANBOOSTERS. „Want a happy marriage? I Marriage Advice I Mufti Menk I 2019.“ YouTube video, 14:18. July 21, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=UdOxK7-uXPU>. (Accessed April 15, 2022)

SHORTIMAANBOOSTERS. „Want a happy marriage? I Marriage Advice I Mufti Menk I 2019.“ YouTube video, 14:18. July 21, 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=UdOxK7-uXPU>. (Accessed April 15, 2022)

Silmy, Shaykh Yahya. „Dangers of Mufti Menk and Nouman Ali Khan.” Uthman Ibn Affan Library. Accessed April 16, 2022. <https://ahlulhadith.in/en/posts/-KrO1s3ar1FvGeZTBRqN>. (Accessed April 15, 2022)

Suleiman, Omar. „I don't always do selfies.“ Facebook, July 31, 2016. <https://www.facebook.com/imamomarsuleiman/photos/i-dont-always-do-selfies-but-when-i-do-theyre-usually-with-mufti-ismail-menk-lot/1219864321366940/>. (Accessed April 15, 2022)

Ṭantáwí. „Tasmij-at Qarij-at Il-‘áil-at Bi-Multaqá Zájid Ibn Muḥammad Al-‘áilí.“ Al-Baján, March 15, 2020. <https://www.albayan.ae/across-the-uae/news-and-reports/2013-01-07-1.1798621>. (Accessed April 15, 2022)

The Global Economy.com. „The Global Economy.com: Countries: South Africa: Female Labor Force Participation.“ https://www.theglobaleconomy.com/South-Africa/Female_labor_force_participation/. (Accessed April 15, 2022)

The Global Economy.com. „The Global Economy.com: Countries: South Africa: Male Labor Force Participation.“ https://www.theglobaleconomy.com/South-Africa/Male_labor_force_participation/. (Accessed April 15, 2022)

Zayed Bin Mohammed Family Gathering. „Zayed Bin Mohammed Family Gathering: ‘An Il-Multaqá.“ <https://www.almultaqa.ae/about-almultaqa/>. (Accessed April 15, 2022)

ZBM Family Gathering. „Sheikh Dr. Mufti Ismail Menk's lecture at Zayed Bin Mohammed Family Gathering on Jan 19th, 2018.“ YouTube video, 1:18:46. April 4, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=IEka1ufvplo>. (Accessed April 15, 2022)

Zulfiqaar Media. „Imam was late for Fajr ~ VERY FUNNY Mufti Menk ~ Intimacy in Marriage!.“ YouTube video, 6:29. May 10, 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=CdiQyrySNIM>. (Accessed April 15, 2022)

Zulfiqaar Media. „Understanding Islam: Nouman Ali Khan ~ Zakir Naik ~ Mufti Menk ~ Dubai Peace Convention 2014!!!.“ YouTube video, 45:01. May 20, 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=HXkqEHUjP3I>. (Accessed April 15, 2022)

5.2. Literatura

A. Lappen, Alyssa. „The Muslim Brotherhood in North America.” Essay. *In The Muslim Brotherhood: The Organization and Policies of a Global Islamist Movement*, edited by Barry M. Rubin, 161-179. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2010.

Abdullah, Walid Jumblatt. „Conflating Muslim ‘Conservatism’ with ‘Extremism’: Examining the ‘Merry Christmas’ Saga in Singapore.” *Journal of Muslim Minority Affairs* 37, no. 3 (2017): 344–56. <https://doi.org/10.1080/13602004.2017.1379690>.

Abu-Bakar, Muhammad. „Shariah Analysis of Bitcoin, Cryptocurrency, & Blockchain.” Blossom Labs, Inc, April 5, 2017. <https://blossomfinance.com/posts/shariah-analysis-of-bitcoin-cryptocurrency-and-blockchain>. (Accessed April 15, 2022)

Adraoui, Mohamed-Ali. „Salafism In France - Ideology, Practices and Contradictions.” Essay. In *Global Salafism Islam's New Religious Movement*, edited by Roel Meijer, 364-384. New York: Oxford University Press, USA, 2013.

Al-hussaini, Abdulfathi I. S., Mohamad Fauzan Noordin, and Hazwani Mohd Mohadis. „Users Perception of Cryptocurrency System Application from the Islamic Views.” *International Journal on Islamic Applications in Computer Science And Technology* 7, no. 1 (March 2019): 13–25. https://www.researchgate.net/publication/337007103_Users_Perception_of_Cryptocurrency_System_Application_from_the_Islamic_Views. (Accessed April 15, 2022)

- Al-Sarhan, Saud, ed. *Political Quietism in Islam: Sunni and Shi'i Practice and Thought*. London, UK: I.B. Tauris, 2019.
- Bano, Masooda, and Keiko Sakurai, eds. *Shaping Global Islamic Discourses: The Role of Al-Azhar, Al-Medina and Al-Mustafa*. Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2015.
- Blanc, Théo, and Olivier Roy, eds. *Salafism: Challenged by Radicalization? Violence, Politics, and the Advent of Post-Salafism*. San Domenico di Fiesole, Italy: European University Institute, 2021.
- Dziewanski, Dariusz. „Remembering the Life of Sheikh Ahmed Deedat.” Religion | Al Jazeera. Al Jazeera, August 8, 2015. <https://www.aljazeera.com/features/2015/8/8/remembering-the-life-of-sheikh-ahmed-deedat>. (Accessed April 15, 2022)
- Gardner, Vika, E. Carolina Mayes, and Salman Hameed. „Preaching Science and Islam: Dr. Zakir Naik and Discourses of Science and Islam in Internet Videos.” *Die Welt des Islams* 58, no. 3 (2018): 357–91. <https://doi.org/10.1163/15700607-00583p04>.
- Grewal, Zareena. *Islam Is a Foreign Country: American Muslims and the Global Crisis of Authority*. New York: New York University Press, 2014.
- Guhl, Jakob and Milo Comerford. „Understanding the Salafi Online Ecosystem: A Digital Snapshot.” Institute for Strategic Dialogue, November 16, 2021. <https://www.isdglobal.org/isd-publications/understanding-the-salafi-online-ecosystem-a-digital-snapshot/>. (Accessed April 15, 2022)
- Hamdeh, Emad. *Salafism and Traditionalism. Scholarly Authority in Modern Islam*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2021.
- Hamid, Sadek. „The Attraction of ‘Authentic’ Islam Salafism and British Muslim Youth.” Essay. In *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*, edited by Roel Meijer, 384-404. New York: Oxford University Press, USA, 2013.
- Haykel, Bernard. „On the Nature of Salafi Thought and Action.” Essay. In *Global Salafism Islam's New Religious Movement*, edited by Roel Meijer, 33-58. New York: Oxford University Press, USA, 2013.
- Howe, Justine. „Contemporary Mawlid in Chicago.” Essay. In *Global Sufism: Boundaries, Structures and Politics*, edited by Francesco Piraino and Mark J. Sedgwick, 119-135. London, UK: Hurst & Company, 2019.
- Katrin Jomaa. „Quietism and Activism,” Essay. In *The Princeton Encyclopedia of Islamic Political Thought*, edited by Gerhard Böwering et al., 446-7. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2013.
- Meleagrou-Hitchens, Alexander. Rep. *Salafism in America: History, Evolution, Radicalization*. Program on Extremism, October 2018. <https://extremism.gwu.edu/sites/g/files/zaxdzs2191/f/Salafism%20in%20America.pdf> (Accessed April 15, 2022)
- Munir, Muhammad. „Triple Ṭalāq in One Session: An Analysis of the Opinions of Classical, Medieval, and Modern Muslim Jurists under Islamic Law.” *Arab Law Quarterly*, 27, April 2011, 29–49. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1826942>.
- OECD. Rep. *Closing the Gender Gap: Act Now*. OECD Publishing, 2012. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264179370-en>
- Piscatori, James, and Amin Saikal. *Islam Beyond Borders: The Umma in World Politics*. Cambridge, UK: Cambridge University press, 2019.

Preckel, Claudia. „Screening Şiddīq Ḥasan Khān’s Library.” *Islamic Theology, Philosophy and Law*, 2013, 162–219. <https://doi.org/10.1515/9783110285406.162>.

Rahman, Noor Aisha Abdul. „5 - Religious Resurgence amongst the Malays and Its Impact: The Case of Singapore.” Essay. In *Alternative Voices in Muslim Southeast Asia: Discourse and Struggles*, edited by Norshahril Saat and Azhar Ibrahim, 33–66. Singapore: Iseas Yusof Ishak Institute, 2019.

Ramakrishna, Kumar. „‘Diagnosing ‘Extremism’: the Case of ‘Muscular’ Secularism in Singapore.’” *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression* 11, no. 1 (2019): 26–47. <https://doi.org/10.1080/19434472.2018.1551919>.

Schleifer, S. Abdallah, ed. *The Muslim 500: The World's 500 Most Influential Muslims, 2022*. The Muslim 500. Amman, Jordan: The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2022. <https://themuslim500.com/download/>.

The House of Commons Library. *Women and the UK economy*. Susannah Irvine et. al., Number 6838. 2 March, 2021. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06838/SN06838.pdf>. (Accessed April 15, 2022)

Ťupek Pavel. *Salafitský islám*. Praha: Academia, 2015.

Wario, Dr. Halkano Abdi. Rep. *Study to Examine the Influence of Contemporary Islamic Ideologies in Kenya: Mandera, Garissa, Marsabit and Isiolo Counties*. REINVENT, June 2021. <https://www.reinvent-kenya.com/wp-content/uploads/2021/09/Study-to-Examine-the-Influence-of-Contemporary-Islamic-Ideologies-in-Kenya-Target-Counties-Mandera-Garissa-Marsabit-and-Isiolo.pdf>. (Accessed April 15, 2022)

Westrop, Sam. „American Islamism Flourishes under Trump.” *Middle East Quarterly*, 2020, 1–8. <https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/pdfs/60019.pdf>. (Accessed April 15, 2022)

Wiktorowicz, Quintan. „Anatomy of the Salafi Movement.” *Studies in Conflict & Terrorism* 29, no. 3 (2006): 207–39. <https://doi.org/10.1080/10576100500497004>.

6. Přílohy

1. příloha

Nouman Ali Khan s různými muslimskými učiteli

Zleva odshora: Maulana Tariq Jamil, Farhat Hashmi (a identita muže ve prostřední obrázku mi není známa), Yasir Qadhi, Javed Ghamdi Sahib, muftí Menk, Hamza Yusuf, Tariq Ramadan, Zakir Naik.

Zdroj: Nouman Ali Khan. „As the month of Ramadan approaches.“ Facebook, May 24, 2017. <https://www.facebook.com/185523868247030/photos/pb.100044605831726.-2207520000/1049619191837489/?type=3>

2. příloha

USTADH NOUMAN ALI KHAN MUFTI ISMAIL MENK DR. MUHAMMAD SALAH SHEKH MUIZ BUKHARY QAARI ABU BAKR SHATRI

STORIES OF THE PROPHETS CONFERENCE

COLOMBO SRI LANKA

IN SHAA ALLAH
30TH NOV & 01ST DEC 2015
8PM AT CANOPY HALL, BMICH, COL 07

FREE EVENT - LIMITED SEATING CONSTRAINTS. SEATING ON A FIRST COME FIRST SERVE BASIS SEGREGATED SEATING ARRANGEMENTS FOR LADIES EVENT WILL BE LIVE STREAMED VIA WWW.SLHUB.COM

Dawah Events mediagallery THE HOLY REMINDER NETWORK SAKEENAH INSTITUTE sluhub KNOWLEDGE BOX THE EXCELLENCY

Salah se s Menkem vidá i na různých konferencích. Této konferenci se ale účastnil například i Nouman Ali Khan, takže můžeme opět vidět znaky vzájemné blízkosti všech zmiňovaných učenců.

Zdroj: Salah, Muhammad. “Stories of the Prophets Conference Colombo Srilanaka.” Dr Muhammad Salah. Accessed May 10, 2022. <https://www.drmsalah.com/gallery/stories-of-the-prophets-conference-colombo-srilanaka>.